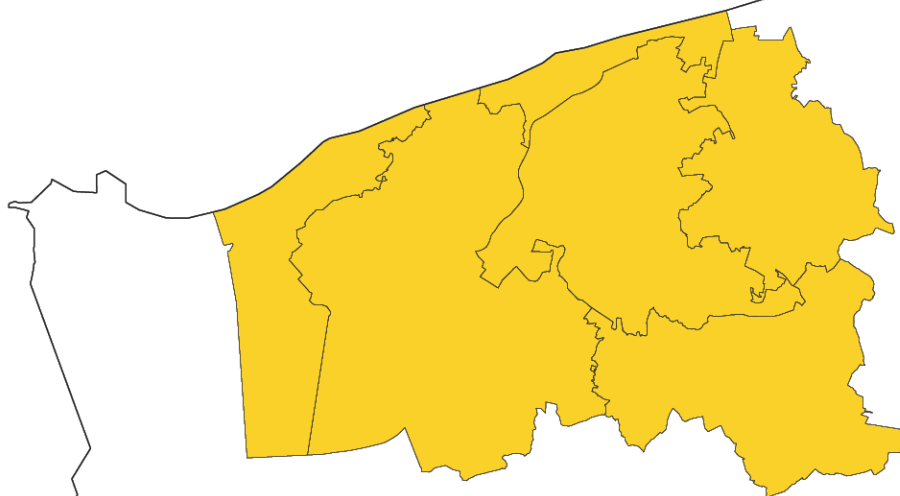

Strategia ZIT

z modelem struktury
funkcjonalno-przestrzennej

**ZIT Obszar Funkcjonalny
Kamienia Pomorskiego**

miasto i gmina
Dziwnów

miasto i gmina
Golczewo

miasto i gmina
Kamień
Pomorski

miasto i gmina
Międzyzdroje

gmina
Świerzno

miasto i gmina
Wolin

powiat
kamieński

Strategia ZIT

**z modelem struktury
funkcjonalno-przestrzennej**

**Partnerstwo
Powiatu Kamieńskiego**

Strategia terytorialna Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego

Opracowanie

Związek Miast Polskich

Zespół autorski

dr Anna Kardasz (red.), Sandra Szczербal, dr Bartłomiej Kołsut, Andrzej Szczodry, Grzegorz Kamiński

We współpracy z zespołem opracowującym model struktury funkcjonalno-przestrzennej w składzie: Ewa Buszac-Piątkowska, Piotr Górka, Marta Gurgul, Marek Karzyński, Maciej Łapko, Grzegorz Roman, Justyna Strzyżewska, Marcin Turzyński, Michał Urbański

Koordynator prac zespołu autorskiego

Grzegorz Kamiński

Kierownik projektu CWD

Jarosław Komża

Projekt „Centrum Wsparcia Doradczego Plus” jest drugą edycją programu Centrum Wsparcia Doradczego, zainicjowanego przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. Obecna edycja CWD wdrażana jest przez Fundację Fundusz Współpracy oraz Związek Miast Polskich. Bezpośrednim wsparciem doradczym ekspertów FFW i ZMP objęto 77 partnerstw samorządowych. Program ma na celu popularyzowanie idei partnerstwa międzysamorządowego oraz budowanie kompetencji samorządów lokalnych do strategicznego planowania rozwoju we współpracy z innymi JST i planowania kompleksowych przedsięwzięć, rozwiązujących problemy rozwojowe i odpowiadających zidentyfikowanemu potencjałowi obszaru partnerstwa.

Dzięki współpracy Związku Miast Polskich, Fundacji Fundusz Współpracy, samorządów lokalnych i regionalnych oraz Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, dla partnerstw samorządowych, w tym z obszarów borykających się z problemami rozwojowymi, przygotowywane są diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczo-przestrzennej, a następnie różnego typu strategie rozwoju oraz pakiety przedsięwzięć podnoszących jakość życia mieszkańców, a także dokumentacja konieczna do pozyskania dofinansowania.

Projekt „Centrum Wsparcia Doradczego Plus” realizowany jest w okresie od kwietnia 2022 do czerwca 2023 roku w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

2023 © Związek Miast Polskich

PROJEKT NA DZIEŃ 18.09.2023 r.

Skład Partnerstwa

Gmina Dziwnów, Gmina Golczewo, Gmina Kamień Pomorski, Gmina Międzyzdroje, Gmina Świerzno, Gmina Wolin, Powiat Kamieński.

Skład Rady Partnerstwa

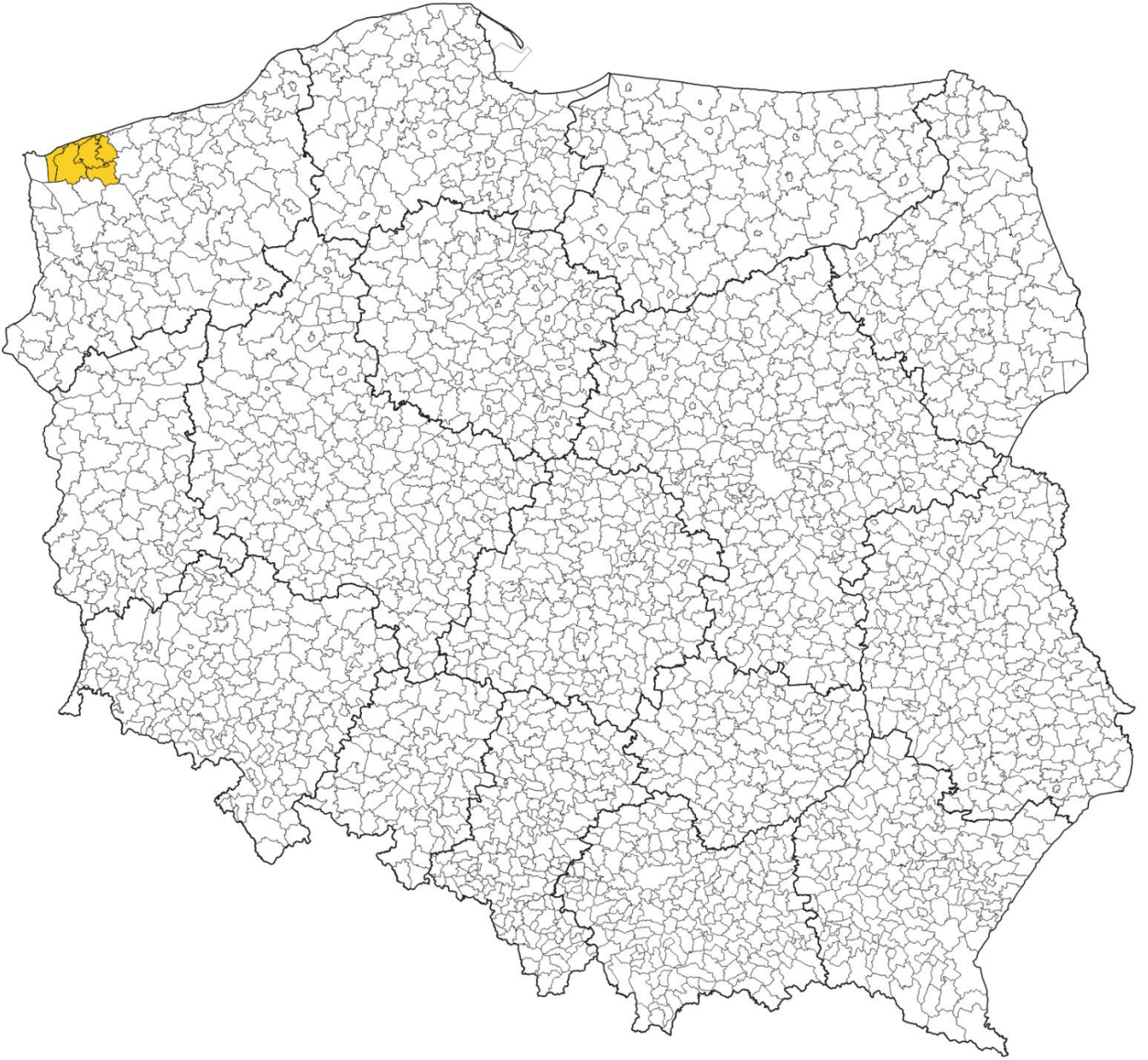
- ➔ Grzegorz Józwiak – Burmistrz Gminy Dziwnów
- ➔ Maciej Zieliński – Burmistrz Gminy Golczewo
- ➔ Stanisław Kuryłło – Burmistrz Gminy Kamień Pomorski
- ➔ Mateusz Bobek – Burmistrz Gminy Międzyzdroje, Przewodniczący Rady Partnerstwa
- ➔ Radosław Drozdowicz – Wójt Gminy Świerzno
- ➔ Jarosław Mikołajczak – Zastępca Burmistrza Gminy Wolin
- ➔ Józef Malec – Starosta Powiatu Kamieńskiego

Skład Grupy Roboczej

- ➔ Łukasz Dzioch – Zastępca Burmistrza Gminy Dziwnów, Lider Partnerstwa
- ➔ Aleksandra Lisiczko – Inspektor ds. funduszy i zamówień publicznych, Gmina Golczewo
- ➔ Agata Rudyk – Podinspektor ds. zamówień publicznych, Gmina Kamień Pomorski
- ➔ Beata Kiryluk – Zastępca Burmistrza Gminy Międzyzdroje
- ➔ Ewa Książd – Podinspektor ds. zamówień publicznych, Gmina Świerzno
- ➔ Ewa Woszczyk – Podinspektor ds. budownictwa, Gmina Wolin
- ➔ Jan Kurowski – Zastępca Koordynatora Grupy Roboczej, Powiat Kamieński
- ➔ Anetta Byczkowska – Sekretarz Powiatu Kamieńskiego, Koordynator Grupy Roboczej

Spis treści

Wstęp	8
1. Synteza diagnozy, analiza uwarunkowań i powiązań strategicznych	10
1.1. Analiza zdiagnozowanych uwarunkowań rozwojowych	10
1.2. Analiza powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych w obszarze Partnerstwa	35
1.3. Czynniki rozwoju (analiza TOWS/ SWOT)	41
2. Cele partnerstwa i ich operacjonalizacja	52
2.1. Cele strategii Partnerstwa	52
2.2. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych	62
2.3. Rezultaty strategiczne	67
3. Wymiar przestrzenny w strategii rozwoju obszaru partnerstwa	71
3.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru partnerstwa	71
3.2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej	83
3.3. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa	98
3.4. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gmin Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego, zakładane działania i rekomendacje	105
4. Projekty	112
4.1. Proces identyfikacji i wyboru projektów	113
4.2. Lista projektów	114
4.3. Powiązanie pomiędzy projektami (wiązki projektów)	127
5. WDRAŻANIE: warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii	132
5.1. Zarządzanie wdrażaniem strategii	132
5.2. Monitorowanie i ocena wdrażania	137
6. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych	140
6.1. Partycypacja społeczna na etapie przygotowywania strategii	140
6.2. Partycypacja społeczna na etapie realizacji i oceny efektów strategii	143
7. Źródła finansowania	145
8. Wykazy i spisy	149
8.1. Spis rycin	149
8.2. Spis tabel	150

Wstęp

Jednym z celów polityki spójności Unii Europejskiej w ramach perspektywy finansowej na lata 2021-2027 jest zwiększenie wpływów lokalnych wspólnot na kształtowanie polityki terytorialnej. Cel 5 "Europa bliżej obywateli" skupia się na wzmocnieniu roli samorządów terytorialnych w stymulowaniu procesów rozwojowych w oparciu o działania wynikające ze strategii terytorialnych. Fundamentem do podejmowania tych interwencji jest współpraca samorządów na bazie zawiązywanych partnerstw, w ramach odpowiednich instrumentów terytorialnych polityki spójności, tj. zintegrowanych instrumentów terytorialnych (ZIT) i innych instrumentów terytorialnych (IIT).

Członkowie **Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego (PPK)** podjęli decyzję o współpracy i realizacji zintegrowanego podejścia do planowania rozwoju w celu niwelowania wewnętrznego zróżnicowania obszaru. Realizacja Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) (art. 28-30 rozporządzenia PE i Rady UE 2021/1060) pozwoli na wdrożenie instrumentu na rzecz zrównoważonego rozwoju terytorialnego miejskich obszarów funkcjonalnych i wykorzystanie potencjału współpracy jednostek samorządu terytorialnego.

Niniejsza **strategia terytorialna ZIT Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego z Gminą Dziwnów, Gminą Golczewo, Gminą Kamień Pomorski, Gminą Międzyzdroje, Gminą Świerżno, Gminą Wolin i Powiatem Kamieńskim** tworzących **Związek ZIT Obszaru Funkcjonalnego (OF) Kamienia Pomorskiego** stanowi odpowiedź na problemy, potrzeby rozwojowe, wyzwania i szanse wskazane w przeprowadzonej diagnozie obszaru partnerstwa. Strategia i jej proces przygotowywania są zgodne z ustawą z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027, ustawą o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r. oraz ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dn. 6 grudnia 2006 r., a także z ustawą o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw z dnia 07 lipca 2023 r. Strategia zawiera m.in. syntezę diagnozy, cele, do których partnerstwo dąży oraz odpowiadające im kierunki działań, wskaźniki, model struktury funkcjonalno-przestrzennej, listę projektów wraz z informacją o ich wyborze, źródła finansowania i opis systemu wdrażania. Wskazane w dokumencie projekty mają charakter zintegrowany w oparciu o założenia Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej przedstawione w dokumencie pn. „Zasady realizacji

instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie 2021 -2027”. Z kolei prezentowane w strategii podejście zintegrowane oparte jest na autorskiej koncepcji wiązek projektowych, stanowiących fundament do wykazania powiązań między projektami, celami oraz działaniami. Zakres strategii, w szczególności w odniesieniu do wzoru listy projektów, podejścia zintegrowanego, został skonsultowany w toku prac nad strategią z przedstawicielami Instytucji Zarządzającej Województwa Zachodniopomorskiego.

Samorząd województwa zachodniopomorskiego realizuje instrument ZIT, w bieżącej perspektywie finansowej 2021-2027, w miejskich obszarach funkcjonalnych takich jak Obszar Funkcjonalny Kamienia Pomorskiego, dla którego w regionalnym programie *Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027* **Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego przeznaczył kwotę 9,0 mln euro.**

Projekt strategii terytorialnej ZIT Obszaru Funkcjonalnego Kamienia Pomorskiego został przygotowany przez partnerów i zespół ekspertów Związku Miast Polskich w okresie listopad 2022 r. – kwiecień 2023 r. w ramach projektu Centrum Wsparcia Doradczego Plus, zainicjowanego przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. W prace nad dokumentem zaangażowani zostali przedstawiciele samorządów tworzących partnerstwo (Rada Partnerstwa i Grupa Robocza) oraz Zespół Partnerów Społeczno-Gospodarczych i interesariusze różnych środowisk. Ostateczny kształt projektu strategii został zatwierdzony przez Radę Partnerstwa Związku ZIT OF Kamienia Pomorskiego.

1. Synteza diagnozy, analiza uwarunkowań i powiązań strategicznych

Prace diagnostyczne w zakresie sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego stanowią kluczowy komponent procesu opracowania strategii terytorialnej dla tego obszaru. Szczegółowy opis terytorium PPK został przedstawiony w **Raporcie diagnostycznym: Portret Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego Instrument ZIT**¹. Analiza sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej została przeprowadzona w dwóch wymiarach porównawczym oraz pogłębionym, w zakresie tematycznym (demografia, transport, środowisko i turystyka), jak i zróżnicowania wewnętrznego obszaru. Prace diagnostyczne, analityczne i badawcze objęły szeroki obszar zagadnień społeczno-gospodarczych w oparciu o bogaty zasób źródeł zastanych (tzw. wtórnych) i wywołanych (tzw. pierwotnych) z wykorzystaniem narzędzi badawczych i analitycznych.

1.1. Analiza zdiagnozowanych uwarunkowań rozwojowych

Diagnoza uwarunkowań społeczno-gospodarczo-przestrzennych obszaru PPK pozwoliła zidentyfikować kluczowe potencjały, problemy i główne potrzeby rozwojowe z uwzględnieniem przestrzennych uwarunkowań środowiskowo-infrastrukturalnych.

Kluczowe wnioski płynące z przeprowadzonych analiz jakościowych i ilościowych stanowią:

- znaczne wewnętrzne zróżnicowanie obszaru PPK;
- kryzys demograficzny: starzenie się ludności i wyludnianie obszaru;
- unikatowy w skali kraju potencjał przyrodniczy.

¹ Raport diagnostyczny wraz załącznikami: Załącznik nr 1 Raport z badań mieszkańców, młodzieży i liderów Partnerstwa powiatu kamieńskiego. ZMP; Załącznik nr 2 Badania mieszkańców, młodzieży i liderów Partnerstwa powiatu kamieńskiego. ZMP.

Położenie geograficzne obszaru PPK znacząco i korzystnie wpływa na jego uwarunkowania rozwojowe w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Powiat kamieński od zachodu graniczy z powiatem grodzkim Świnoujściem i powiatem polickim (poprzez Zalew Szczeciński), od południa z powiatem goleniowskim, a od wschodu z powiatem gryfickim. Północną granicę obszaru PPK stanowi linia brzegowa Morza Bałtyckiego. W związku z tym przygraniczne położenie w odniesieniu do strefy nadmorskiej, jak i bliskości granicy polsko-niemieckiej w istotny sposób wpływają na kierunki jego rozwoju.

Bogactwo walorów przyrodniczo-krajobrazowych obszaru PPK płynie z zasobów biologicznych, hydrologicznych i rzeźby terenu. Specyficzne położenie nad Zatoką Pomorską, Zatoką Wrzosowską i Zatoką Cichą, Zalewem Szczecińskim i Zalewem Kamieńskim, rzeką Dziwną oraz na terenie morsko-lądowego Wolińskiego Parku Narodowego i Puszczy Goleniowskiej jest niewątpliwym atutem oraz czyni z niego **jeden z obszarów o największej koncentracji ruchu turystycznego w kraju**. Liczne rozlewiska wodne powodują, że powiat kamieński **jest dobrym miejscem rozwoju wszystkich sportów wodnych** (żeglarstwo, kajakarstwo, windsurfing, nurkowanie i wędkarstwo).

Transport lądowy i wodny odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu życia społeczno-gospodarczego obszaru PPK. **Rozwój funkcji ponadregionalnych, a więc rybołówstwa morskiego, śródlądowego oraz jednego z krajowych centrów turystyczno-wypoczynkowych** dodatkowo zwiększają złożoność problematyki komunikacyjnej w obszarze PPK. Sprawny i efektywny system komunikacji śródlądowej i morskiej, żegluga pasażerska, transport kolejowy i samochodowy, stan dróg oraz telekomunikacja mają zasadniczy wpływ na rozwój obszaru. **Dostępność komunikacyjna jest stosunkowo dobra**. Przez zachodnie obrzeża obszaru PPK przechodzi droga krajowa DK3, aktualnie przebudowywana do klasy drogi szybkiego ruchu S3. Na terenie PPK występuje odcinek linii kolejowej Szczecin – Świnoujście. Nadmorska część powiatu jest w pewnym oddaleniu od głównych strumieni ruchu komunikacyjnego, dostęp do wielu interesujących pod względem turystyczno-kulturowym miejsc jest utrudniony. Drogi wojewódzkie łączą najważniejsze miasta regionu, m.in. Kamień Pomorski, Wolin, Międzyzdroje czy Golczewo. **Nadmorska droga DW102 (Międzyzdroje-Kołobrzeg) jest zbyt wąska i słabo przepustowa dla potężnych strumieni ruchu turystycznego w sezonie letnim, a środki transportu publicznego (kolej czy autobusy) kursują z niską częstotliwością**.

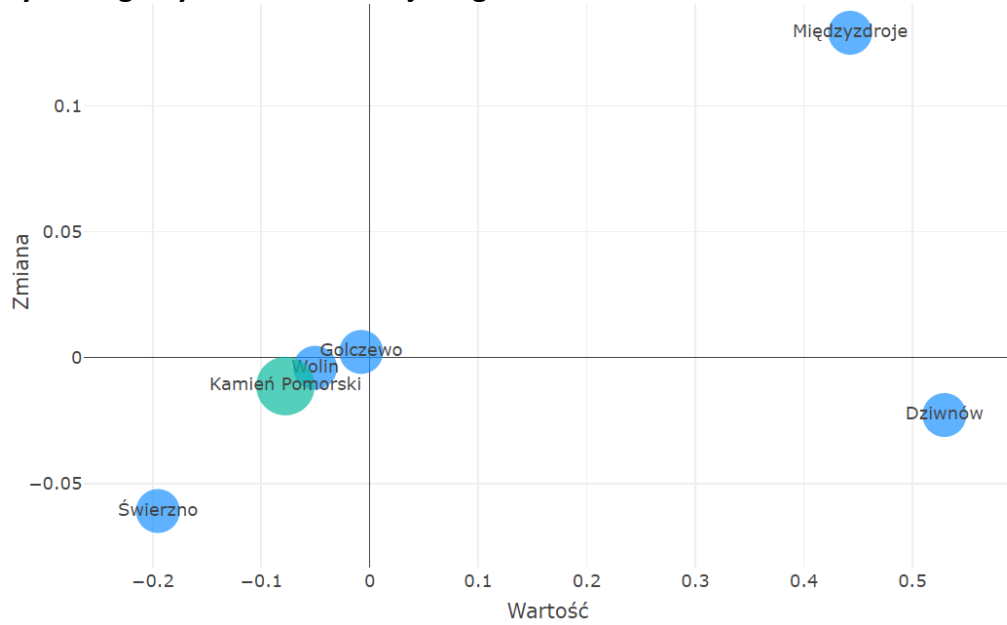
Położenie oraz potencjał przyrodniczo-kulturowy obszaru nadmorskiego i morskich wód wewnętrznych stanowi o jego unikatowości i dużej konkurencyjności na tle kraju.

→ Ogólny wskaźnik rozwoju obszaru PPK

Do analizy porównawczej obszaru partnerstwa i poszczególnych gmin wykorzystano Monitor Rozwoju Lokalnego². **Syntetyczny wskaźnik ogólnego rozwoju dla obszaru PPK** został obliczony jako średnia ważona wskaźników ogólnych poszczególnych gmin, w odniesieniu do liczby mieszkańców w latach 2016-2020 na tle grup porównawczych i kraju (ryc.1, ryc.2). Wartość wskaźnika dla obszaru PPK w 2020 roku jest dodatnia i wynosi 0,05. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat nie uległa znaczącej zmianie. Świadczy to o niskim, ale dodatnim (stabilnym) poziomie rozwoju społeczno – gospodarczego tego obszaru. Należy wziąć jednak pod uwagę, że zróżnicowanie wewnątrz partnerstwa jest pod tym względem znaczne. Na tle gmin z określonych grup porównawczych zdecydowanie najwyższymi wskaźnikami rozwoju w 2020 roku charakteryzowały się gminy Dziwnów (ponad 0,5) i Międzyzdroje (około 0,4). Pozostałe gminy miały wskaźniki ujemne. W najmniej korzystnej sytuacji znajduje się gmina Świerżno, która charakteryzuje się najniższą ujemną wartością wskaźnika oraz ujemną dynamiką zmian. Z kolei największą dynamikę rozwoju w ostatnich 3 latach wykazuje gmina Międzyzdroje. Pozostałe gminy charakteryzują się ujemną dynamiką zmian w swoich grupach porównawczych. Ryc.2 obrazuje ogólny wskaźnik rozwoju obszaru PPK w odniesieniu do kraju, wartości dodatnie wskazują na korzystne uwarunkowania rozwojowe.

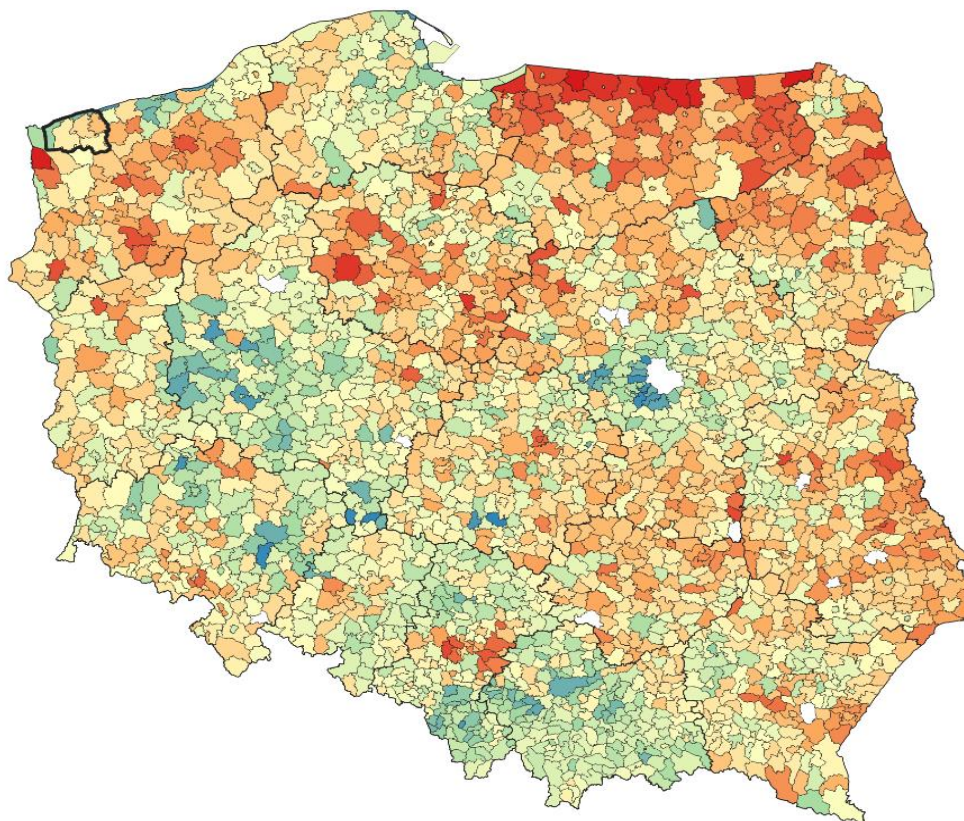
² Jest to narzędzie pozwalające na ocenę potencjału społeczno-ekonomicznego obszaru partnerstw terytorialnych biorących udział w Projekcie Centrum Wsparcia Doradczego Plus oraz poszczególnych gmin w czasie i w relacji do innych gmin o podobnej funkcji w strukturze osiedleńczej kraju. Głównym punktem odniesienia jest średnia z grupy porównawczej, przyjęta jako wartość charakteryzująca całą grupę jednostek o zbliżonej charakterystyce funkcjonalnej i uwarunkowaniach rozwojowych. Przedmiotem analizy jest różnica między wartością wskaźnika dla gminy oraz średnią wartością wskaźnika w grupie porównawczej oraz odpowiednio - różnica między dynamiką zmian odnotowanych w gminie i w grupie porównawczej.

Ryc. 1. Ogólny wskaźnik rozwoju w gminach PPK w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MRL – partnerstwa.

Ryc. 2. Wskaźnik ogólny rozwoju dla poszczególnych gmin PPK w 2020 r.

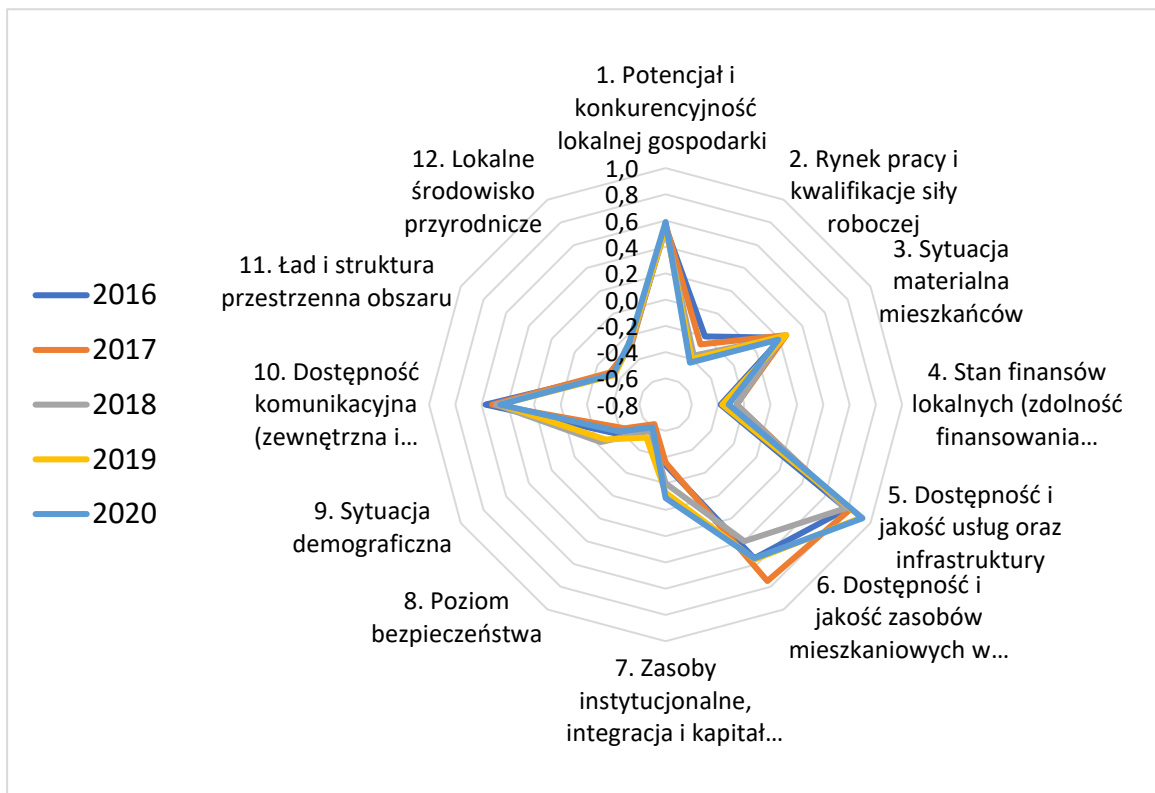

LEGENDA
 ujemny wskaźnik rozwoju dodatni wskaźnik rozwoju

Źródło: Opracowanie własne na podstawie MRL.

Ryc. 3. Ogólny wskaźnik rozwoju PPK w obszarach tematycznych w latach 2016-2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie MRL – partnerstwa.

Analiza poszczególnych obszarów (ryc.3) jednoznacznie wskazuje na utrzymywanie się dużego poziomu zróżnicowania w większości z nich. Obszarami o dodatnim trendzie rozwojowym są kolejno:

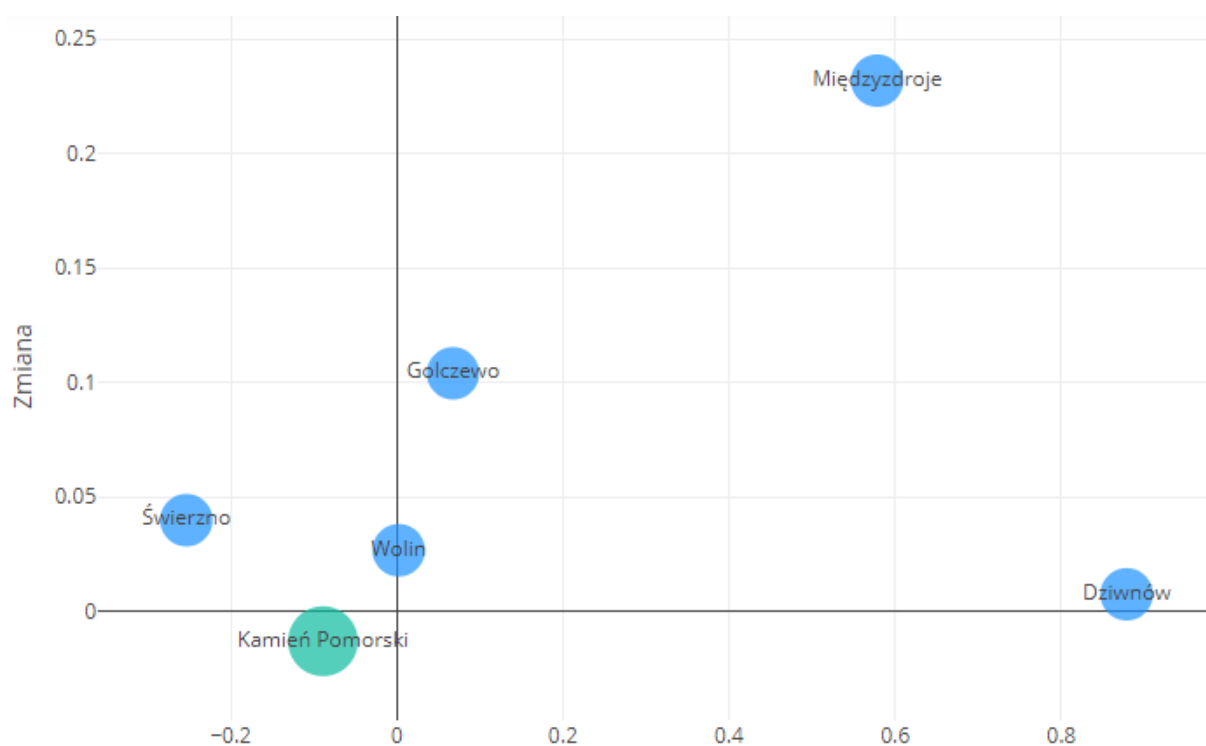
- ➔ dostępność i jakość usług oraz infrastruktury,
- ➔ dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie,
- ➔ potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki,
- ➔ dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna),
- ➔ sytuacja materialna mieszkańców.

Najmniej korzystna sytuacja widoczna jest kolejno, w obszarach:

- ➔ poziom bezpieczeństwa,
- ➔ rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej,
- ➔ sytuacja demograficzna,
- ➔ ład i struktura przestrzenna obszaru,
- ➔ stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju),
- ➔ lokalne środowisko przyrodnicze,
- ➔ zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy.

Wartość wskaźnika w wymiarze społecznym dla obszaru PPK jest dodatnia i na przestrzeni lat rośnie. Świadczy to o korzystnej zmianie w poziomie rozwoju tego obszaru, sytuacja jest tożsama na tle kraju. Jednak poziom rozwoju jest niski na co wskazuje wartość wskaźnika 0,11 w 2020 r. Należy wziąć pod uwagę fakt dużego poziomu zróżnicowania wewnątrz Partnerstwa - największy potencjał rozwojowy wykazują gminy nadmorskie (ryc.4). Zdecydowanie najwyższymi wskaźnikami rozwoju w wymiarze społecznym w 2020 roku charakteryzowały się gminy Dziwnów (0,9) i Międzyzdroje (0,6), ta gmina odnotowała również najwyższą dodatnią dynamikę zmian. Na tle gmin z określonych grup porównawczych Golczewo prezentuje dodatnią wartość (0,1) i dynamikę zmian (0,06). Świerżno znajduje się w najmniej korzystnej sytuacji, gdyż wartość wskaźnika dla 2020 roku jest ujemna i najniższa (-0,34), ale dodatnia dynamika zmian (0,05) świadczy o nieznacznej poprawie sytuacji. Obszar ten boryka się jednak z wieloma wskazanymi w dalszej części dokumentu problemami w sferze społecznej, którym należy przeciwdziałać.

Ryc. 4. Społeczny wskaźnik rozwoju w gminach PPK w 2020 r.

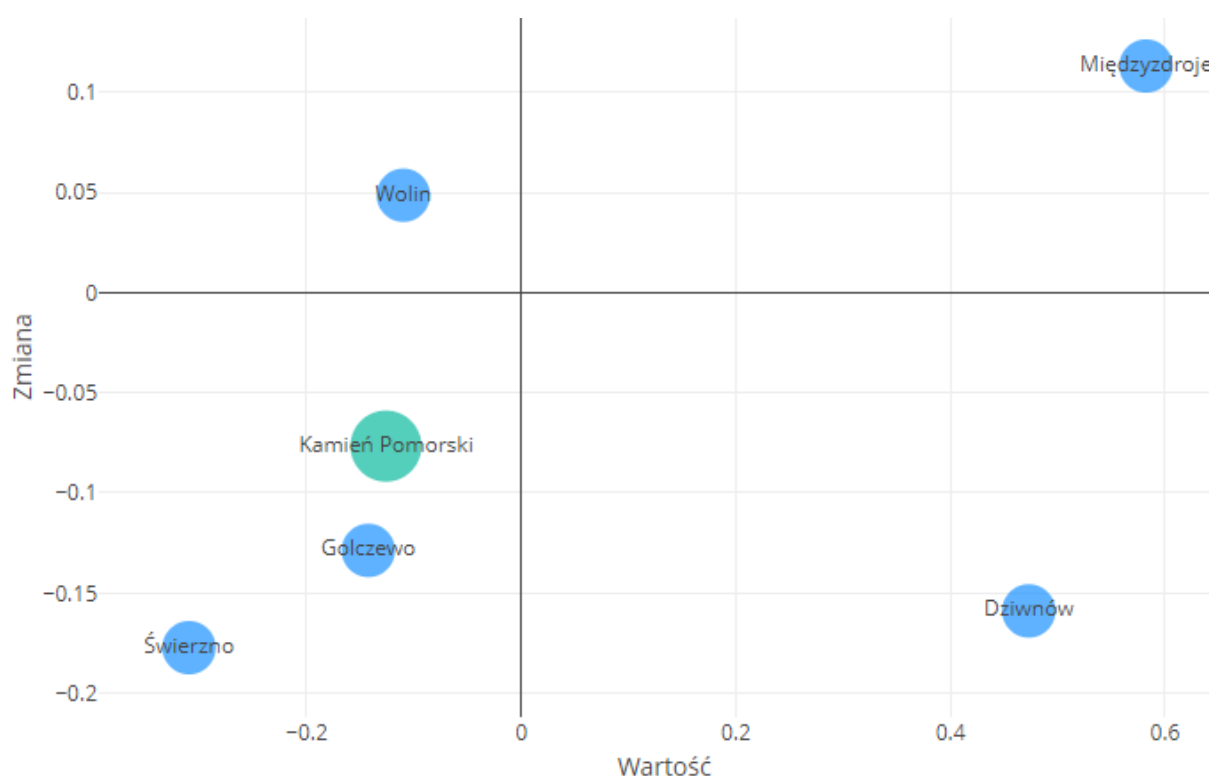

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MRL – partnerstwa.

Gospodarczy wskaźnik rozwoju PPK obrazuje ogólny stan gospodarki obszaru, którego wyznacznikiem jest rozwój gospodarki i poziom zamożności. Poziom rozwoju jest nieznacznie wyższy niż w grupie porównawczej (0,01). W ostatnich pięciu latach zaobserwowano gwałtowny spadek wartości wskaźnika. Świadczy to o niekorzystnych zmianach, które zachodzą w obszarze od 2018 r. Dynamiczny rozwój

gospodarczy obszaru PPK wyhamowuje. W 2019 r. wartość wskaźnika była równa 0,00. Zróżnicowanie wewnętrzne jest znaczne (ryc. 5). Gmina Międzyzdroje to jedyna jednostka samorządu terytorialnego, która odznacza się wysokim poziomem rozwoju i dodatnim trendem rozwojowym na tle pozostałych gmin z grupy porównawczej. Poziom rozwoju gminy Dziwnów odnotowany w roku 2020 r. był relatywnie wysoki, porównywalny z Międzyzdrojami, ale dynamika zmian osiągnęła wysoką wartość ujemną (-0,16). Natomiast poziom rozwoju pozostałych gmin w ostatnich pięciu latach spadał i utrzymywał się negatywny trend zachodzących zmian (poza Wolinem). Gminy Golczewo i Kamień Pomorski charakteryzują się niskim poziomem rozwoju, gdyż wartości wskaźnika i jego dynamika były ujemne. Najmniej korzystną sytuację w tym zakresie prezentuje gmina Świerzno, której poziom rozwoju znacznie i gwałtownie się obniżył (-0,31).

Ryc. 5. Gospodarczy wskaźnik rozwoju gmin obszaru PPK w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MRL – partnerstwa.

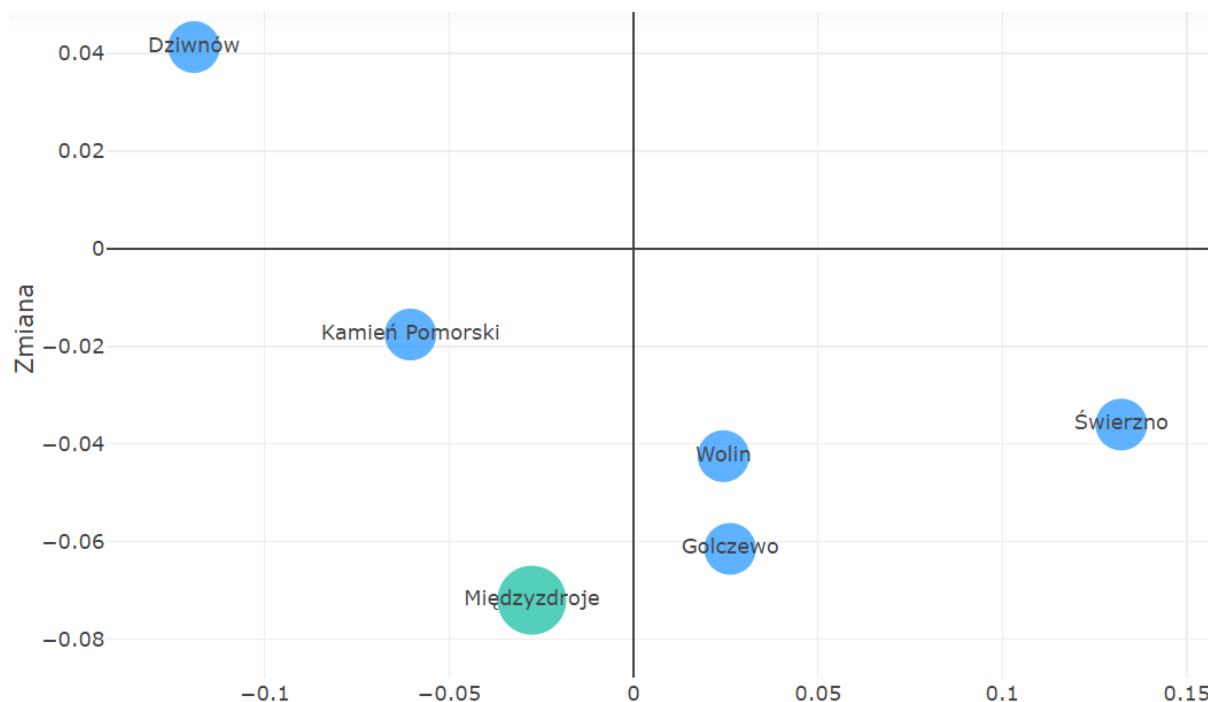
Wskaźnik rozwoju w wymiarze środowiskowo - przestrzennym obrazuje dużą dynamikę i niekorzystne zmiany, które zachodzą w ostatnich latach w obszarze PPK. Poziom rozwoju jest niższy niż w grupie porównawczej (-0,01), gdyż w ostatnich pięciu latach zaobserwowano gwałtowny spadek wartości wskaźnika. Świadczy to o pogarszającej się sytuacji w odniesieniu do ładu przestrzennego (-0,34) i lokalnego

środowiska przyrodniczego (-0,25). Dostępność komunikacyjna obszaru w obu wymiarach zewnętrznym i wewnętrznym zachowuje korzystną tendencję zmian.

Podobnie jak w przypadku pozostałych wymiarów społecznego i gospodarczego, w wymiarze środowiskowo-przestrzennym obszar PPK wewnętrzne zróżnicowanie jest duże (2020 r.) (ryc.6). Najkorzystniejszą sytuację w tym zakresie posiada gmina Świerzno, ma najwyższą wartość dodatnią wskaźnika (0,13) jednak dynamika zmian jest ujemna (-0,04). Golczewo i Wolin odnotowały już niekorzystne zmiany jednak nie mają one dużego wpływu na bieżące uwarunkowania rozwojowe, gdyż obie gminy zachowują wartości dodatnie (0,03; 0,02). Dziwnów znajduje się w niekorzystnej sytuacji (-0,12) jednak odnotowuje korzystne zmiany, w przeciwieństwie do gmin Kamień Pomorski i Międzyzdroje, gdzie wyraźnie widoczne są ujemne wartości (-0,06; -0,03) i dynamika zmian (-0,02; -0,07).

Wskazanie ogólnego poziomu rozwoju obszaru wykazało jego wewnętrzne zróżnicowanie jednak nie pozwoliło na zdefiniowanie kluczowych potencjałów i problemów z którymi borykają się samorządy PPK. Dlatego przeprowadzone zostały dodatkowe analizy ilościowe w poszczególnych wymiarach społecznym, gospodarczym i środowiskowo-przestrzennym obszar PPK, które następnie wzbogacone zostały badaniami jakościowymi mieszkańców, młodzieży i liderów oraz wskazaniem władarzy w zakresie bieżących uwarunkowań rozwojowych przedsiębiorczości. Syntetyczne wnioski płynące z tak przeprowadzonego procesu analitycznego zostały przedstawione w poniższych zestawieniach.

Ryc. 6. Wymiar środowiskowo - przestrzenny zróżnicowanie wewnętrzne obszaru PPK.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie MRL – partnerstwa.

Wskazane uwarunkowania sytuacji demograficznej obszaru PPK świadczą o tym, że obszar zmagą się z kryzysem demograficznym i występuje w nim znaczne zróżnicowanie wewnętrzne:

- Aktualna sytuacja demograficzna jest niekorzystna występuje spadek liczby mieszkańców ogółem w ostatniej dekadzie (z 48,1 tys. (2012 r.) do 44,4 tys. (2022r.)), w szczególności liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, którym towarzyszy pogłębiający się spadek liczby osób w wieku produkcyjnym, w przyszłości tendencja zmian zostanie zachowana.
- Negatywne zmiany wielkości populacji odnotowano w większości obszaru i zaobserwowano duże wewnętrzne zróżnicowanie zachodzących zmian. Miasta Dziwnów i Kamień Pomorski odnotowały największy spadek liczby ludności.
- Niekorzystna struktura demograficzna z wysokim udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym, zmiany struktury wiekowej ogółem postępują stopniowo w kierunku starzenia się społeczeństwa, średni wiek mieszkańców wyniósł w 2022 r. 44,8 lat, jest wyższy niż w województwie zachodniopomorskim (43,5 lat) i w kraju (42,3 lat);
- Społeczeństwo w obszarze PPK podobnie jak w województwie zachodniopomorskim i kraju starzeje się. O dużym stopniu zaawansowania tego procesu świadczy prognozowana liczba mieszkańców powiatu kamieńskiego w 2030 roku, która znacznie maleje w przedziale -5 do -15%.
- Ujemny przyrost naturalny występuje w obszarze całego województwa zachodniopomorskiego, powiat kamieński zajmuje przedostatnią pozycję wśród powiatów w regionie, w 2022 r. przyrost naturalny osiągnął niższą wartość (-6,63 na 1000 mieszkańców) niż średnia dla województwa (-5,33) oraz dla kraju (-3,79).
- Ogólne saldo migracji jest ujemne;
- Brak zastępowalności pokoleń wynika z niskiego wskaźnika dzietności i spadku liczby kobiet w wieku prokreacyjnym, pandemii i starzenia się społeczności.
- Główną przyczyną zmian demograficznych obszaru PPK do 2014 r. było ujemne saldo migracji. Jednak w kolejnych latach pozostaje nią ujemny przyrost naturalny.

Wskazane uwarunkowania wymiaru społecznego w zakresie dostępu do usług publicznych obszaru PPK:

- Dostępność usług ogółem na obszarze PPK jest oceniana pozytywnie, największe skupisko usług podstawowych charakteryzuje Kamień Pomorski, znaczące są także miasta Wolin, Międzyzdroje i Dziwnów.
- Na usługi oświatowo-wychowawcze składa się 25 przedszkoli. Ich rozkład jest bardzo równomierny. Najwięcej z nich funkcjonowało w wiejskiej części gminy Wolin (8). Ponadto w obszarze funkcjonowały 3 żłobki, po 1 w miastach Wolin, Międzyzdroje i Kamień Pomorski.
- Usługi wychowawcze dla dzieci i młodzieży obszaru PPK nie zaspokajają potrzeb i oczekiwań mieszkańców zarówno pod względem opieki żłobkowej, jak i przedszkolnej, występuje duży deficyt podaży usług w tym zakresie.
- Wydatki na oświatę rosną, w obszarze partnerstwa zlokalizowane było 18 szkół podstawowych, ich liczba jest proporcjonalna do liczby mieszkańców o równomiernym rozkładzie zarówno w miastach jak i w obszarach wiejskich.
- W partnerstwie funkcjonowało 6 zespołów szkół średnich: po 2 w mieście Kamień Pomorski i Wolin oraz po 1 w mieście Dziwnów i w wiejskiej części gminy Kamień Pomorski. W zespołach tych działały licea, technika i szkoły branżowe. Deficyt podaży usług w zakresie szkół branżowych jest znaczny.
- Życie kulturalne koncentruje się w dużej mierze w gminach nadmorskich, a nakłady na kulturę rosną jednak na działalność sportowo-rekreacyjną maleją.
- Warunki mieszkaniowe ulegają stopniowej poprawie, przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w partnerstwie w 2020 r. wyniosła 75,7 m², była wyższa niż w kraju i województwie. Należy jednak uwzględnić fakt, że w gminach nadmorskich część powierzchni jest przeznaczana na wynajem dla turystów.
- Bardzo dobre wyposażenie w infrastrukturę sieciową – wodociągową, obsługa w zakresie infrastruktury kanalizacyjnej jest niedostateczna. Odsetek ludności korzystającej w 2020 r. z sieci wodociągowej wynosił 94,3% i był wyższy od średniej dla Polski (92,2%) choć niższy od średniej dla województwa zachodniopomorskiego (96,2%). Z urządzeń sieci kanalizacyjnej korzystało wówczas 70,6% ludności, co stanowiło wartość niższą od średniej dla Polski (71,5%), jak i dla województwa (80,7%). Niedostateczną obsługą w zakresie infrastruktury kanalizacyjnej charakteryzują się części wiejskie gmin Golczewo, Wolin i Kamień Pomorski (odpowiednio 16,5%, 27,8% i 46%).
- Niski poziom dostępności i jakości opieki zdrowotnej, zarówno podstawowej jak i specjalistycznej, sytuacja jest niekorzystna.
- Odsetek mieszkańców korzystających ze świadczeń opieki społecznej spada pomimo to podaż jednostek organizacyjnych pomocy społecznej jest niewystarczająca.
- Niski poziom kapitału społecznego, który przejawia się niewystarczającym poczuciem tożsamości społeczności lokalnej, niskimi wskaźnikami aktywności społecznej i niskim poziomem zaufania do lokalnych uwarunkowań społecznych.

Wskazane uwarunkowania wymiaru gospodarczego obszaru PPK świadczące o zróżnicowanym poziomie rozwoju:

- Dynamiczny rozwój gospodarczy wyhamowuje, jednak sytuacja w zakresie potencjału i konkurencyjności lokalnej gospodarki oraz sytuacji materialnej mieszkańców pozostaje korzystna.
- Aktywność gospodarcza rośnie na przestrzeni lat, środki budżetu gmin z tytułu udziału w CIT i PIT w złotych w przeliczeniu na mieszkańca w wieku produkcyjnym znacznie wzrosły CIT o 256% (z 15 w 2011 r. do 53 w 2021 r.) i PIT o 155% (z 619 w 2011 r. do 1578 w 2021 r.).
- Poziom przedsiębiorczości obszaru PPK rośnie, liczba podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON wzrosła w ostatniej dekadzie o 12 % (z 6930 w 2011 r. do 7778 w 2020 r.).
- Dynamika zmian w zakresie liczby podmiotów gospodarczych jest największa w przypadku dwóch gmin nadmorskich Międzyzdroje i Dziwnów, co ma bezpośredni związek z wykorzystaniem potencjału turystycznego, czyli rozwoju usług turystycznych. Mikro przedsiębiorstwa stanowią siłę napędową lokalnej gospodarki (7560 w 2020 r.).
- Rozwój odbywa się w tradycyjnych sektorach gospodarki, największy wzrost o 37% wystąpił w działalności w usługach i gospodarstwach zatrudniających pracowników, znaczny odnotowano w budownictwie o 36%, co stanowi odzwierciedlenie dużej aktywności inwestycyjnej w mieszkalnictwo w strefie przybrzeżnej (w latach 2011-2021).
- Struktura inwestycji działalności gospodarczej - powierzchnia budynków dedykowanych na usługi turystyczne jest największa i wykazuje dużą dynamikę zmian, powierzchnia budynków dla działalności handlu i usług rośnie.
- Duży potencjał turystyczno-kulturowy umożliwia rozwój turystyki aktywnej i wypoczynkowej, kulturowej, uzdrowiskowej.
- Terytorium PPK charakteryzuje wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich (rybactwo, leśnictwo, pozarolnicza działalność gospodarcza).
- Sytuacja na rynku pracy definiuje negatywny trend rozwojowy na który wpływ mają zjawiska w obszarze rynku pracy: zmniejszające się zasoby kapitału ludzkiego, zmniejszająca się liczba absolwentów szkół średnich oraz zmniejszająca się liczba ofert pracy i bardzo wysoki poziom bezrobocia rejestrowanego 14 % (05.2022), a w tym wzrost udziału liczby osób długotrwale bezrobotnych.
- Handel hurtowy, detaliczny, budownictwo i działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi to trzy kluczowe obszary gospodarcze skupiające w sobie najwięcej ludności pracującej. Działalność w handlu, kulturze i rozrywce to najatrakcyjniejsze obszary dla ludzi młodych, dużym zainteresowaniem cieszy się również praca w usługach.
- Występuje sukcesywny wzrost płac jednak niższy niż w kraju i regionie.
- Stan finansów lokalnych Partnerstwa kształtuje się na przeciętnym poziomie, wykazuje także pozytywny trend zmian.

Wskazane uwarunkowania rozwoju wymiaru środowiskowo-przestrzennego obszaru PPK:

- Pogarszająca się sytuacja w odniesieniu do ładu przestrzennego i lokalnego środowiska przyrodniczego.
- Dostępność komunikacyjna obszaru w obu wymiarach zewnętrznym i wewnętrznym zachowuje korzystną tendencję zmian.
- Bogactwo walorów przyrodniczo-krajobrazowych obszaru PPK płynie z zasobów biologicznych, hydrologicznych i rzeźby terenu.
- Znaczne dziedzictwo kulturowe występuje w większości terytorium.
- Położenie obszaru partnerstwa daje możliwość wykorzystania atrakcji turystycznych lub rekreacyjno-wypoczynkowych obszaru w ofercie jednodniowej lub weekendowej skierowanej do mieszkańców Szczecina.
- Położenie partnerstwa umożliwia dostęp mieszkańcom obszaru partnerstwa do usług i miejsc pracy oferowanych w aglomeracji szczecińskiej.
- Rozkład przestrzenny miast pełni funkcję ośrodków usługowych, zaspokajających potrzeby mieszkańców.
- Występują zasoby dyspozycyjne zbiornika wód podziemnych, wody lecznicze, złoża piasków, żwirów, wapieni, margli oraz torfu i ropy naftowej.
- Występują jedne z najlepszych warunków rozwoju energetyki wiatrowej w Polsce.
- Geotermia - możliwe jest wykorzystanie złóż niskotemperaturowych umożliwiających wykorzystanie tej energii w instalacjach typu „pompa ciepła” służących do ogrzewania domków jednorodzinnych oraz większych obiektów.
- Biomasa, głównie leśna, wykorzystywana jest jako źródło ogrzewania, zwłaszcza na obszarach wiejskich.
- Brak warunków do powstania małych elektrowni wodnych.
- Specyfiką obszaru jest ruch sezonowy wpływający na obciążenie transportowe dróg, ruch wzrośnie jeszcze bardziej po ukończeniu ostatniego odcinka S3 (Świnoujście-Dargobądz-Troszyn) oraz uruchomieniu tunelu drogowego w Świnoujściu.

1.1.1. Kluczowe problemy rozwojowe Partnerstwa

Określenie wpływu wskazanych determinant rozwoju zostało dodatkowo uzupełnione opiniami społeczności lokalnej (włodarzy, liderów, młodzieży i mieszkańców), co pozwoliło na zdefiniowanie największych deficytów obszaru PPK, którymi są komunikacja i transport zbiorowy, rynek pracy, oferta usług zdrowotnych, wysokość płac, skomunikowanie z sąsiednimi miejscowościami i większymi miastami oraz dostępność i ceny mieszkań (ryc.7).

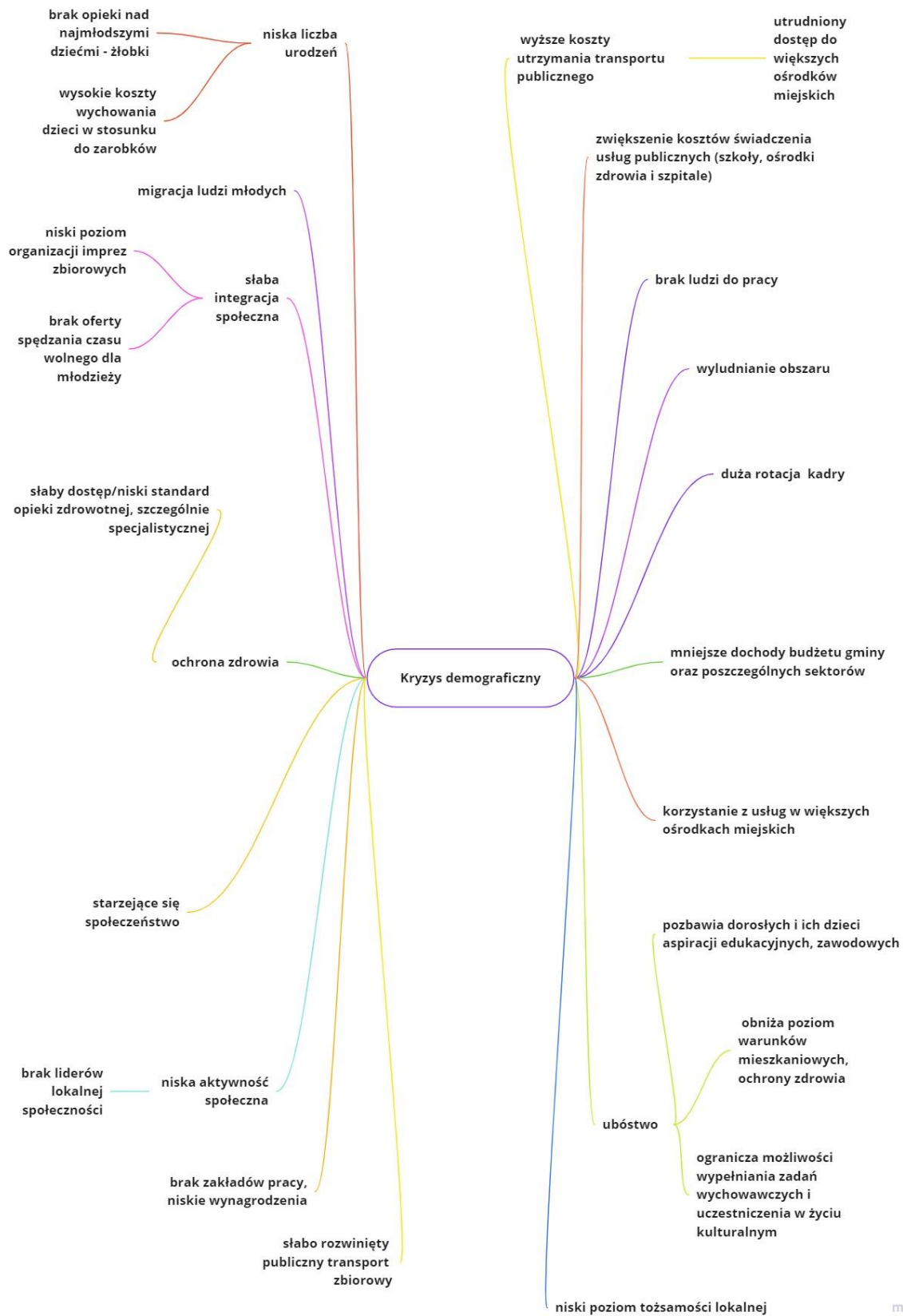
Ryc.7. Kluczowe deficyty obszaru PPK.

Źródło: Raport Partnerstwo Powiatu Kamieńskiego. Raport z badań mieszkańców, młodzieży i liderów.

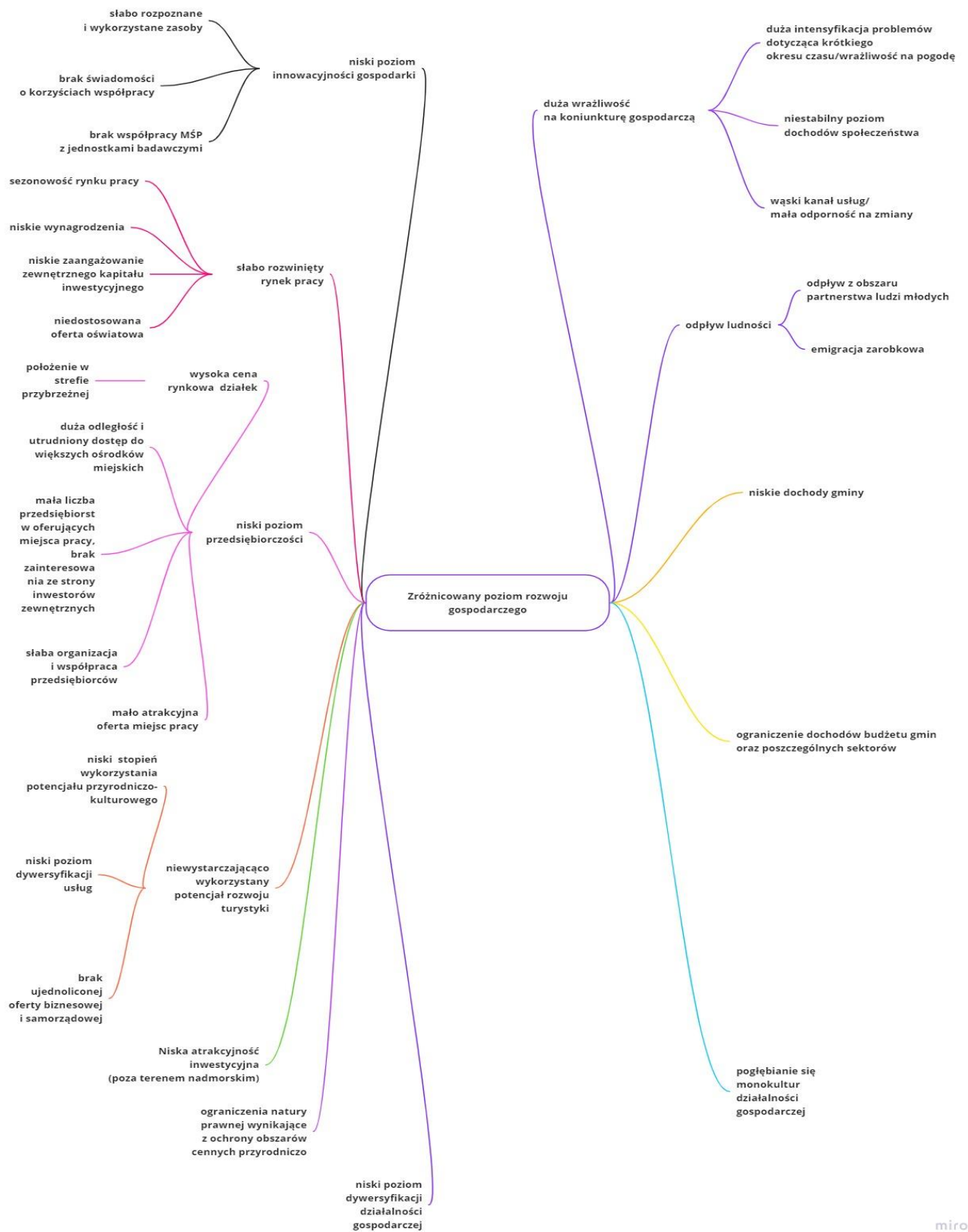
Kluczowe bariery rozwojowe zostały pogrupowane w trzech zakresach tematycznych według założeń: przyczyna – problem – skutek (ryc. 8-10). Wskazane 3 obszary: *kryzys demograficzny, zróżnicowany poziom rozwoju gospodarczego, brak zrównoważonego wykorzystania potencjału przyrodniczo-kulturowego* nawiązują do najistotniejszych problemów PPK, jakimi są starzenie się ludności i wyludnianie obszaru oraz ich skutki dla rynku pracy i usług publicznych; pozostałe nawiązują natomiast do potrzeby zapewnienia zrównoważonego wykorzystania bogatego potencjału przyrodniczo-kulturowego.

Ryc. 8. Kryzys demograficzny obszaru PPK – drzewo problemów.

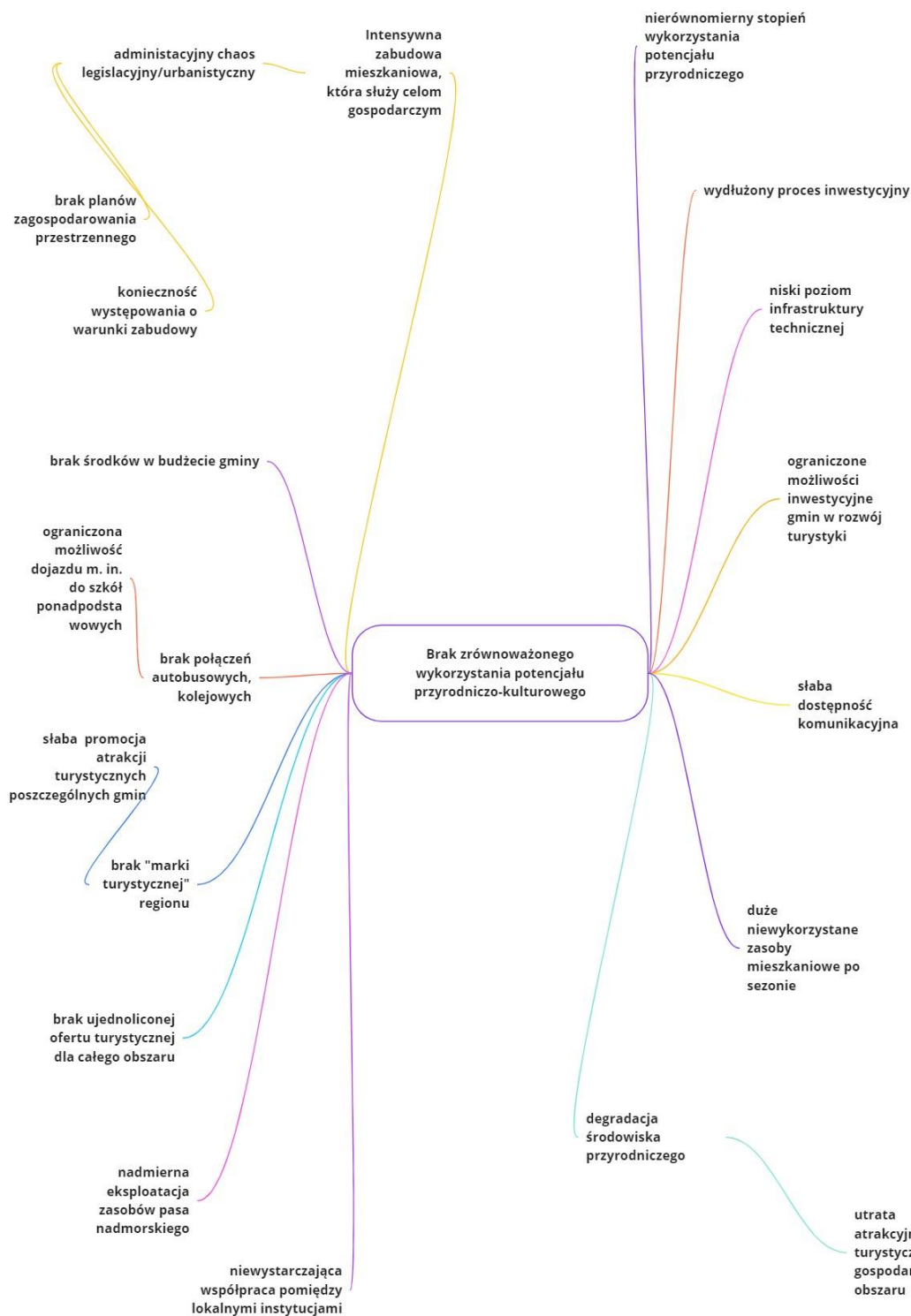
Źródło: Opracowanie własne ZMP na podstawie prac warsztatowych z Grupą Roboczą (Miro).

Ryc. 9. Zróżnicowany poziom rozwoju gospodarczego PPK – drzewo problemów.

Źródło: Opracowanie własne ZMP na podstawie prac warsztatowych z Grupą Roboczą (Miro).

Ryc. 10. Brak zrównoważonego wykorzystania potencjału przyrodniczo-kulturowego obszaru PPK – drzew problemów.

miro

Źródło: Opracowanie własne ZMP na podstawie prac warsztatowych z Grupą Roboczą (Miro).

1.1.2. Kluczowe potencjały rozwojowe Partnerstwa

Wskazania członków PPK oraz wyniki przeprowadzonych analiz ilościowych i jakościowych badań społecznych (mieszkańców, liderów, młodzieży) posłużyły do zidentyfikowania potencjałów rozwojowych PPK i wskazanie najistotniejszych z nich. Społeczność lokalna PPK w większości pozytywnie odnosi się do swojego otoczenia i postrzega je jako dobre miejsce do życia. **Obszar Partnerstwa zapewnia atrakcyjne warunki życia mieszkańcom**, spełnia oczekiwania większości respondentów, gdyż blisko połowa z nich ocenia go jako raczej dobre miejsce do życia i rozwoju, a najlepszym miejscem określa go kolejnych 16%.

Jakość środowiska przyrodniczego oraz atrakcyjność turystyczna postrzegane są jako kluczowe oraz niedostatecznie wykorzystane potencjały, czynniki rozwoju obszaru i poprawy, zarówno sytuacji społeczno-ekonomicznej, jak też jakości życia. **Więzi rodzinne i relacje międzyludzkie mają istotne znaczenie** podobnie jak jakość przestrzeni publicznej w której żyją.

Ponad połowa młodzieży postrzega obszar PPK jako dobre miejsce do życia i rozwoju (53%). Odmiennie przekonanie (zdecydowanie nie lub raczej nie) ma 28% z nich, wynika z tego, że około 30% młodych respondentów nie wiąże swojej przyszłości z obszarem PPK. Najbardziej atrakcyjnymi miejscami do życia w przyszłości są dla uczniów zagranica oraz miejscowości w innym województwie (21%). Jedynie 17% uczniów chciałoby w przyszłości pozostać w miejscu obecnego zamieszkania, czyli na obszarze Partnerstwa, kolejne 8% – w regionie, ale poza obszarem Partnerstwa. Naturalną konsekwencją powyższych wskazań są plany zawodowe młodzieży, które w dużej mierze są związane z pracą za granicą (34%) i w innym województwie (15%), jedynie 11% uczniów chce pracować w obecnym miejscu zamieszkania.

Do czynników przyczyniających się do pojawienia się chęci opuszczenia obszaru uczniowie zaliczyli: wysokość wynagrodzeń i sytuacja na rynku pracy, jak również słaby dostęp do usług zdrowotnych, skomunikowanie obszaru, dostępność i ceny mieszkań oraz oferta handlowa i usług rynkowych dla mieszkańców i warunki do prowadzenia własnej firmy. Natomiast walory i jakość środowiska przyrodniczego, atrakcyjność turystyczna oraz więzi rodzinne, relacje z przyjaciółmi i znajomymi i lokalny patriotyzm, dziedzictwo i historia to kluczowe aspekty podejmowania decyzji o pozostaniu.

Liderzy obszaru PPK w większości są przekonani, że obszar PPK zapewnia atrakcyjne warunki do życia, spełnia ich oczekiwania, gdyż 59% ocenia go jako raczej dobre miejsce do życia i rozwoju, a najlepszym miejscem do życia jest dla kolejnych 30%. Wynika z tego, że blisko 90% respondentów wskazuje obszar jako atrakcyjny do realizacji swoich celów życiowych i spełniający ich oczekiwania.

Wskazując potencjały gmin w obszarze PPK liderzy skoncentrowali się na jakości środowiska i czystości środowiska naturalnego oraz atrakcyjności turystycznej przyrodniczej, i kulturowej. Następnie istotne były estetyka otoczenia i jakość przestrzeni publicznych, działalność i jakość samorządu lokalnego (urzędu gminy i miasta), oferta i infrastruktura sportowa i rekreacyjna, więzi rodzinne, aktywność społeczna i współdziałanie mieszkańców, bezpieczeństwo, relacje międzyludzkie z sąsiadami, przyjaciółmi i znajomymi, lokalny patriotyzm, dziedzictwo i historia, jakość i zakres usług komunalnych (np. woda, gaz, parkingi, śmieci), opinia o gminie i jej mieszkańcach oraz warunki dla przedsiębiorczości.

Biorąc pod uwagę opinie wszystkich badanych grup respondentów obszaru PPK do kluczowych potencjałów należą atrakcyjność turystyczna, jakość i czystość środowiska naturalnego, relacje rodzinne i międzyludzkie (ryc.11).

Ryc. 11. Kluczowe potencjały obszaru PPK.

Źródło: Raport Partnerstwo Powiatu Kamieńskiego. Raport z badań mieszkańców, młodzieży i liderów

Zidentyfikowanie kluczowych potencjałów rozwojowych obszaru PPK oparte zostało na posiadanych zasobach, oferowanych produktach i usługach, które przynoszą lub mogą przynieść korzyści bezpośrednie (dochody) lub pośrednie poprzez wytworzenie wartości dodanej dla mieszkańców i interesariuszy. Lokalne zasoby występują na terenie Partnerstwa powszechnie lub jednostkowo (tylko u jednego partnera). Zasoby to wszystkie użyteczne elementy występujące na terenie Partnerstwa, potrzebne do wytworzenia wyrobu, usługi, oferty definiującej funkcje obszaru Partnerstwa (tab.1). Lokalne produkty to rzeczy materialne, zdarzenia, usługi, które są oferowane i przynoszą korzyść bezpośrednią (dochody) lub pośrednią wyrażoną przez wartość dodaną dla obszaru, dla mieszkańców, dla interesariuszy (tab.2).

➔ Zasoby i produkty lokalne

Tabela 1. Kluczowe zasoby obszaru PPK.

Kluczowe zasoby obszaru PPK	Obszar
1. Morze Bałtyckie	Środowiskowe
2. Zalew Kamieński	
3. Woliński Park Narodowy (WPN)	
4. Jeziora (Jatkowskie, Martwe, Turkusowe, Ostrowo, Piaski, Szczucze i Okonie, Zatorek), rzeki (Dziwna, Niemica, Lewińska Struga, Wołczemica), zatoki (Zalew Szczeciński i Kamieński, Zatoka Wrzosowska), cieśniny (Dziwna)	
5. Unikalne walory przyrodnicze i krajobrazowe w tym rezerwy (Łuniewo i Nadmorski Bór Storczykowy, Wiejkowski Las im. Zbigniewa Wabiszczewicza, Golczewskie Uroczysko), pomniki przyrody, bagna (Rozwarowskie), jelenie błota, torfowiska (Mokrzyckie) i słone łąki, klify (Dziwnówek i Łukęcin, Lubińskie), Dolina Trzciagowskiej, żubry, delta wsteczna Świny, plaże	
6. Kompleksy leśne: lasy WPN, Pojezierze Wolińskie, rejon jez. Piaski i Ostrowo, Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy Mierzęciński Las;	
7. Walory uzdrowiskowe: wody lecznicze (ujęcie "Józef"), solanki (Kamień Pomorski), lasy w Łukęcinie tworzące specyficzny mikroklimat sosnowy posiadający walory wspierające leczenie dróg oddechowych, borowina	
8. Czyste powietrze	
9. Dziedzictwo kulturowe np. Wikingowie - Wolin, Ewald Jurgen von Kleist - Kamień Pomorski, De cendy – Golczewo	Kulturowe
10. Zabudowania architektoniczne i historyczne miejscowości: Grodzisko w Lubinie, Łowno, Warnowo, Piaski (pałac z parkiem), Koniewo, Jarzębowo, Kołczewo, Ładzin, Mokrzyca Wielka, Reclaw wieś, Dobropole wieś, Mierzęcin, Wiejkowo, Siniechowo, Zagórze, Zastań, Granik, Sierosław, Korzęcin, Rekowo, Domysłów, Kodrąbek, Darzowice, Karnocice, Sułomino, Płocin, Ostromice, Troszyn, Troszynek, Niemice, Gadom w niemal każdej z miejscowości znajdują się cenne architektonicznie i historycznie zabudowania, układy zabudowy lub inne atrakcje mające potencjał turystyczny	
11. Zabytki architektoniczne Grodzisko w Lubinie, Ratusz w Wolinie, Ratusz Gotycki w Kamieniu Pomorskim, wieża zamkowa w Golczewie, mury miejskie, kościoły, pałace, dworki - Barokowy Dwór w Wolinie, Dworek von Kleista, Dwór kurii biskupiej, Zespół Dworski w Świerznie, Pałac w Stuchowie	
12. Zabytki sakralne Konkatedra Najświętszej Marii Panny, św. Jana Chrzyciela i św. Faustyna biskupa w Kamieniu Pomorskim, organy konkatedry kamieńskiej – kościół parafii rzymskokatolickiej św. Ottona w Kamieniu Pomorskim, Kościół św. Mikołaja, wirydarz, Kościół pw. Chrystusa Króla w Kozielicach, kaplica Stella Matutina	
13. Rybactwo	Ekonomiczne
14. Warunki sprzyjające rozwojowi OZE	
15. Marka gmin Międzyzdroje (perła Bałtyku) i Dziwnowa	
16. Dobra dostępność komunikacyjna drogowa i kolejowa (droga ekspresowa S3, linia kolejowa nr 401)	Technologiczne i Infrastrukturalne
17. Wodna infrastruktura komunikacyjna (porty, przystanie, tory wodne, basen jachtowy w Wolinie, most obrotowy w Wolinie na Dziwnie, pirs Międzywodzie, most zwodzony w Dziwnowie)	
18. Transport tranzytowy	
19. Tereny inwestycyjne (Dąbrowa, Redliny, Gostyniec, Trzebie radz, Golczewo)	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie prac warsztatowych PPK.

Tabela 2. Produkty obszaru PPK.

Produkty obszaru PPK
1. Baza noclegowa i gastronomiczna
2. Infrastruktura dla turystyki aktywnej (m.in. rowerowa i sportów wodnych)
3. Szlaki żeglarskie i turystyczne (Zachodniopomorski szlak żeglarski) i turystyczne (pieszy Europejski Szlak Dalekobieżny E-9 i Międzynarodowy Szlak Rowerowy R10)
4. Baza uzdrowiskowa i rehabilitacyjna - obiekty świadczące usługi rehabilitacyjne
5. Obiekty dziedzictwa kulturowego (np. latarnia morska - Kikut, Wiatrak Holenderski, Zegar słoneczny w Dziwnówku, baszta w Kamieniu Pomorskim, brama wolińska, dworki: w Margowie, w Świerznie, von Kleista w Kamieniu Pomorskim, Grodzisko w sołectwie Lubin w Międzyzdrojach)
6. Istotne wydarzenia sportowe (Festiwal Gwiazd Sportu, Regaty żeglarskie na Zalewie Kamieńskim, Golczewski Triathlon)
7. Unikatowe wydarzenia kultury wysokiej np. Międzynarodowy Festiwal muzyki Organowej i Kameralnej w Kamieniu Pomorskim, Międzynarodowy Festiwal Pieśni Chóralnej w Międzyzdrojach, Międzynarodowe czwartki organowe w Międzyzdrojach)
8. Unikatowe wydarzenia kulturalne np. Festiwal Słowian i Wikingów, Jarmark Wikinga w Wolinie, festiwal country w Sułominie, Festyn Rybaka w Dziwnowie, Festyn Komandosa w Dziwnowie oraz imprezy rangi lokalnej Święto Plonów w Świerznie
9. Promenady (Międzyzdroje, Dziwnów)
10. Aleje Gwiazd w Międzyzdrojach i Sportu w Dziwnowie
11. Porty i przystanie rybackie oraz rozwinięty sektor przetwórstwa ryb
12. Mariny Kamień Pomorski i Dziwnów, Marina w sołectwie Wapnica-Międzyzdroje
13. Pole golfowe w Kołczewie
14. Rezerwat Archeologiczny „Srebrne Wzgórze”
15. Skansen Centrum Słowian i Wikingów
16. Muzeum Regionalne im. Andrzeja Kaubego w Wolinie, Muzeum Przyrodnicze Wolińskiego Parku Narodowego w Międzyzdrojach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie prac warsztatowych PPK.

Katalog wskazanych kluczowych zasobów i produktów lokalnych opracowany został podczas warsztatów diagnostycznych z udziałem członków Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego w dniu 17 sierpnia 2022 r. Wykorzystanie platformy internetowej SLIDO pozwoliło na priorytetyzację wyboru.

Do najważniejszych produktów obszaru PPK zaliczyć należy infrastrukturę dla turystyki aktywnej, szlaki żeglarskie i turystyczne, porty jachtowe oraz infrastrukturę drogową.

1.1.3. Kluczowe potrzeby rozwojowe Partnerstwa

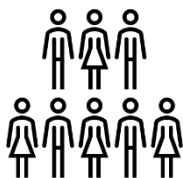
Przedstawione uwarunkowania rozwojowe, deficyty i potencjały czynią PPK kluczowym obszarem, który ze względu na swoją specyfikę i zachodzące w nim zjawiska społeczne, gospodarcze i przestrzenne wymaga indywidualnego i ukierunkowanego wsparcia. Terytorium PPK stoi przed istotnymi wyzwaniami w każdym z przeanalizowanych wymiarów:

- społecznym: wyludnianie się obszaru wynikające ze znacznego spadku liczby młodych mieszkańców i starzejącej się ludności, problemy związane ze szkolnictwem zawodowym, systemem usług zdrowotnych i opiekuńczych;
- gospodarczym: zróżnicowany poziom rozwoju gospodarczego i wynikająca z niego potrzeba pobudzenia rozwoju przedsiębiorczości, niekorzystne uwarunkowania na rynku pracy;
- środowiskowo-przestrzennym: konieczność zachowania zrównoważonego sposobu wykorzystania bogactwa przyrodniczo-kulturowego, zapewnienia lepszej dostępności komunikacyjnej.

SFERA SPOŁECZNA

Sytuacja demograficzna obszaru ma wpływ zarówno na uwarunkowania społeczne, jak i gospodarcze, dlatego jej zmiana zdeterminuje i wyznaczy główne zadania i działania polityki społeczno-gospodarczej PPK.

Niekorzystne skutki zmian demograficznych

Szybki spadek liczby młodych mieszkańców i starzejące się społeczeństwo obszaru PPK wymusza zasadnicze zmiany w zakresie dostępności do usług publicznych oraz profilu infrastruktury niezbędnej do ich realizacji.

Istnieje **potrzeba prowadzenia spójnej i racjonalnej polityki prorodzinnej przeciwdziałającej niskiemu przyrostowi naturalnemu** oraz dostosowującej system edukacji do zmieniających się uwarunkowań demograficznych.

Deficyt siły roboczej na atrakcyjnych rynkach pracy dużych miast będzie wzmacniał **odpływ młodych ludzi**. Wysokie ceny na rynku mieszkaniowym w pasie nadmorskim, wynikające z dużej atrakcyjności terenów pod rozwój funkcji

turystycznej uniemożliwiają młodym ludziom zakup nieruchomości (lokali mieszkalnych), przyczyniając się do migracji poza obszar partnerstwa. Pogłębia to znacząco deficyt pracowników związany z brakiem zastępowalności starszych roczników odchodzących masowo na emerytury. W związku z tym w Partnerstwie powinny być podejmowane działania zmierzające zarówno do stworzenia atrakcyjnych warunków do zakupu własnego mieszkania z myślą o osobach młodych, jak i umożliwiające aktywne starzenie się, ograniczające wykluczenie oraz marginalizację osób starszych.

Polityka społeczno-gospodarcza obszaru PPK w najbliższych dekadach powinna uwzględniać **starzenie się ludności**, które wynika z coraz wyższego poziomu ochrony zdrowia i opieki społecznej skutkującym wydłużaniem się przeciętnej długości trwania życia.

Obserwowane w ostatnich latach natężenie oraz skala problemów ludnościowych i społecznych wymagają ze strony władz lokalnych podjęcia **działań w kierunku dostosowania do zachodzących zmian infrastruktury publicznej i przeznaczenia na ten cel adekwatnych środków finansowych**. Należy skupić się na **zapewnieniu dostępności do odpowiedniego poziomu usług opieki medycznej, usług opiekuńczych** (np. domów opieki, domów dziennego pobytu, ośrodków opieki wytchnieniowej), **usług edukacyjnych, usług transportu zbiorowego**.

SFERA GOSPODARCZA

Wzmocnienie rozwoju gospodarczego z uwzględnieniem skutków zmian demograficznych

Poziom rozwoju gospodarczego w całym obszarze PPK **jest niski** i wykazuje trend spadkowy. Widoczne są także dysproporcje rozwojowe między poszczególnymi jednostkami samorządu terytorialnego. Gminy nadmorskie rozwijają się szybciej niż pozostała część Partnerstwa.

Rozwój gospodarczy w obszarze PPK odbywa się w tradycyjnych sektorach gospodarki. **Mikroprzedsiębiorstwa stanowiące siłę napędową gospodarki**, w znacznej części związane są z **działalnością usługową na rzecz sektora turystyki**. Występuje jednak **niski poziom aktywności gospodarczej w zakresie średnich i dużych przedsiębiorstw (w tym przetwórstwa rolno-spożywczego)**, a potencjał lokalnej przedsiębiorczości jest niewykorzystany.

Cechą charakterystyczną jest wielofunkcyjność obszaru ze względu na poziom rozwoju **turystyki, rolnictwa, leśnictwa i rybactwa**. Występują **złoża kopalin naturalnych**, ale przede wszystkim **korzystne warunki do rozwoju energetyki opartej o źródła odnawialne (OZE)** sprzyjające nawiązaniu partnerskiej współpracy gmin (spółdzielnie energetyczne, klastry, partnerstwo samobilansujące się energetycznie) w tym zakresie.

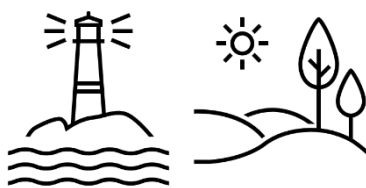
Widoczne są **problemy na lokalnym rynku pracy charakterystyczne dla obszarów opartych na turystyce sezonowej, czyli wysokie bezrobocie, mało atrakcyjne oferty pracy oraz sezonowość zatrudnienia i szara strefa**. Dlatego **poziom dochodów mieszkańców i jednostek samorządu terytorialnego jest stosunkowo niski**.

Brak nowych pracowników wydaje się najpoważniejszym problemem przed jakim stoi lokalna gospodarka PPK w przyszłości. Dlatego utrzymanie potencjału siły roboczej powinno opierać się na wykorzystaniu szans rozwojowych płynących z rosnącego odsetka obcokrajowców na obszarze PPK, poprzez zapewnienie im atrakcyjnych warunków do osiedlenia się i wysokiego poziomu usług oraz stworzenie warunków do zachowania wysokiej aktywności osób starszych na rynku pracy.

Budowanie zróżnicowanej i nowoczesnej gospodarki obszaru PPK wymaga określenia wspólnych potrzeb i priorytetów rozwoju gospodarczego. Wsparcie integracji i współpracy sektora gospodarczego przyczyni się do zapewnienia jego długoterminowego, zrównoważonego rozwoju i dobrobytu mieszkańców.

SFERA ŚRODOWISKOWO-PRZESTRZENNA

Rozwój zielonej gospodarki uwzględniający zrównoważony model korzystania z bogactw przyrodniczo-kulturowych

Cenne i unikalne obszary przyrodnicze obszaru PPK oraz jego **nadmorskie położenie stanowią podstawę** budowania **konkurencyjności turystycznej**.

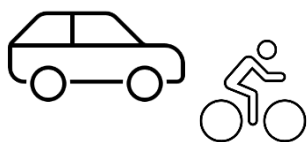
Dodatkowo **walory uzdrowiskowe** oraz **lecnicze wód i lokalnego mikroklimatu** wraz z **istniejącą infrastrukturą** zapewniają rozwój turystyczno-rekreacyjny. Atrakcyjną formą rozwoju społeczno-gospodarczego lokalnej gospodarki jest zatem sektor usług turystycznych, który oferuje elastyczną formę prowadzenia zróżnicowanej działalności wodno-lądowej.

Istniejące uzdrowisko w Kamieniu Pomorskim stanowi niewykorzystany potencjał, który wzmocniony rozwojem funkcji uzdrowiskowych w gminie Dziwnów, mógłby stanowić koło zamachowe rozwoju usług wspomagających rozwój funkcji turystyczno-uzdrowiskowej całego obszaru (agroturystyka i ekoturystyka w gminach o profilu rolniczym). Istnieje również potrzeba rozwijania dóbr i usług turystycznych oraz działań podejmowanych w ramach turystyki społecznej, której uczestnikami w okresie poza sezonem są w dużej mierze seniorzy.

Dostępność infrastruktury komunikacyjnej i turystycznej, bogata oferta turystyki zdrowotnej stanowią istotny czynnik rozwojowy dla obszaru PPK. Walorom środowiskowym towarzyszą **również walory dziedzictwa kulturowego**. Dlatego istnieje **potrzeba zachowania zrównoważonego sposobu wykorzystania bogactwa przyrodniczo-kulturowego**. Wspólny i spójny marketing, sieciowanie usług turystycznych i tworzenie nowych produktów turystycznych to jedynie niektóre z potencjalnych działań mających na celu zachowanie **silnego sektora usług noclegowych i gastronomicznych** na obszarze PPK.

Budowanie marki „PPK” opartej na współpracy funkcjonalno-przestrzennej pomiędzy gminami, z uwzględnieniem wartości uzdrowiskowych, kulturowych i przyrodniczych może stanowić istotny impuls rozwojowy.

W obszarze PPK występuje sezonowość popytu turystycznego. Zbyt duża liczba turystów krajowych i zagranicznych w okresach wzmożonego ruchu może skutkować przeciążeniem obszaru i wystąpieniem licznych zagrożeń dla jego ekosystemu (np. nadmierne obciążenie gospodarki odpadami i presja na infrastrukturę, degradacja środowiska). Należy wziąć również pod uwagę zagrożenie dla gmin nadmorskich wynikające z rozwoju turystyki opartej o zewnętrznych inwestorów, siłę roboczą, usługi i produkty. Konsekwencją tego zjawiska będzie pogłębienie rozwarstwienia społecznego i ekonomicznego, wzrost cen na rynku nieruchomości, relatywnie wysoki poziom kosztów życia mieszkańców. Pojawia się zatem potrzeba zaangażowania lokalnych zasobów, pracowników, firm w sektor turystyczny w celu jego przeciwdziałania tym negatywnym zjawiskom.

Dość dobra dostępność komunikacyjna obszaru PPK wynikająca z przebiegu drogi ekspresowej S3 oraz linii kolejowej do Świnoujścia **nie znajduje swojego odzwierciedlenia w dobrze rozwiniętym systemie transportu publicznego.**

Bardzo istotnym problemem Partnerstwa jest **dezintegracja funkcjonalna wschodniej i zachodniej części powiatu w związku z naturalną barierą komunikacyjną jaką stanowi Cieśnina Dziwny.** Skutkuje to wyraźnym ciężeniem gmin Międzyzdroje i Wolin do Świnoujścia i Szczecina. Z kolei wschodnia część powiatu z siedzibą w Kamieniu Pomorskim ma problemy z organizowaniem ponadlokalnych usług publicznych (szpital, szkoły ponadpodstawowe), co wywołuje ciężenie tych gmin do Gryfic i częściowo także Goleniowa.

W celu odciążenia ruchu kołowego, w sezonie turystycznym, należy wziąć pod uwagę przedłużenie linii kolejowej z Kamienia Pomorskiego do Dziwnowa.

Istnieje **konieczność większej integracji komunikacyjnej Partnerstwa**, zapewnienia wysokiego stopnia dostępności do usług transportu publicznego oraz infrastruktury transportu zeroemisyjnego (w tym systemu dróg rowerowych, szczególnie w gminach o profilu rolniczym). Poprawa stanu infrastruktury transportowej łączącej miejsca zamieszkania z miejscami pracy przyczyni się do zwiększenia jakości życia lokalnej społeczności. Podobnie jak dostosowanie usług transportu publicznego w okresie sezonu letniego i poza nim.

Istotny problem dotyczący obszaru Partnerstwa stanowi również niekontrolowane rozlewanie się zabudowy mieszkaniowej na obrzeżach i poza granicami miast. Chaotyczna i rozproszona zabudowa generuje wyższe koszty budowy i świadczenia usług.

1.2. Analiza powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych w obszarze Partnerstwa

Powiązania funkcjonalne mają kluczowe znaczenie dla partnerstw jednostek samorządu terytorialnego, ponieważ określają one skalę współzależności oraz potencjał i potrzeby w zakresie współpracy i koordynacji procesów rozwojowych. Podsumowanie analizy powiązań funkcjonalnych podzielono na trzy części, dotyczące powiązań społecznych, gospodarczych i środowiskowych.

POWIĄZANIA SPOŁECZNE

Diagnozę powiązań społecznych oparto w pierwszej kolejności na analizie **migracji stałych (przemeldowań)**. Tę analizę opracowano na podstawie danych z tablic relacyjnych GUS, publikowanych w Bazie Demografia. Pozyskane dane zredukowano o przemeldowania wewnątrzgminne, a dla pól zanonimizowanych przez GUS przyjęto założenie o migracji 1 osoby. Podsumowanie wniosków płynących z analizy migracji stałych przedstawiono poniżej.

➔ Bilans migracyjny całego Partnerstwa w okresie 2002-2020 był ujemny i wyniósł ok. -1350 osób (ok. 7950 wymeldowań wobec ok. 6600 zameldowań), co pokazuje skalę odpływu mieszkańców. Tylko w gminie Międzyzdroje bilans migracyjny z tego okresu był dodatni (+33). Mniej pozytywne procesy dotknęły gminy Wolin (bilans migracyjny na poziomie -350), Świerzno (-300), Golczewo (-280), Kamień Pomorski (-250) i Dziwnów (-220).

➔ Duża liczba przemeldowań dotyczy relacji z gminami spoza Partnerstwa (85%). Tylko ok.15% pracy migracyjnej (suma zameldowań i wymeldowań) realizowana jest wewnątrz powiatu kamieńskiego. Najsilniej migracyjnie związane z członkami Partnerstwa są gminy Świerzno (33% przemeldowań dotyczy obszaru powiatu kamieńskiego), Golczewo (31%), Kamień Pomorski (30%) i Dziwnów (30%). Z kolei najmniejszy poziom wewnątrzpowiatowego związania dotyczy gminy Wolin (tylko ok. 21% migracji wewnątrz powiatu) i Międzyzdroje (18%).

Rola ośrodka powiatowego w kształtowaniu układu powiązań powiatowych jest zróżnicowana. Najsilniej związana pod tym względem z gminą Kamień Pomorski jest gmina Dziwnów (średnioroczna wartość wskaźnika migracji z okresu 2002-2020 na 1000 mieszkańców wyniosła w przypadku tej gminy aż 5,95) i gmina → Świerżno (ok. 5,32), a następnie gmina Golczewo (3,38). Wyraźnie słabiej powiązanymi z ośrodkiem powiatowym gminami są gmina Wolin (1,39) oraz Międzyzdroje (0,43). Silniej od gminy Międzyzdroje powiązanymi z gminą Kamień Pomorski są np. gminy Rewal i Karnice z powiatu gryfickiego oraz gmina Przybiernów z powiatu goleniowskiego.

Jeśli chodzi o kierunki migracji poza granice Partnerstwa, to kluczową rolę odgrywa Szczecin. W latach 2002-2020 gminy Partnerstwa „straciły” na rzecz Szczecina 2100 mieszkańców. Największa część z tych migracji przypadła na gminy Kamień Pomorski (ok. 670 osób) i Wolin (ok. 480 osób). Szczecin jest → liderem, jeśli chodzi o ruch migracyjny do miast na prawach powiatu. Bardzo duży ruch migracyjny łączy gminy PPK także ze Świnoujściem (ok. 1050 osób w okresie 2002-2020). Kolejnymi miastami (choć ze znacznie mniejszą skalą migracji) są Warszawa (ok. 190 osób), Poznań (ok. 140 osób) i Wrocław (ok. 95 osób).

Kolejnym elementem diagnozy powiązań społecznych były **powiązania w zakresie korzystania z placówek oświatowych**, tj. przedszkoli, szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych. Analizę oparto na niepublikowanych danych z Systemu Informacji Oświatowej pozyskanych z Ministerstwa Edukacji i Nauki.

Powiązania międzygminne w korzystaniu z placówek wychowania przedszkolnego są na średnim poziomie (w roku szkolnym 2021/2022 ok. 100 → dzieci uczęszczało do przedszkoli poza gminą zamieszkania – wartość ta dla większego powiatu gryfickiego wyniosła ok. 65. Najwięcej przemieszczeń międzygminnych do placówek wychowania przedszkolnego dotyczy gminy Świerżno (40), Wolin (23), Kamień Pomorski (17) i Golczewo (15).

W przypadku szkół podstawowych odsetek korzystania z placówek na terenie swojej gminy kształtuje się na poziomie od 82% (gmina Świerżno) do 98% (gmina Międzyzdroje). Relatywnie duży strumień migracji wahadłowych → odnotowujemy między gminą Świerżno a gminą Rewal – w roku szkolnym 2021/2022 w tym kierunku dojeżdżało do szkół podstawowych ok. 50 dzieci. W sumie w ramach Partnerstwa ok. 80 dzieci dojeżdża do szkół podstawowych poza gminą swojego zamieszkania.

W roku szkolnym 2021/2022 mieszkało w Partnerstwie blisko 1650 uczniów szkół ponadpodstawowych, a w szkołach tego typu zlokalizowanych w Partnerstwie uczyło się w tym samym okresie ok. 1050 uczniów. Oznacza to, że kilkuset uczniów wyjeżdża do szkół poza granice Powiatu. Partnerstwo Powiatu Kamieńskiego jest raczej słabo wewnętrznie zintegrowane pod względem powiązań edukacyjnych na poziomie ponadpodstawowym - ok. 53% uczniów uczęszcza do szkół ponadpodstawowych na terenie powiatu, co jest jedną z najniższych wartości w województwie. Tylko w dwóch gminach Partnerstwa powiatu kamieńskiego wskaźnik ten przekracza 50% – w gminie Kamień Pomorski (72,5%), i gminie Wolin (ok. 52,6%). Mniej więcej równy rozkład dojazdów wewnątrz i na zewnątrz Partnerstwa cechuje gminę Świerżno. Odmianą sytuację obserwujemy w gminach Dziwnów, Golczewo i Międzyzdroje. Z gminy Dziwnów relatywnie duża liczba uczniów uczęszcza do szkół w Szczecinie (31 osób) i Świnoujściu (18 osób), z gminy Golczewo do szkół w Gryficach (37 osób), Szczecinie (36 osób) i Nowogardzie (36 osób), a z gminy Międzyzdroje do szkół w Świnoujściu (112) i Szczecinie (30). Warto podkreślić szczególnie odmienną gminę Międzyzdroje, która jest powiązana ze Świnoujściem w zakresie dojazdów do szkół ponadpodstawowych mniej więcej sześć razy mocniej niż siedziba powiatu kamieńskiego.

Ważnym elementem diagnozy powiązań społecznych była także analiza korzystania ze **świadczeń ochrony zdrowia** w zakresie leczenia szpitalnego oraz ambulatoryjnej opieki specjalistycznej. Najważniejsze wnioski z tej analizy zamieszczono poniżej.

Kamień Pomorski stanowił w okresie ostatnich kilku lat ośrodek leczenia szpitalnego, który niestety mocno stracił na znaczeniu. Liczba udzielanych świadczeń (w 2021 r. ok. 1,3 tys.) to dużo mniej, niż p.. w szpitalach w Gryficach (19 tys.) lub Świdwinie (3,7 tys.). W 2015 r. aż 44% świadczeń leczenia szpitalnego dla mieszkańców gminy Kamień Pomorski udzielono w mieście ich zamieszkania. W 2021 r. ten odsetek zmniejszył się do ok. 11%.

W pozostałych gminach udział świadczeń udzielanych w Kamieniu Pomorskim zmniejszył się do mniej niż 10% w 2021 r. – w gminie Dziwnów jest to obecnie ok. 9%, w gminie Świerżno 6%, w gminie Wolin 4%, w gminie Golczewo 3%, a gminie Międzyzdroje 1%. Można w zasadzie uznać, że prawie wszyscy mieszkańcy Partnerstwa korzystają ze świadczeń leczenia szpitalnego poza granicami powiatu kamieńskiego. Wśród kierunków wyjazdów do szpitali przeważają Gryfice (32%), Szczecin (29%) i Świnoujście (12%).

Analiza relacji między gminami Partnerstwa w zakresie dojazdów do placówek świadczących ambulatoryjną opiekę specjalistyczną (AOS) pokazuje także spadek roli przepływów wewnątrzpowiatowych. Spośród blisko 28 tys. świadczeń AOS z jakich skorzystali mieszkańcy Partnerstwa w 2015 r., 13,5 tys. udzielono na terenie powiatu kamieńskiego. Z kolei w 2021 r. z ok. 24 tys. świadczeń udzielonych mieszkańcom Partnerstwa tylko 9,9 tys. (41%) zrealizowano na terenie Powiatu. Spadek odsetka powiązań wewnątrzpowiatowych o ok. 7 punktów procentowych w okresie 7 lat to sygnał niepokojący, a sytuacja Partnerstwa powiatu kamieńskiego jest trudna na tle innych powiatów województwa.

POWIĄZANIA GOSPODARCZE

Diagnozę powiązań gospodarczych oparto na analizie danych o **dojazdach do pracy**,³ pochodzących z badania eksperymentalnego realizowanego przez GUS i bazującego na deklaracjach podatkowych. W analizie wykorzystano dane za lata 2006, 2011 i 2016. Najważniejsze wnioski z analizy zawarto poniżej:

³ statystyka publiczna za pomocą dojazdów do pracy opisuje główne cechy powiązań miejsko-wiejskich wynikających z odsetka ludności dojeżdżającej do pracy. Natężenie, jak i kierunek dojazdów do pracy świadczą o relacjach funkcjonalnych. Ujemny bilans dojazdów do pracy w miejskich obszarach funkcjonalnych wskazuje na ich niską atrakcyjność.

Według danych GUS, w 2006 r. do i z gmin Partnerstwa dojeżdżało do pracy ok. 2260 osób, z czego ok. 1100 osób tworzyło przepływy w układzie Partnerstwo-gminy poza Partnerstwem, a ok. 1160 dojeżdżało do pracy do innych gmin w ramach Partnerstwa. Udział tych dwóch ogólnych kierunków przemieszczeń pokazywał zatem nieznaczną przewagę migracji wahadłowych poza obszar powiatu kamieńskiego (51% wobec 49% ruchu wewnątrz Partnerstwa). Gminy tworzące Partnerstwo różniły się jednak istotnie w zakresie wewnętrznych powiązań rynku pracy. Najsilniej zintegrowanymi z Partnerstwem były gminy Dziwnów (84% przepływów wewnątrz powiatu), Kamień Pomorski (75%) oraz Świerzno (69%). Gdyby jednak odwołać się do bezwzględnych wartości, najwięcej przepływów wewnątrz-powiatowych generowała gmina Kamień Pomorski (ok. 390 osób), która znacząco wyprzedziła kolejne jednostki: gminę Wolin (ok. 190 osób) i Międzyzdroje (ok. 140 osób).

W 2011 r. suma dojazdów do pracy wyniosła z kolei ok. 2800 osób, czyli odnotowano wzrost międzygminnych przemieszczeń o ok. 550 osób. Struktura przepływów zmieniła się z kolei nieznacznie na korzyść przemieszczeń wewnątrz Partnerstwa (ich udział wzrósł z 49 do 50%). Wyniki badania z 2011 r. potwierdziły także część wniosków płynących z analizy danych z 2006 r., tj. silne powiązanie gmin Dziwnów (82%), Świerzno (67%) i Kamień Pomorski (65%) z pozostałymi jednostkami Partnerstwa. Nadal kluczowym generatorem ruchu na rynku pracy były gminy Kamień Pomorski, Wolin i Dziwnów.

Dane za 2016 r. potwierdzają silne związanie z Partnerstwem gmin Dziwnów (83%) i Świerzno (75%) oraz gminy Kamień Pomorski (64%). Najstąbiej powiązane z Partnerstwem w zakresie rynku pracy są gminy Wolin (31%) oraz Golczewo (37%).

POWIĄZANIA ŚRODOWISKOWE

Obok powiązań społecznych i gospodarczych, które kształtują charakter miejskiego obszaru funkcjonalnego, ważne są także wzajemne **relacje środowiskowe w obszarze Partnerstwa**, które prowadzą do następujących wniosków:

Granice administracyjne gmin Partnerstwa przecinają istniejące obszary ochrony przyrody. Pierwszym z nich jest Woliński Park Narodowy, położony przede wszystkim na terenie gminy Międzyzdroje, ale także częściowo na terenie gminy Wolin. Jest to obszar, w którym chronione są najcenniejsze gatunki roślin i zwierząt z tego terenu. Ponadto, na obszarze Partnerstwa występują liczne międzygminne obszary Natura 2000 (Bagna Rozwarowskie, Zalew Kamieński i Dziwna, Ostoja Golczewska, Wolin i Uznam, Puszcza Goleniowska, Zalew Szczeciński, Delta Świny i in.) oraz inne formy ochrony przyrody (m.in. rezerваты przyrody).

Oprócz wymienionego Parku Narodowego, obszarów Natura 2000, ważne z punktu widzenia rozwoju ekosystemów na terenie Partnerstwa są dwa korytarze ekologiczne. Pierwszym z nich jest korytarz Gryfice Północny, który przechodzi od granicy gmin Świerżno i Golczewo z powiatem gryfickim, wzdłuż granicy między gminą Golczewo i Kamień Pomorski, w kierunku północno-zachodniej części powiatu, kończąc się na obszarze Wolińskiego Parku Narodowego. Z kolei drugi korytarz ekologiczny (Puszcza Goleniowska-Puszcza Koszalińska) położony jest w południowo-wschodniej części obszaru Partnerstwa, a w jego granicach jest m.in. Rezerwat Golczewskie Uroczysko.

Z punktu widzenia ochrony zasobów wodnych, ważna jest koordynacja procesów rozwoju w ramach zlewni jednolitych części wód powierzchniowych. Ich granice przecinają bowiem granice administracyjne gmin Partnerstwa w kilkudziesięciu punktach. Na obszarze Partnerstwa zlokalizowanych są 24 różne zlewnie jednolitych części wód powierzchniowych wymagające ochrony i monitoringu. Rodzą one także konieczność współpracy w zakresie zwiększania retencji wodnej i ograniczania strat w bilansie wodnym, co jest szczególnie istotne także z punktu widzenia rozwoju rolnictwa na tym obszarze.

1.3. Czynniki rozwoju (analiza TOWS/ SWOT)

Powszechnie stosowanym narzędziem służącym do syntezy przeprowadzonego procesu diagnostycznego jest analiza SWOT, która pozwala na zobrazowanie wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwojowych obszaru⁴. Polega ona na zidentyfikowaniu mocnych stron (strengths), słabych stron (weaknesses), szans (opportunities) i zagrożeń (threats):

- ➔ **Mocne strony** – atut, przewaga, zasoby obszaru Partnerstwa, które mogą przyspieszyć tempo i poziom jego rozwoju,
- ➔ **Słabe strony** – obecne na obszarze Partnerstwa problemy, bariery, które mogą spowolnić tempo jego rozwoju,
- ➔ **Szanse** – istniejące w otoczeniu szanse korzystnej zmiany, z których Partnerstwo może skorzystać i dzięki którym może przyspieszyć tempo i poziom rozwoju,
- ➔ **Zagrożenia** – istniejące w otoczeniu okoliczności niekorzystnej zmiany dla Partnerstwa, które mogą spowolnić jego tempo rozwoju.

Macierz SWOT została sformułowana w oparciu o przeprowadzone analizy statystyczne i jakościowe oraz warsztaty diagnostyczne z udziałem członków Rady Partnerstwa i Grupy Roboczej PPK.

⁴ Parysek J., 1997. Podstawy gospodarki lokalnej. Wydawnictwo Naukowe UAM

1.3.1. Czynniki endogeniczne

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">➔ Cenne i unikalne obszary przyrodnicze (WPN, Natura 2000, Zalew Szczeciński, Zalew Kamieński)➔ Nadmorskie położenie stanowiące podstawę rozwoju konkurencyjności turystycznej Partnerstwa➔ Złoża surowców naturalnych (m.in. piaski, margle, torfy)➔ Walory uzdrowiskowe oraz lecznicze wód i lokalnego mikroklimatu (w tym status uzdrowiska w Kamieniu Pomorskim)➔ Silny sektor usług noclegowych i gastronomicznych na rynku turystycznym➔ Korzystne warunki do rozwoju energetyki opartej o źródła odnawialne (OZE)➔ Infrastruktura rekreacyjno-turystyczna (porty i przystanie jachtowe, pole golfowe, droga rowerowa wzdłuż wybrzeża)➔ Duża wartość dziedzictwa kulturowego i ranga działalności kulturalnej i sportowej (Festiwal Słowian i Wikingów w Wolinie, festiwal country w Sułominie, Festiwal gwiazd Międzyzdroje, Festiwal sportu Dziwnów, koncerty organowe Kamień Pomorski, Golczewski Triathlon)➔ Istotne w skali kraju węzły drogowe i kolejowe (S3, linia kolejowa do Świnoujścia)➔ Potencjał rozwoju rolnictwa, rybactwa i leśnictwa (wielofunkcyjność)	<ul style="list-style-type: none">➔ Niekorzystne procesy demograficzne (ujemny przyrost naturalny i saldo migracji oraz zmiany w strukturze wieku)➔ Problemy lokalnego rynku pracy, tj. wysokie bezrobocie, niedopasowanie kompetencji pracowników do ofert miejsc pracy oraz sezonowość zatrudniania i szara strefa➔ Niski poziom aktywności gospodarczej w zakresie średnich i dużych przedsiębiorstw (w tym przetwórstwa rolno-spożywczego)➔ Niski poziom dochodów mieszkańców i zróżnicowany poziom dochodów jednostek samorządu terytorialnego➔ Niska dostępność usług i placówek medycznych świadczących leczenie szpitalne i opiekę specjalistyczną➔ Niewystarczająca dostępność do opieki żłobkowej/przedszkolnej➔ Niska dostępność/jakość szkolnictwa ponadpodstawowego➔ Dezintegracja funkcjonalna wschodniej i zachodniej części powiatu w związku z małą liczbą połączeń drogowych przez cieśninę Dziwnę➔ Słabo rozwinięty system transportu publicznego i infrastruktury transportu zeroemisyjnego (w tym system dróg rowerowych)➔ Niski poziom aktywności obywatelskiej przy względnie dobrej ofercie wsparcia działalności społecznej

1.3.2. Uwarunkowania zewnętrzne

SZANSE

- Położenie blisko zachodniej granicy i możliwość wykorzystania potencjału rynku w Niemczech, Danii i Szwecji
- Rozbudowa S3 i tunel w Świnoujściu
- Nowe narzędzia marketingowe umożliwiające tworzenie i wspólną promocję atrakcyjnych produktów turystycznych (zabytki, pomniki przyrody, szlaki, historie miejsc)
- Wzrost popytu na usługi uzdrowiskowe oraz wellness&spa
- Środki unijne wynikające z regionalnych i krajowych programów operacyjnych
- Zwiększanie świadomości ekologicznej, w tym zainteresowania żywnością ekologiczną i zdrowym stylem życia wśród społeczeństwa
- Dalszy rozwój OZE

ZAGROŻENIA

- Wchłanianie lokalnego potencjału ludzkiego przez ośrodki metropolitalne i regionalne
- Silna pozycja konkurencyjna sąsiednich ośrodków powiatowych (Świnoujście, Gryfice, Goleniów)
- Nieprzewidywalność cen paliw i energii, a tym samym kosztów funkcjonowania gospodarki i usług publicznych
- Ograniczenia natury prawnej ograniczające rozwój gospodarczy (m.in. limity połowowe ryb, farmy wiatrowe)
- Zmiany podatkowe ograniczające autonomię finansową jednostek samorządu terytorialnego i obniżające ich dochody własne
- Wzrost napięć społecznych w związku z konfliktami międzynarodowymi
- Recesja lub spowolnienie gospodarcze w skali globalnej
- Zmiany klimatu i związane z nimi konsekwencje dla środowiska przyrodniczego i lokalnej gospodarki

Zdefiniowanie macierzy SWOT zawierającej kluczowe mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia umożliwiło przeprowadzenie **analizy TOWS/SWOT**. Dzięki tej procedurze określona została skala powiązań pomiędzy wewnętrznymi i zewnętrznymi czynnikami rozwoju (z wykorzystaniem wag) oraz zidentyfikowane zostały główne sprzężenia zwrotne (najwyższe wartości tzw. korelacji ważonych) pomiędzy zdiagnozowanymi mocnymi i słabymi stronami oraz szansami i zagrożeniami. Im większa siła powiązań i wyższa waga danego czynnika tym większe prawdopodobieństwo, że wpłynie on na rozwój obszaru PPK. Podjęte działania miały na celu wskazanie preferowanej strategii.

Przeprowadzenie wskazanej analizy polegało na sporządzeniu 8 macierzy relacji pomiędzy zdiagnozowanymi czynnikami rozwoju. Przy tworzeniu każdej z nich zadane zostały następujące pytania⁵:

- Czy mocne strony obszaru PPK pozwolą wykorzystać pojawiające się w otoczeniu szanse? (macierz 1);
- Czy słabe strony obszaru PPK zablokują wykorzystanie pojawiających się w otoczeniu szans? (macierz 2);
- Czy mocne strony obszaru PPK pozwolą na przewyciężenie pojawiających się w otoczeniu zagrożeń? (macierz 3);
- Czy słabe strony obszaru PPK wzmocnią negatywny skutek pojawiających się w otoczeniu zagrożeń? (macierz 4);
- Czy pojawiające się w otoczeniu zagrożenia osłabią mocne strony obszaru PPK? (macierz 5);
- Czy pojawiające się w otoczeniu szanse spotęgują mocne strony obszaru PPK? (macierz 6);
- Czy pojawiające się w otoczeniu zagrożenia spotęgują słabe strony obszaru PPK? (macierz 7);
- Czy pojawiające się w otoczeniu szanse pozwolą przewyciężyć słabe strony obszaru PPK? (macierz 8);

Poziom istotności związku pomiędzy poszczególnymi mocnymi i słabymi stronami oraz szansami i zagrożeniami został oceniony według trzystopniowej skali:

- 0 punktów - brak zależności,
- 1 punkt - słaba zależność,
- 2 punkty - silna zależność

⁵ Dziemianowicz i inni 2012 r.

Opracowanie 8 szczegółowych macierzy posłużyło do stworzenia podsumowującej tabeli syntetycznej, uwzględniającej siłę powiązań i nadane wcześniej wagi poszczególnych czynników wewnętrznych i zewnętrznych. W ten sposób określono optymalny wariant strategiczny w ramach czterech możliwości:

1. **Strategia ofensywna** (najwyższa korelacja ważona między mocnymi stronami i szansami) – cechuje jednostki samorządu terytorialnego, które w największym stopniu dążą do wykorzystania mocnych stron i nadarzających się szans. Za pomocą swoich atutów wykorzystują one szanse rozwoju, a z kolei nadarzające się okazje przekładają na dalsze wzmocnienie atutów.

2. **Strategia konkurencyjna** (najwyższa korelacja ważona między słabymi stronami i szansami) – cechuje jednostki samorządu terytorialnego, które nastawiają się na wykorzystywanie nadarzających się szans do eliminowania słabych stron i zamieniania ich w atuty.

3. **Strategia konserwatywna** (najwyższa korelacja ważona między mocnymi stronami i zagrożeniami) – cechuje gminy, które planują maksymalnie wykorzystać mocne strony przy jednoczesnym zmniejszaniu znaczenia dla rozwoju nadchodzących zagrożeń.

4. **Strategia defensywna** (najwyższa korelacja ważona między słabymi stronami i zagrożeniami) – cechuje jednostki samorządu terytorialnego, które bronią się przed kryzysem, eliminując słabe strony i przeciwstawiają się zagrożeniom.

Wyniki przeprowadzonej analizy TOWS/SWOT wskazują na preferowaną strategię rozwoju obszaru **PPK, czyli strategię ofensywną** (ryc. 12).

Najwyższą wartość korelacji ważonych zaobserwowano dla kombinacji mocnych stron i szans, strategia ofensywna – wartość 2,51. Następnie ze znacznie niższą wartością wskazano na strategię defensywną – wartość 1,22, czyli kombinację słabych stron i zagrożeń. Kombinacja słabych stron i szans (strategia konkurencyjna – wartość 0,97) uplasowała się na przedostatnim miejscu, a na ostatnim znalazła się kombinacja mocnych stron i zagrożeń (strategia konserwatywna – wartość 0,28) (tab.3).

Członkowie PPK określając cele i kierunki działań powinni w dużej mierze opierać się na mocnych stronach obszaru i dążyć do wykorzystania szans pojawiających się w otoczeniu. Wynika z tego, że potęgowanie mocnych stron przez szanse okazuje się szczególnie istotne w przypadku terytorium PPK. Takie **istotne dla obszaru szanse** jak:

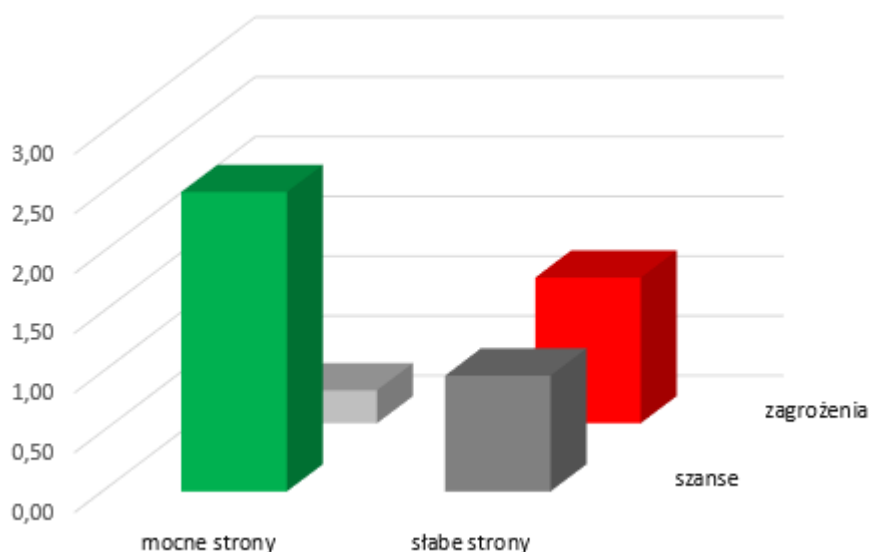
- położenie blisko zachodniej granicy i możliwość wykorzystania potencjału rynku w Niemczech, Danii i Szwecji,
- rozbudowa S3 i tunel w Świnoujściu,
- nowe narzędzia marketingowe umożliwiające tworzenie i wspólną promocję atrakcyjnych produktów turystycznych (zabytki, pomniki przyrody, szlaki, historie miejsc),
- środki unijne wynikające z regionalnych i krajowych programów operacyjnych,
- wzrost popytu na usługi uzdrowiskowe oraz wellness&spa;

w istotny sposób mogą spotęgować znaczenie takich mocnych stron jak:

- nadmorskie położenie stanowiące podstawę dla dalszego rozwoju i uatrakcyjniania oferty turystycznej Partnerstwa,
- istotne w skali kraju węzły drogowe i kolejowe (S3, linia kolejowa do Świnoujścia),
- walory uzdrowiskowe oraz lecznicze wód i lokalnego klimatu (w tym status uzdrowiska w Kamieniu Pomorskim)
- silny sektor usług noclegowych i gastronomicznych na rynku turystycznym
- cenne i unikalne obszary przyrodnicze (WPN, Natura 2000, Zalew Szczeciński, Zalew Kamieński),
- infrastruktura rekreacyjno-turystyczna (porty i przystanie jachtowe, pole golfowe, droga rowerowa wzdłuż wybrzeża).

Siła relacji szans i mocnych stron obszaru PPK, których szczegółowe powiązania przedstawia tabela 4, powinna być brana pod uwagę podczas podejmowania właściwych wyborów i wskazywania wspólnych działań rozwojowych. Przedsięwzięcia mające na celu wykorzystanie potencjału gospodarczego związanego z korzystnym położeniem, obecnością istotnych węzłów transportowych oraz walorów uzdrowiskowych i silnego sektora usług turystycznych stanowiąc powinny priorytet. Wykorzystanie mocnych stron i szans w otoczeniu znacznie zwiększy prawdopodobieństwo osiągnięcia sukcesu rozwojowego. Ważnym komponentem działań członków PPK powinna być również relacja między obecnością cennych przyrodniczo terenów PPK i szans jakie pojawiają się w otoczeniu, które mogą ten istotny zasób spotęgować poprzez wykorzystanie nowych narzędzi marketingowych umożliwiających tworzenie i wspólną promocję atrakcyjnych produktów turystycznych (zabytki, pomniki przyrody, szlaki, historie miejsc).

Ryc. 12. Wyniki analizy TOWS/SWOT w układzie wewnętrznych i zewnętrznych czynników rozwoju

Źródło: Opracowanie własne na podstawie określonych mocnych, słabych stron, szans i zagrożeń oraz nadanych im wag i określonych korelacji.

Tabela 3. Szczegółowe wyniki analizy TOWS/SWOT dla Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego

Typ strategii	elementy SWOT/TOWS	Suma	Waga	Suma ważona
Strategia ofensywna	mocne strony/szanse	2,23	1,12	2,51
Strategia konserwatywna	mocne strony/zagrożenia	0,28	1,00	0,28
Strategia konkurencyjna	słabe strony/szanse	0,84	1,16	0,97
Strategia defensywna	słabe strony/zagrożenia	1,16	1,05	1,22

Źródło: Opracowanie własne na podstawie określonych mocnych, słabych stron, szans i zagrożeń oraz nadanych im wag i określonych korelacji.

Tabele 4-7 obrazują najistotniejsze powiązania między czynnikami wewnętrznymi (mocnymi i słabymi stronami) oraz zewnętrznymi (szansami i zagrożeniami). Komórki poszczególnych tabeli, zawierające wyższe wartości liczbowe i bardziej intensywny kolor, pokazują miejsca szczególnie istotnych korelacji ważonych. Relacje te wskazują na potencjał działania we wskazanych obszarach, który należy wykorzystywać w celu podnoszenia poziomu rozwoju terytorium PPK.

Tabela 4. Korelacje ważone między mocnymi stronami i szansami.

STRATEGIA OFENSYWNA 2,23		Położenie blisko zachodniej granicy i możliwość wykorzystania potencjału rynku w Niemczech, Danii i Szwecji	Rozbudowa S3 i budowa tunelu w Świnoujściu	Środki unijne wynikające z regionalnych i krajowych programów operacyjnych	Nowe narzędzia marketingowe umożliwiające tworzenie i wspólną promocję atrakcyjnych produktów turystycznych (zabytki, pomniki przyrody, szlaki, historie miejsc)	Wzrost popytu na usługi uzdrowiskowe oraz wellness&spa	Zwiększanie świadomości ekologicznej, w tym zainteresowania żywnością ekologiczną i zdrowym stylem życia wśród społeczeństwa
S1	Nadmorskie położenie stanowiące podstawę budowania konkurencyjności turystycznej Partnerstwa	0,15	0,14	0,09	0,12	0,07	0,00
S2	Cenne i unikalne obszary przyrodnicze (WPN, Natura 2000, Zalew Szczeciński, Zalew Kamieński)	0,05	0,04	0,06	0,08	0,05	0,03
S3	Istotne w skali kraju węzły drogowe i kolejowe (S3, linia kolejowa do Świnoujścia)	0,10	0,11	0,06	0,00	0,01	0,00
S4	Walory uzdrowiskowe oraz lecznicze wód i lokalnego klimatu (w tym status uzdrowiska w Kamieniu Pomorskim)	0,09	0,02	0,07	0,04	0,06	0,02
S5	Silny sektor usług noclegowych i gastronomicznych na rynku turystycznym	0,08	0,06	0,04	0,04	0,05	0,00
S6	Infrastruktura rekreacyjno-turystyczna (porty i przystanie jachtowe, pole golfowe, droga rowerowa wzdłuż wybrzeża)	0,05	0,03	0,05	0,06	0,04	0,01
S7	Duża wartość dziedzictwa kulturowego i ranga działalności kulturalnej i sportowej (Festiwal Słowian i Wikingów w Wolinie, festiwal country w Sułominie, Festiwal gwiazd Międzyzdroje, Festiwal sportu Dziwnów, koncerty organowe Kamień Pomorski, Golczewski Triathlon)	0,03	0,04	0,06	0,06	0,01	0,00
S8	Korzystne warunki do rozwoju energetyki opartej o źródła odnawialne (OZE)	0,01	0,00	0,04	0,00	0,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne ZMP.

Tabela 5. Korelacje ważne między słabymi stronami i zagrożeniami.

STRATEGIA DEFENSYWNA 1,16		Wchłanianie lokalnego potencjału ludzkiego przez ośrodki metropolitalne i regionalne	Zmiany klimatu i związane z nimi konsekwencje dla środowiska przyrodniczego i lokalnej gospodarki	Recesja lub spowolnienie gospodarcze w skali globalnej	Silna pozycja konkurencyjna sąsiednich ośrodków powiatowych (Świnoujście, Gryfice, Goleniów)	Wzrost cen paliw i energii, a tym samym kosztów funkcjonowania gospodarki i usług publicznych	Ograniczenia natury prawnej ograniczające rozwój gospodarczy (m.in. limity połowowe ryb, farmy wiatrowe)	Zmiany podatkowe ograniczające autonomię finansową jednostek samorządu terytorialnego i obniżające ich dochody własne
W1	Problemy lokalnego rynku pracy, tj. wysokie bezrobocie, niedopasowanie oferty miejsc pracy do kompetencji pracowników oraz sezonowość zatrudniania i szara strefa	0,08	0,01	0,07	0,09	0,01	0,01	0,01
W2	Słabo rozwinięty system transportu publicznego i infrastruktury transportu zeroemisyjnego (w tym system dróg rowerowych)	0,04	0,02	0,02	0,06	0,02	0,00	0,02
W3	Niekorzystne procesy demograficzne (ujemny przyrost naturalny i saldo migracji oraz zmiany w strukturze wieku)	0,07	0,00	0,04	0,06	0,01	0,00	0,00
W4	Niska dostępność/jakość szkolnictwa ponadpodstawowego	0,02	0,00	0,01	0,06	0,01	0,00	0,01
W5	Niski poziom aktywności gospodarczej w zakresie średnich i dużych przedsiębiorstw (w tym przetwórstwa rolno-spożywczego)	0,04	0,01	0,04	0,02	0,01	0,01	0,00
W6	Niska dostępność usług i placówek medycznych świadczących leczenie szpitalne i opiekę specjalistyczną	0,02	0,00	0,01	0,04	0,01	0,00	0,01
W7	Dezintegracja funkcjonalna wschodniej i zachodniej części powiatu w związku z małą liczbą połączeń drogowych przez cieśninę Dziwnę	0,01	0,00	0,01	0,03	0,01	0,01	0,01
W8	Niski poziom dochodów mieszkańców i zróżnicowany poziom dochodów jednostek samorządu terytorialnego	0,03	0,00	0,03	0,02	0,01	0,01	0,02

Źródło: Opracowanie własne ZMP.

Tabela 6. Korelacje ważone między słabymi stronami i szansami.

STRATEGIA KONKURENCYJNA 0,84		Położenie blisko zachodniej granicy i możliwość wykorzystania potencjału rynku w Niemczech, Danii i Szwecji	Rozbudowa S3 i budowa tunelu w Świnoujściu	Środki unijne wynikające z regionalnych i krajowych programów operacyjnych	Nowe narzędzia marketingowe umożliwiające tworzenie i wspólną promocję atrakcyjnych produktów turystycznych (zabytki, pomniki przyrody, szlaki, historie miejsc)	Wzrost popytu na usługi uzdrowiskowe oraz wellness&spa	Zwiększanie świadomości ekologicznej, w tym zainteresowania żywnością ekologiczną i zdrowym stylem życia wśród społeczeństwa
W1	Problemy lokalnego rynku pracy, tj. wysokie bezrobocie, niedopasowanie oferty miejsc pracy do kompetencji pracowników oraz sezonowość zatrudniania i szara strefa	0,00	0,00	0,01	0,00	0,02	0,00
W2	Słabo rozwinięty system transportu publicznego i infrastruktury transportu zeroemisyjnego (w tym system dróg rowerowych)	0,04	0,06	0,05	0,04	0,02	0,00
W3	Niekorzystne procesy demograficzne (ujemny przyrost naturalny i saldo migracji oraz zmiany w strukturze wieku)	0,00	0,01	0,01	0,00	0,02	0,00
W4	Niska dostępność/jakość szkolnictwa ponadpodstawowego	0,00	0,01	0,03	0,00	0,01	0,00
W5	Niski poziom aktywności gospodarczej w zakresie średnich i dużych przedsiębiorstw (w tym przetwórstwa rolno-spożywczego)	0,07	0,05	0,03	0,02	0,03	0,01
W6	Niska dostępność usług i placówek medycznych świadczących leczenie szpitalne i opiekę specjalistyczną	0,04	0,03	0,01	0,00	0,01	0,00
W7	Dezintegracja funkcjonalna wschodniej i zachodniej części powiatu w związku z małą liczbą połączeń drogowych przez cieśninę Dziwnę	0,02	0,05	0,03	0,00	0,00	0,00
W8	Niski poziom dochodów mieszkańców i zróżnicowany poziom dochodów jednostek samorządu terytorialnego	0,02	0,01	0,04	0,01	0,01	0,01

Źródło: Opracowanie własne ZMP.

Tabela 7. Korelacje ważone między mocnymi stronami i zagrożeniami.

STRATEGIA KONSERWATYWNA 0,28		Wchłanianie lokalnego potencjału ludzkiego przez ośrodki metropolitalne i regionalne	Zmiany klimatu i związane z nimi konsekwencje dla środowiska przyrodniczego i lokalnej gospodarki	Recesja lub spowolnienie gospodarcze w skali globalnej	Silna pozycja konkurencyjna sąsiednich ośrodków powiatowych (Świnoujście, Gryfice, Goleniów)	Wzrost cen paliw i energii, a tym samym kosztów funkcjonowania gospodarki i usług publicznych	Ograniczenia natury prawnej ograniczające rozwój gospodarczy (m.in. limity połowowe ryb, farmy wiatrowe)
S1	Nadmorskie położenie stanowiące podstawę budowania konkurencyjności turystycznej Partnerstwa	0,06	0,00	0,01	0,01	0,00	0,00
S2	Cenne i unikalne obszary przyrodnicze (WPN, Natura 2000, Zalew Szczeciński, Zalew Kamieński)	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00
S3	Istotne w skali kraju węzły drogowe i kolejowe (S3, linia kolejowa do Świnoujścia)	0,02	0,00	0,02	0,00	0,00	0,00
S4	Walory uzdrowiskowe oraz lecznicze wód i lokalnego mikroklimatu (w tym status uzdrowiska w Kamieniu Pomorskim)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
S5	Silny sektor usług noclegowych i gastronomicznych na rynku turystycznym	0,02	0,00	0,03	0,00	0,02	0,00
S6	Infrastruktura rekreacyjno-turystyczna (porty i przystanie jachtowe, pole golfowe, droga rowerowa wzdłuż wybrzeża)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00
S7	Duża wartość dziedzictwa kulturowego i ranga działalności kulturalnej i sportowej (Festiwal Słowian i Wikingów w Wolinie, festiwal country w Sułominie, Festiwal gwiazd Międzyzdroje, Festiwal sportu Dziwnów, koncerty organowe Kamień Pomorski, Golczewski Triathlon)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
S8	Korzystne warunki do rozwoju energetyki opartej o źródła odnawialne (OZE)	0,00	0,02	0,00	0,00	0,01	0,02

Źródło: Opracowanie własne ZMP.

2. Cele partnerstwa i ich operacjonalizacja

2.1. Cele strategii Partnerstwa

Potrzeba sprostania obecnym i przyszłym wyzwaniom społecznym, gospodarczym i środowiskowym uwypukliła konieczność zawiązania silnego partnerstwa strategicznego. Dlatego członkowie Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego zdefiniowali główne priorytety swojej działalności, określili misję i wizję oraz cztery cele rozwojowe, których realizacja zapewni wzmocnienie endogenicznego potencjału wzrostu społeczno-gospodarczego obszaru z poszanowaniem jego walorów przyrodniczo-kulturowych oraz stanowi odpowiedź na zidentyfikowane problemy. Zintegrowane podejście do rozwoju pozwoli sprostać wyzwaniom i przyczyni się do wykorzystania szans rozwojowych terytorium PPK. Misja samorządów PPK określa funkcje do spełnienia i działania do zrealizowania przez członków Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego na rzecz zwiększenia poziomu rozwoju obszaru i zaspokojenia potrzeb mieszkańców.

2.1.1. Misja partnerstwa

Dobra współpraca w celu optymalnego wykorzystania zróżnicowanych przestrzennie potencjałów na rzecz zrównoważonego rozwoju, wzmocnienia atrakcyjności obszaru i zapewnienia dobrego miejsca do życia mieszkańcom.

Członkowie PPK rozwijają współpracę i wzajemnie wspierają się we wszelkich proinnowacyjnych gospodarczo i społecznie, przyjaznych środowiskowo działaniach na rzecz integracji i rozwoju obszaru. Wskazany cel nadrzędny jest oparty o kluczowe wartości wokół których zawiązało się i chce działać Partnerstwo. Pozostanie niezmienny w całym okresie realizacji strategii oraz stanowi dążenie do wizji, zobrazowanej w punkcie 2.1.2., wyrażającej przyszły stan rzeczy, jaki zaistnieje w 2030 r. Osiągnięcie jej będzie możliwe dzięki realizacji celów strategicznych i szczegółowych (2.1.3), które tworzą komplementarny system zamierzeń strategicznych dla Partnerstwa.

2.1.2. Wizja rozwoju partnerstwa

Partnerstwo Powiatu Kamieńskiego w 2030 r. stanowi zintegrowany obszar znajdujący się na zielonej i niebieskiej ścieżce rozwoju.

Partnerstwo Powiatu Kamieńskiego stanowi obszar spójny terytorialnie, dynamicznie rozwijający się, zapewniający zrównoważone szanse rozwoju i atrakcyjne miejsce do życia z nowoczesną infrastrukturą przyjazną mieszkańcom. PPK to miejsce, w którym wykorzystywany jest zróżnicowany endogeniczny potencjał społeczny, gospodarczy, środowiska przyrodniczego i historyczno-kulturowego. Rozwój różnych form aktywności obywatelskiej i respektowanie potrzeb każdego pokolenia przyczynia się do aktywizacji społeczności lokalnej oraz przyciągania nowych mieszkańców. Terytorium PPK jest rozpoznawalne na szczeblu krajowym i międzynarodowym.

Konkurencyjna gospodarka, wysoki poziom usług i kapitału społecznego oraz środowiskowego zapewniają wysoki poziom życia. Terytorium PPK zapewnia mieszkańcom dostęp do wysokiej jakości usług publicznych (dobrej edukacji i opieki zdrowotnej, sportu, kultury i rekreacji) oraz infrastruktury (drogowej, kolejowej, technologii informacyjno-komunikacyjnych) wśród cennego przyrodniczo otoczenia, dając tym samym poczucie bezpieczeństwa. Wysokiemu poziomowi rozwoju gospodarczego obszaru PPK towarzyszy dobrobyt społeczności lokalnej.

Dostosowanie usług do zmieniającej się struktury demograficznej pozwala na zaspokojenie zwiększających się potrzeb i aktywizacji ludzi młodych i seniorów, jak i włączenie słabszych ekonomicznie i społecznie grup ludności. Mieszkańcy i turyści obszaru PPK mają możliwość skorzystania z postępu gospodarczego, przekonują się do nowego stylu życia, pracy i komunikacji.

Członkowie PPK wzmocniają potencjał społeczny wspierają działania na rzecz rozwoju relacji społecznych i wewnętrznej integracji mieszkańców obszaru, w taki sposób, aby potrzeby przyszłych pokoleń mogły być również zaspokajane. Obszar PPK zmienia się dzięki innowacjom cyfrowym, technologicznym i społecznym, dzięki czemu posiada odpowiednie zaplecze gospodarcze, infrastrukturę i kapitał ludzki. Obszar PPK ma potencjał gospodarczo-społeczny i środowiskowy, aby sprostać nowym wyzwaniom cywilizacyjnym.

Wskazana wizja PPK 2030 i cele rozwojowe są zbieżne ze strategiami wyższego rzędu, w szczególności na poziomie regionalnym⁶ oraz krajowym⁷. Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego 2030 definiuje wizję rozwoju województwa jako: *Województwo zachodniopomorskie w 2030 roku to region o nowoczesnej i zróżnicowanej gospodarce wykorzystującej swe walory geograficzne i środowiskowe, oferujący doskonałe warunki do życia dla obecnych i przyszłych mieszkańców. Jest regionem konkurencyjnym, stwarzającym możliwości rozwoju zarówno mieszkańcom, jak i podmiotom gospodarczym.*

W Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 za motto przyjęto natomiast: *Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony*. Celem głównym polityki regionalnej jest efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Z tej perspektywy zarówno misja rozwoju obszaru PPK, jak i wizja oraz cele rozwojowe są w pełni spójne.

⁶ Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030, UMWZ, 2021.

⁷ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030, Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, Warszawa, 2020.

2.1.3. Cele strategiczne i szczegółowe strategii Partnerstwa

Cel strategiczny 1: Zintegrowana i aktywna społeczność lokalna z dostępem do wysokiej jakości usług publicznych

Cele szczegółowe:

- 1.1. Podniesienie jakości i zwiększenie dostępności społecznych usług publicznych.
- 1.2. Kompleksowy system usług dla osób starszych oraz niesamodzielnych.
- 1.3. Nowoczesna i dostosowana do potrzeb rynku pracy edukacja.
- 1.4. Włączanie imigrantów w życie społeczno-gospodarcze lokalnych środowisk.

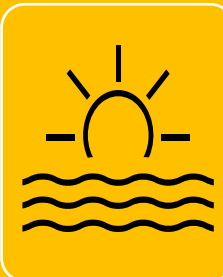
Cel strategiczny 2: Konkurencyjna i zdywersyfikowana gospodarka oparta na lokalnej przedsiębiorczości

Cele szczegółowe:

- 2.1. Wzmacnianie konkurencyjności obszaru PPK poprzez tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości lokalnej.
- 2.2. Wzrost gospodarczy oparty na zrównoważonej turystyce bazującej na zasobach endogenicznych i wspólnych produktach turystycznych.

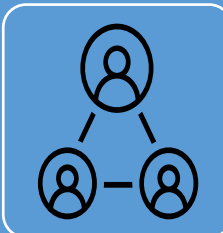
Cel strategiczny 3: Czyste i atrakcyjne środowisko przyrodnicze, zrównoważona mobilność oraz nowoczesna i dostosowana do zmian klimatu infrastruktura komunalna

Cele szczegółowe:

- 3.1. Nowoczesna zielona i niebieska infrastruktura przyjazna mieszkańcom dostosowana do zmian klimatu.
- 3.2. Rozwój zintegrowanego systemu niskoemisyjnego i zeroemisyjnego transportu.
- 3.3. Zrównoważony system gospodarki odpadami.
- 3.4. Zachowanie potencjału przyrodniczego.

Cel strategiczny 4: Partnerska współpraca i sprawne zarządzanie na rzecz zrównoważonego rozwoju obszaru i optymalnego wykorzystania zróżnicowanych przestrzennie potencjałów PPK

Cel szczegółowy:

- 4.1. Partnerska współpraca i sprawne zarządzanie obszarem PPK.
- 4.2. Wspólna promocja obszaru jako atrakcyjnego miejsca do życia i inwestowania.

Cel strategiczny 1: Zintegrowana i aktywna społeczność lokalna z dostępem do wysokiej jakości usług publicznych

Niekorzystna sytuacja rozwojowa w wymiarze społecznym obszaru PPK stwarza wyzwania przed którymi stoją członkowie PPK, czyli wyludnianie się obszaru wynikające ze znacznego spadku liczby mieszkańców i starzejącej się ludności, potrzeby rozwoju systemu edukacji oraz usług zdrowotnych i opiekuńczych. Zmierzenie się z nimi będzie możliwe poprzez podejmowanie kompleksowych działań na wielu płaszczyznach rozwoju społeczno-gospodarczego. Realizację przedsięwzięć poprawiających jakość życia mieszkańców, wzmacniających tożsamość i aktywność społeczności lokalnej oraz zwiększających dostosowanie poziomu usług do zmieniających się uwarunkowań rozwojowych.

Rozwój zróżnicowanych form wsparcia dobrze dostosowanego do potrzeb pracowników i środowiska pracy, zapewniającego zdrowe starzenie się oraz atrakcyjne oferty aktywnego spędzania czasu wolnego wzmocnią społeczne uwarunkowania rozwojowe obszaru. Działania w tym zakresie przyczynią się do zwiększenia jakości życia mieszkańców obszaru PPK, w efekcie **podniesienia jakości i zwiększenia dostępności społecznych usług publicznych (1.1.)**. Obszar PPK zapewni szeroki dostęp do wysokiej jakości podstawowych i zaawansowanych dóbr i usług dzięki realizacji wskazanych przedsięwzięć:

- ➔ Rozwój infrastruktury społecznej i zdrowotnej;
- ➔ Rozwój usług zdrowotnych;
- ➔ Zwiększenie dostępu do usług opieki nad dziećmi do lat 3 i wychowania przedszkolnego;
- ➔ Integracja i aktywizacja społeczności lokalnej, w szczególności obszarów wiejskich (np. warsztaty, szkolenia, rozgrywki sołeckie, itp.);
- ➔ Poprawa warunków mieszkaniowych - rozwój mieszkalnictwa komunalnego (TBS).

Spółeczeństwo w obszarze PPK starzeje się i stanowi to duży problem dla samorządów. Konieczność zapewnienia osobom starszym i zależnym dobrej jakości życia stanowi duże wyzwanie. Wymaga ono dostosowania usług i infrastruktury społecznej, aby umożliwić osobom starszym zachowanie aktywności zawodowej i społecznej oraz dostęp do usług opiekuńczych i specjalistycznych. Dlatego podjęcie działania mającego na celu rozwój **kompleksowego/zintegrowanego systemu usług dla osób starszych oraz niesamodzielnych (1.2.)** poprzez realizację przedsięwzięć w poniższych zakresach pozwoli na dostosowanie obszaru PPK do zmieniających się uwarunkowań:

- ➔ Rozwój infrastruktury społecznej (np. budowa Dziennych Domów Seniora);

→ Rozwój usług dla osób starszych (medycznych, rehabilitacyjnych, opiekuńczych, wytchnieniowych) i niesamodzielnych (np. asystent osób niesamodzielnych);
Zapewnienie wysokiej jakości kształcenia i szkolenia, w tym możliwości zmiany i podnoszenia kwalifikacji oraz atrakcyjnych warunków pracy i szans na karierę ma kluczowe znaczenie dla wspierania, przyciągania i zatrzymania społeczności lokalnej oraz talentów o szerokim i zróżnicowanym wachlarzu kompetencji i umiejętności na obszarze PPK. Dlatego realizowane będzie działanie **nowoczesna i dostosowana do potrzeb rynku pracy edukacja – podnoszenie jakości systemu edukacji (1.3.)**. Dążąc do zwiększenia jakości i atrakcyjności systemu edukacji członkowie PPK podejmują działania na rzecz wsparcia systemu szkolnictwa podstawowego i ponadpodstawowego. Rozwój szkolnictwa ponadpodstawowego, w szczególności wzmocnienie pozycji szkolnictwa zawodowego oraz dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy, dostosowanie bazy edukacyjnej stanowią priorytet. Realizowane będą następujące działania:

- Rozwój infrastruktury edukacyjnej (m.in. pracownie specjalistyczne, dostosowanie obiektów do potrzeb osób ze specjalnymi potrzebami, wspieranie form kształcenia na odległość – online);
- Rozwój wsparcia specjalistycznego (psychologiczno-pedagogiczne dla uczniów);
- Wsparcie systemu szkolnictwa podstawowego i ponadpodstawowego (szkolnictwa zawodowego w szczególności);
- Rozwój doradztwa edukacyjno- zawodowego;
- Rozwój elastycznych ścieżek kształcenia (uczenie się przez całe życie, kształcenie specjalne osób ze szczególnymi potrzebami, warsztaty tematyczne).

W obliczu kryzysu demograficznego potencjalną alternatywą dla rynku pracy powiatu kamieńskiego jest napływ obcokrajowców, których aktywność zawodowa sukcesywnie rośnie. Utrzymanie potencjału siły roboczej możliwe będzie dzięki pracy obcokrajowców, pracowników spoza gminy poprzez przedsięwzięcia na rzecz **włączania imigrantów w życie społeczno-gospodarcze lokalnych środowisk (1.4.)** i realizowane kierunki działań:

- Zwiększenie dostępności do lokalnego rynku pracy;
- Zwiększenie dostępności do edukacji;
- Zwiększenie dostępności do usług zdrowotnych i społecznych;
- Zapewnienie warunków do zmiany i nabycia nowych kwalifikacji (m.in. dodatkowe programy nauki języka polskiego, programy aktywizujące oraz kształcenia zawodowego, kursy i szkolenia zawodowe).

Cel strategiczny 2: Konkurencyjna i zdywersyfikowana gospodarka oparta na lokalnej przedsiębiorczości

Działania podejmowane przez członków PPK muszą brać pod uwagę konieczność niwelowania wewnętrznego zróżnicowania oraz zapewnienie trwałego wzrostu

gospodarczego, sprzyjającego włączeniu społecznemu i uwolnieniu potencjału obszaru. Dlatego tworzenie warunków dla wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej obszaru PPK stanowi priorytet i korzystnie wpłynie na lokalny rynek pracy. Posłuży temu działanie **wzmacnianie konkurencyjności obszaru PPK poprzez tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości lokalnej (2.1.)**, które realizowane będzie poprzez poniższe przedsięwzięcia:

- Rozwój przedsiębiorczości w oparciu o lokalne potencjały obszaru (np. turystyka);
- Rozwój technologii informacyjno - komunikacyjnych TIK (e-usług);
- Rozwój stref ekonomicznych/ przygotowanie terenów inwestycyjnych - uzbrojenie i dostosowanie do potrzeb inwestorów;
- Rozwój instytucji otoczenia biznesu - stworzenie Centrum Obsługi Inwestora (wspólna baza informacyjna, dostępność terenów inwestycyjnych, kompleksowa informacja dotycząca otoczenia gospodarczo-prawnego);
- Kształtowanie wizerunku PPK - działania promocyjne zachęcające do inwestowania w obszarze PPK;
- Rozwój innowacyjnych rozwiązań w sektorze gospodarki (technologie, produkty).

Potencjał turystyczny obszaru PPK i bogata oferta zróżnicowanych form turystyki stanowią istotny czynnik rozwojowy dla obszaru PPK. Dlatego zasadnicze znaczenie dla wzrostu gospodarczego lokalnej gospodarki ma dalszy rozwój atrakcyjności tego sektora gospodarki. Podjęte działanie **wysoki wzrost gospodarczy oparty na zrównoważonej turystyce bazującej na zasobach endogenicznych i wspólnym produkcie turystycznym (2.2.)** oraz realizacja wskazanych operacji przyczynią się do wykorzystania możliwości rozwojowych terytorium PPK:

- Rozbudowa infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, m.in.:
 - ✓ infrastruktura wodna: szlaków kajakowych (min. kamieński szlak kajakowy – sieć przystani wokół Zalewu Szczecińskiego i Kamieńskiego), szlaków wodnych (min. Skansen - budowa historycznego szlaku wodnego w Wolinie (w tym budowa stoczni szkutniczej)), budowa i rozbudowa kąpielisk i plaż;
 - ✓ infrastruktura piesza – ścieżki piesze, edukacyjne: sieć punktów cennych przyrodniczo lub historycznie;
 - ✓ infrastruktura rowerowa - ścieżki rowerowe, wiaty, stacje obsługi/naprawy rowerów;
 - ✓ infrastruktura turystyczna: pola namiotowe, campingowe, camperowe;
 - ✓ infrastruktura służąca obsłudze ruchu turystycznego – punkty informacji turystycznej obsługujące również infrastrukturę turystyczną.
- Poprawa stanu przestrzeni publicznych - rewitalizacja i renowacja obiektów zabytkowych;
- Wzmocnienie roli turystycznej portów morskich i przystani;

- ➔ Rozwój funkcji uzdrowiskowej: turystyki uzdrowiskowej i zdrowotnej oraz wellness&spa (w szczególności Kamienia Pomorskiego i gmin nadmorskich);
- ➔ Budowa marki obszaru PPK:
 - ✓ Budowa wspólnego wizerunku turystycznego powiatu kamieńskiego (eksponowanie potencjału turystycznego również obszarów oddalonych od bezpośredniej linii nadbałtyckiej),
 - ✓ Budowa produktu lokalnego - promocja produktów lokalnych np. wykorzystanie dziedzictwa kulinarnego;
 - ✓ Budowa produktu turystycznego opartego na zielonych zasobach, oszczędnego i odpowiedzialnego korzystania z zasobów naturalnych: energii, wody, lasów, jezior, morza (logo produktu = logo Porozumienia);
- ➔ Zwiększenie roli dziedzictwa kulturowego w rozwoju obszaru PPK (np. promocja kultury (wspólny kalendarz wydarzeń), prowadzenie badań archeologicznych w tym otwarte wykopy archeologiczne).

Podejmowanie wskazanych działań pozwoli na dalszy wzrost potencjału turystycznego obszaru PPK w odniesieniu do obsługi ruchu turystycznego oraz rozwoju usług czasu wolnego (rekreacja i wypoczynek) i promocji zrównoważonego stylu życia z wykorzystaniem potencjału przyrodniczego.

Cel strategiczny 3: Czyste i atrakcyjne środowisko przyrodnicze, zrównoważona mobilność oraz nowoczesna i dostosowana do zmian klimatu infrastruktura komunalna

Bogactwo przyrodnicze, nadmorskie położenie i korzystne warunki do rozwoju turystyki wskazują na unikatowość obszaru PPK. Dlatego sytuacja przestrzenna i wynikające z niej przestrzenne uwarunkowania rozwoju Partnerstwa wymagają poszanowania walorów środowiskowych, podejmowania działań na rzecz przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu.

Cel szczegółowy **nowoczesna zielona i niebieska infrastruktura przyjazna mieszkańcom dostosowana do zmian klimatu (3.1.)** będzie realizowane w ramach operacji:

- ➔ Tworzenie warunków do rozwoju instalacji odnawialnych źródeł energii (OZE – fotowoltaika, pompy ciepła, klastry);
- ➔ Poprawa efektywności energetycznej (termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych, rozwój efektywnych systemów ciepłowniczych (budowa/rozbudowa/modernizacja), modernizacja systemu oświetlenia ulicznego);
- ➔ Zwiększenie retencji wody (rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej (w tym również dotyczącej ujęć wody), wsparcie małej i mikro retencji wodnej);

- Adaptacja do zmian klimatu (rozwój zielonej przestrzeni publicznej np. ogrody deszczowe, parki miejskie (kieszonkowe), skwery, zielone dachy)).

Tworzenie korzystnych uwarunkowań do swobodnego przemieszczania się będzie realizowane poprzez **rozwój zintegrowanego systemu niskoemisyjnego i zeroemisyjnego transportu (3.2.)**, usprawnienie i rozwój dostępnego zeroemisyjnego transportu publicznego (kolejowego, drogowego i wodnego):

- Rozwój niskoemisyjnego i zeroemisyjnego systemu transportu publicznego zagwarantowany zostanie poprzez min. zakup i unowocześnienie taboru, uruchomienie nowych linii komunikacyjnych;
- Rozwój i rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej (np. drogi, kolej, szlaki wodne, parkingi buforowe, zintegrowane węzły komunikacyjne, stacje ładowania/tankowania pojazdów bezemisyjnych);
- Rozbudowa infrastruktury rowerowej (min. dróg rowerowych).

Dążąc do zapewnienia przez gminy warunków do prowadzenia gospodarki o obiegu zamkniętym, zapewnienia selektywnego zbierania zgodnie z hierarchią, stosowania instalacji do przetwarzania i recyklingu oraz zwiększenia świadomości społeczności lokalnej w zakresie rozwoju efektywnego systemu zbiórki i przetwarzania odpadów **zrównoważony system gospodarki odpadami (3.3.)** osiągnięty zostanie poprzez następujące przedsięwzięcia:

- Zwiększenie świadomości ekologicznej (edukacja);
- Rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym: systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (tworzenie punktów np. automaty), nowoczesnych technologii utylizacji odpadów – recykling, produkcja biomasy, produkcja biogazu;
- Rozwój systemu monitoringu środowiska (walka z dzikimi wysypiskami).

Zachowanie potencjału przyrodniczego (3.4.) i zasobów przyrodniczych zapewnione zostanie poprzez inicjatywy na rzecz ochrony bioróżnorodności i obszarów przyrodniczych w tym brzegów morskich (np. budowę, rozbudowę systemu zabezpieczenia przeciwpowodziowego terenów nadmorskich (plaż)).

Cel strategiczny 4: Partnerska współpraca i sprawne zarządzanie w celu optymalnego wykorzystania zróżnicowanych przestrzennie potencjałów na rzecz zrównoważonego rozwoju obszaru PPK.

Samorządy powiatu kamieńskiego dostrzegły potrzebę zacieśniania współpracy w celu zwiększenia efektywności zarządzania i tempa rozwoju obszaru, w związku z tym podejmowana jest **partnerska współpraca i sprawne zarządzanie obszarem PPK (4.1.)** w postaci działań dążących do:

- Rozwoju instytucjonalnego i infrastrukturalnego członków PPK (rozwój kapitału organizacyjnego i ludzkiego, e-usługi);

Realizowana jest również **wspólna promocja obszaru jako atrakcyjnego miejsca do życia i inwestowania (4.2)** dzięki:

- ➔ Zacieśnianiu współpracy członków PPK poprzez realizację zadań na rzecz wspólnego i sprawnego zarządzania (min. biuro ZIT, ponadlokalne biuro planowania przestrzennego, Lokalna Organizacja Turystyczna).

Podjęcie działań w tym zakresie pozwoli na wydajne wykorzystanie i wzmocnienie istniejących zdolności administracyjnych, aby zapewnić właściwe wdrażanie i monitorowanie strategii terytorialnej oraz odpowiednie wykorzystanie środków z funduszy unijnych i krajowych na obszarze PPK zgodnie z przyjętymi celami Partnerstwa. Integracja międzysamorządowych baz danych i systemów zarządzania polityką przestrzenną pozwoli w sposób zintegrowany podjąć działania służące m.in. zachowaniu ładu przestrzennego w partnerstwie. Wspólne działania pozwolą na sprawne wdrażanie i sprostanie wyzwaniom rozwojowym czego efektem będzie zmniejszenie wewnętrznego zróżnicowania terytorium.

Biorąc pod uwagę podejście zintegrowane w planowaniu interwencji w ramach strategii PPK wskazane cele zostały zweryfikowane pod kątem ich wpływu na poszczególne wymiary, tj. na wymiar społeczny, gospodarczy, środowiskowo-przestrzenny i instytucjonalny (tab. 8).

Tabela 8. Tabela integracji celów strategicznych strategii.

CELE STRATEGICZNE STRATEGII:	CEL KORESPONDUJE Z WYMIARAMI:			
	Spółeczny	Gospodarczy	Przestrzenny	Instytucjonalny
I CEL STRATEGICZNY: Zintegrowana i aktywna społeczność lokalna z dostępem do wysokiej jakości usług publicznych	X	X	X	X
II CEL STRATEGICZNY: Konkurencyjna i zdywersyfikowana gospodarka oparta na lokalnej przedsiębiorczości	X	X	X	X
III CEL STRATEGICZNY: Czyste i atrakcyjne środowisko przyrodnicze, zrównoważona mobilność oraz nowoczesna i dostosowana do zmian klimatu infrastruktura komunalna	X	X	X	X
IV CEL STRATEGICZNY: Partnerska współpraca i sprawne zarządzanie na rzecz zrównoważonego rozwoju obszaru i optymalnego wykorzystania zróżnicowanych przestrzennie potencjałów PPK	x		X	X

Źródło: Opracowanie własne ZMP.

2.2. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych

Zdiagnozowane uwarunkowania rozwojowe, sieci powiązań i zależności wewnątrz PPK, a także zdefiniowany wpływ kluczowych determinant rozwoju (wewnętrznych i zewnętrznych), umożliwi wskazanie kierunków strategicznej interwencji na rzecz rozwoju, umożliwiając tym samym wzmocnienie kluczowych potencjałów oraz niwelowanie zdiagnozowanych wcześniej barier i problemów. Osiągnięcie celów strategicznych zapewni realizacja zdefiniowanych poniżej celów szczegółowych i **kierunków działań**.

2.2.1. Działania realizujące cele szczegółowe strategii

Działania to sformułowane ogólnie obszary aktywności jakie będą podejmowane dla osiągnięcia danego celu szczegółowego strategii. Dotyczą one przede wszystkim działań w perspektywie 2030 roku. Ponieważ działania są pierwszym poziomem operacjonalizacji danego celu (wyposażają ten cel w opisy obszarów aktywności, jakie będą podjęte dla jego wdrożenia), przyjęto zasadę, że do każdego celu szczegółowego strategii jest przyporządkowana konkretna lista planowanych działań wdrażających (kierunki działań). **Kierunki działań** to wykaz konkretnych rodzajów aktywności wdrażających cel szczegółowy opisanych na poziomie wykonawczym.

Tabela 9. Kierunki działań na rzecz realizacji celu strategicznego nr 1 PPK.

Cel strategiczny 1: Zintegrowana i aktywna społeczność lokalna z dostępem do wysokiej jakości usług publicznych		
CELE SZCZEGÓŁOWE		KIERUNKI DZIAŁAŃ
1.1.	Podniesienie jakości i zwiększenie dostępności społecznych usług publicznych	1.1.1. Rozwój infrastruktury społecznej i zdrowotnej.
		1.1.2. Rozwój usług zdrowotnych.
		1.1.3. Zwiększenie dostępu do usług opieki nad dziećmi do lat 3 i edukacji przedszkolnej.
		1.1.4. Integracja i aktywizacja społeczności lokalnej w szczególności obszarów wiejskich.
		1.1.5. Poprawa warunków mieszkaniowych.
1.2.	Kompleksowy system usług dla osób starszych oraz niesamodzielnych.	1.2.1. Rozwój infrastruktury społecznej dla osób starszych
		1.2.2. Rozwój usług dla osób starszych i niesamodzielnych.
1.3.	Nowoczesna i dostosowana do potrzeb rynku pracy edukacja.	1.3.1. Rozwój infrastruktury edukacyjnej.
		1.3.2. Wsparcie systemu szkolnictwa podstawowego i ponadpodstawowego.
		1.3.3. Rozwój wsparcia specjalistycznego.
		1.3.4. Rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego.
		1.3.5. Rozwój elastycznych ścieżek kształcenia.
1.4.	Włączanie imigrantów w życie społeczno-gospodarcze lokalnych środowisk.	1.4.1. Zwiększenie dostępności do lokalnego rynku pracy.
		1.4.2. Zwiększenie dostępności do edukacji.
		1.4.3. Zwiększenie dostępności do usług zdrowotnych i społecznych.
		1.4.4. Zapewnienie warunków do nabycia nowych i zmiany kwalifikacji zawodowych.

Źródło: Opracowanie własne ZMP.

Tabela 10. Kierunki działań na rzecz realizacji celu strategicznego nr 2 PPK.

Cel strategiczny 2: Konkurencyjna i zdywersyfikowana gospodarka oparta na lokalnej przedsiębiorczości		
CELE SZCZEGÓŁOWE		KIERUNKI DZIAŁAŃ
2.1	Wzmacnianie konkurencyjności obszaru PPK poprzez tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości lokalnej.	2.1.1. Rozwój przedsiębiorczości w oparciu o lokalne potencjały obszaru
		2.1.2. Rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych TIK
		2.1.3. Rozwój stref ekonomicznych/ przygotowanie terenów inwestycyjnych
		2.1.4. Rozwój instytucji otoczenia biznesu
		2.1.5. Kształtowanie wizerunku PPK - działania promocyjne zachęcające do inwestowania w obszarze PPK
		2.1.6. Rozwój innowacyjnych rozwiązań w sektorze gospodarki
2.2	Wzrost gospodarczy oparty na zrównoważonej turystyce bazującej na zasobach endogenicznych i wspólnych produktach turystycznych.	2.2.1. Rozbudowa infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej
		2.2.2. Poprawa stanu przestrzeni publicznych - rewitalizacja i renowacja obiektów zabytkowych.
		2.2.3. Wzmocnienie roli turystycznej portów morskich i przystani
		2.2.4. Rozwój funkcji uzdrowiskowej.
		2.2.5. Budowa marki obszaru PPK
		2.2.6. Zwiększenie roli dziedzictwa kulturowego w rozwoju obszaru PPK

Źródło: Opracowanie własne ZMP

Tabela 11. Kierunki działań na rzecz realizacji celu strategicznego nr 3 PPK.

Cel strategiczny 3: Czyste i atrakcyjne środowisko przyrodnicze, zrównoważona mobilność oraz nowoczesna i dostosowana do zmian klimatu infrastruktura komunalna		
CELE SZCZEGÓŁOWE		KIERUNKI DZIAŁAŃ
3.1	Nowoczesna zielona i niebieska infrastruktura przyjazna mieszkańcom dostosowana do zmian klimatu.	3.1.1. Tworzenie warunków do rozwoju instalacji odnawialnych źródeł energii.
		3.1.2. Poprawa efektywności energetycznej.
		3.1.3. Zwiększenie retencji wody.
		3.1.4. Adaptacja do zmian klimatu.
3.2	Rozwój zintegrowanego systemu niskoemisyjnego i zeroemisyjnego transportu.	3.2.1. Rozwój niskoemisyjnego i zeroemisyjnego systemu transportu publicznego
		3.2.2. Rozwój i rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej.
		3.2.3. Rozbudowa infrastruktury rowerowej.
3.3	Zrównoważony system gospodarki odpadami.	3.3.1. Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców.
		3.3.2. Rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym .
		3.3.3. Rozwój systemu monitoringu środowiska.
3.4	Zachowanie potencjału przyrodniczego.	3.4.1. Zachowanie zasobów przyrodniczych.
		3.4.2. Ochrona bioróżnorodności.

Źródło: Opracowanie własne ZMP

Tabela 12. Kierunki działań na rzecz realizacji celu strategicznego nr 4 PPK.

Cel strategiczny 4: Partnerska współpraca i sprawne zarządzanie w celu optymalnego wykorzystania zróżnicowanych przestrzennie potencjałów na rzecz zrównoważonego rozwoju obszaru PPK		
CEL SZCZEGÓŁOWY		KIERUNKI DZIAŁAŃ
4.1	Partnerska współpraca i sprawne zarządzanie obszarem PPK.	4.1.1 Rozwój instytucjonalny i infrastrukturalny członków PPK.
4.2	Wspólna promocja obszaru jako atrakcyjnego miejsca do życia i inwestowania.	4.2.2 Zacieśnianie współpracy członków PPK poprzez realizację zadań na rzecz wspólnego i sprawnego zarządzania.

Źródło: Opracowanie własne ZMP.

2.3. Rezultaty strategiczne

Realizacja celów strategicznych wynikających z wizji i misji rozwoju PPK do 2030 r. przyniesie oczekiwane rezultaty w postaci podniesienia jakości życia mieszkańców i zwiększenia zrównoważonego poziomu rozwoju gospodarczego z poszanowaniem walorów środowiskowych obszaru. Równowaga między obszarami wzrostu a obszarami stagnacji zostanie osiągnięta a negatywne tendencje społeczno-gospodarcze odwrócone. Do monitorowania postępu podejmowanych działań i określenia stopnia osiągnięcia celów posłużą wskaźniki rozwoju społeczno-gospodarczego oraz ustalenia jakościowe.

W celu bieżącego monitoringu wskaźników rezultatu strategicznego jak i syntetycznej oceny potencjału społeczno-ekonomicznego Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego oraz poszczególnych partnerów (w czasie i w relacji do innych gmin o podobnej funkcji w strukturze osiedleńczej kraju) rekomenduje się wykorzystanie Monitora Rozwoju Lokalnego (MRL).

Uwzględnienie w procesie strategicznym Monitora Rozwoju Lokalnego umożliwi władzom i lokalnym partnerom debatę publiczną, ocenę sytuacji Partnerstwa oraz sprawną i czytelną analizę rezultatów strategicznych poszczególnych celów i ich wskaźników. Bazą informacyjną MRL są dane pochodzące z różnych zasobów Głównego Urzędu Statystycznego. Dane na temat aktywności ekonomicznej mieszkańców i firm, źródeł i wielkości dochodów oraz generowanych podatków pozyskano z systemu Ministerstwa Finansów POLTAX, we współpracy z Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej.

Dane na temat sytuacji na rynku pracy i faktycznych zarobków pochodzą z systemów POLTAX, ZUS i KRUS, z kolei dane na temat stanu dochodów i wydatków oraz zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego pochodzą z systemów Ministerstwa Finansów.

Tabela 13. Rezultaty strategiczne poszczególnych celów i ich wskaźniki.

Wskaźnik rezultatu strategicznego	Wartość bazowa	Zmiana
Cel strategiczny 1: Zintegrowana i aktywna społeczność lokalna z dostępem do wysokiej jakości usług publicznych		
[WRS 1.1] Społeczny wskaźnik rozwoju obszaru PPK (MRL-syntetyczny wskaźnik wymiaru społecznego)	0,07 (2021 r.)	wzrost
[WRS 1.3] Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych obiektów, w których realizowane są usługi społeczne (użytkownicy/rok)	0,00 (w 2023 r.)	wzrost
[WRS 1.4] Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek oświatowych (użytkownicy/rok)	0,00 (w 2023 r.)	wzrost
Wskaźnik produktu	Wartość bazowa	Zmiana
[WP 1.1] Liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług	nd	>0
[WP 1.2] Liczba zrealizowanych projektów w zakresie Celu strategicznego 1 (szt.)	nd	>0

Wskaźnik rezultatu strategicznego	Wartość bazowa	Zmiana
Cel strategiczny 2: Konkurencyjna i zdywersyfikowana gospodarka oparta na lokalnej przedsiębiorczości		
[WRS 2.1] Gospodarczy wskaźnik rozwoju (MRL-syntetyczny wskaźnik wymiaru gospodarczego)	0,19 (w 2021 r.)	wzrost
[WRS 2.2] Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki (MRL-partnerstwa)	0,71 (w 2021 r.)	wzrost
[WRS 2.3] Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem (osoby odwiedzające/rok)	nd	>0
Wskaźnik produktu	Wartość bazowa	Zmiana
[WP 2.1] Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	nd	>0
[WP 2.2] Liczba zrealizowanych projektów w zakresie Celu strategicznego 2 (szt.)	nd	>0

Wskaźnik rezultatu strategicznego	Wartość bazowa	Zmiana
Cel strategiczny 3: Czyste i atrakcyjne środowisko przyrodnicze, zrównoważona mobilność oraz nowoczesna i dostosowana do zmian klimatu infrastruktura komunalna		
[WRS 3.1] Środowiskowy wskaźnik rozwoju (MRL-syntetyczny wskaźnik wymiaru środowiskowego)	0,00 (w 2021 r.)	wzrost
[WRS 3.2] Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej (MWh/rok)	nd	>0
Wskaźnik produktu	Wartość bazowa	Zmiana
[WP 3.1] Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej (szt.)	nd	>0
[WP 3.2] Liczba zrealizowanych projektów w zakresie Celu strategicznego 3 (szt.)	nd	>0
Cel strategiczny 4: Partnerska współpraca i sprawne zarządzanie w celu optymalnego wykorzystania zróżnicowanych przestrzennie potencjałów na rzecz zrównoważonego rozwoju obszaru PPK		
[WRS 4] Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny (MRL-partnerstwa)	0,12 (w 2021 r.)	wzrost
Wskaźnik produktu	Wartość bazowa	Zmiana
[WP 4] Liczba zrealizowanych projektów w zakresie Celu strategicznego 4 (szt.)	nd	>0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego.

3.1.1. Położenie obszaru partnerstwa w regionie/kraju struktura sieci osadniczej

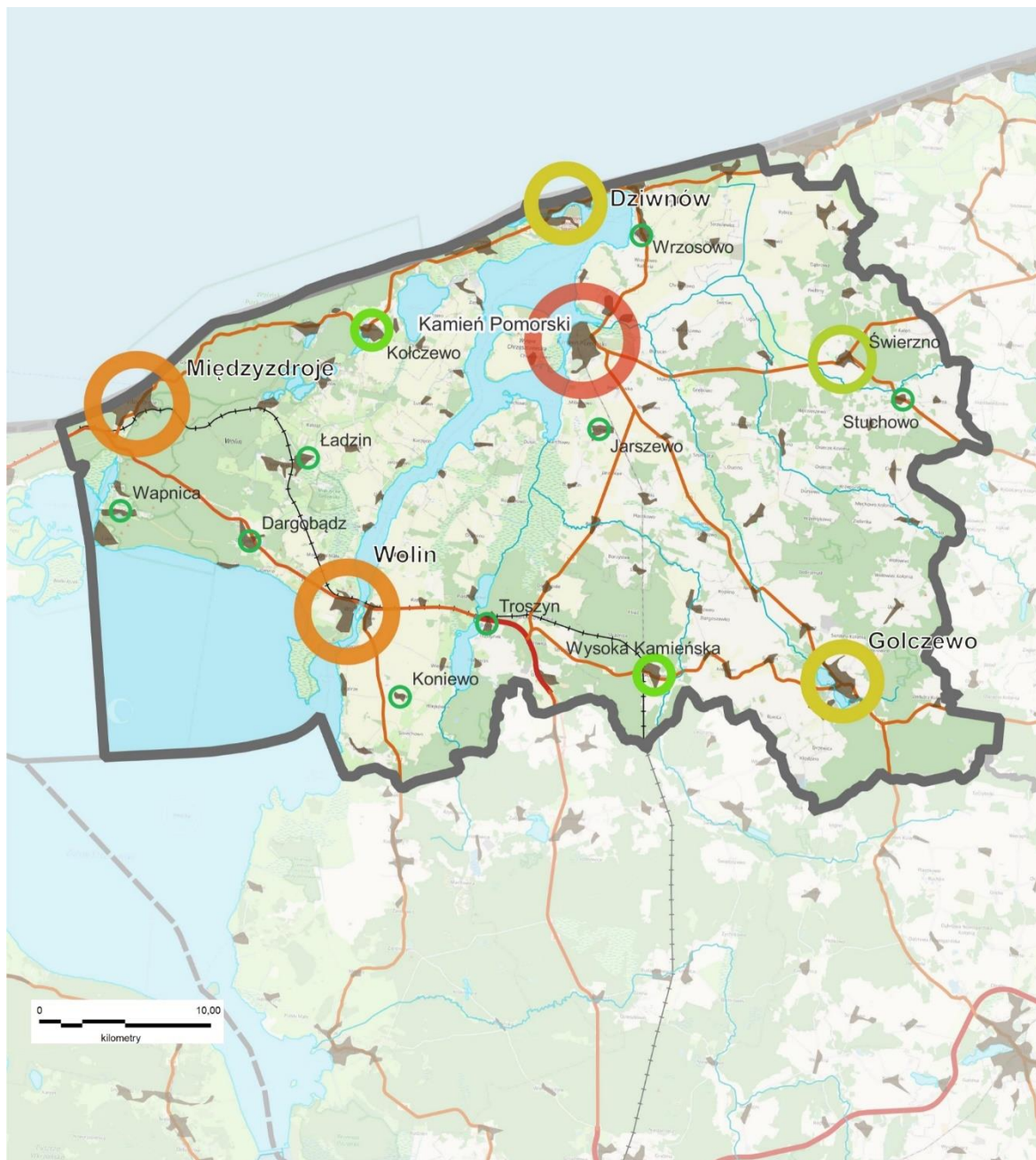
W Partnerstwie Powiatu Kamieńskiego znajduje się 5 miast oraz 108 miejscowości wiejskich. Odsetek ludności miejskiej wynosi 51,3%. Jest niższy niż wskaźnik krajowy (59,8%) i niższy niż dla woj. zachodniopomorskiego (68,1%). Dwa spośród 5 miast: Kamień Pomorski (8,5 tys.) i Międzyzdroje (5,2 tys.), to miasta zaliczane do miast małych – liczących od 5 tys. do 20 tys. mieszkańców. Pozostałe trzy miasta: Dziwnów (2,6 tys.), Golczewo (2,7 tys.), Wolin (4,7 tys.) zaliczane są do grupy miast bardzo małych – liczących poniżej 5 tys. mieszkańców.

Obszar partnerstwa położony jest w niewielkiej odległości od granicy państwowej z Niemcami, nad morzem, na północ od stolicy województwa – Szczecina (395,5 tys. mieszkańców), do którego odległość drogowa z Kamienia Pomorskiego (8,5 tys. mieszkańców) wynosi ok. 85 km. W efekcie czas dojazdu samochodem do Szczecina wynosi nieco ponad 1 godzinę. Położenie partnerstwa daje możliwość wykorzystania atrakcji turystycznych lub rekreacyjno-wypoczynkowych obszaru w ofercie jednodniowej lub weekendowej skierowanej do mieszkańców Szczecina. Stwarza, w ograniczonym stopniu, możliwości dostępu mieszkańców partnerstwa do usług i do miejsc pracy oferowanych w aglomeracji szczecińskiej. Podobnie niskie są czasy dojazdów do najbliższych miejscowości położonych poza granicą kraju.

Analiza hierarchii sieci osadniczej w planie zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego w oparciu o współczynnik unikalności usług wskazała, że: Kamień Pomorski jest ośrodkiem ponadlokalnym, Wolin i Międzyzdroje miastami lokalnym, a Dziwnów i Golczewo miejskimi ośrodkami podstawowymi. Sieć uzupełniają wiejski ośrodek podstawowy Świerzno oraz wiejskie ośrodki wspomagające pierwszego rzędu Kołczewo i Wysoka Kamieńska oraz drugiego rzędu Wapnica, Wrzosowo, Ładzin, Dargobądz, Jarszewo, Koniewo, Troszyn i Słuchowo.

Zasięg obsługi Kamienia Pomorskiego – stolicy powiatu – w zakresie zadań realizowanych przez samorząd powiatowy odpowiada granicom powiatu. Natomiast zasięg oddziaływania w sferze pozostałych usług, uzależniony jest od dostępności konkurencyjnej oferty usługowej sąsiadujących miast. Usługi na poziomie ponadpodstawowym na obszarze partnerstwa zapewniają Kamień Pomorski i Międzyzdroje.

Ryc. 14. Partnerstwo Powiatu Kamieńskiego – Struktura sieci osadniczej.

SIEC OSADNICZA - OŚRODKI

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, czerwiec 2020 r.

Dominująca część obszaru partnerstwa leży w zasięgu 30 min dojazdu do Kamienia Pomorskiego, jednak ze względu na barierę Zalewu Kamieńskiego i rzeki Dziwnej zasięg oddziaływania Kamienia Pomorskiego w zachodniej części partnerstwa jest ograniczony - dojazd w czasie krótszym niż 30 min zapewniają tu Międzyzdroje i Wolin, które oferują skromniejszą ofertę usług niż stolica powiatu.

3.1.2. Środowisko przyrodnicze – zasoby, ochrona, system powiązań przyrodniczych

Obszar partnerstwa powiatu kamieńskiego jest położony nad Zatoką Pomorską i Zalewem Szczecińskim na wyspie Wolin, Wybrzeżu Trzebiatowskim oraz Równinach Gryfickiej i Goleniowskiej. Obszar przedziela centralnie Cieśnina Dziwny, oddzielając wyspę Wolin od stałego lądu.

Powierzchnia użytków rolnych zajmuje ok. 48% ogólnej powierzchni obszaru. Najwięcej znajduje się w gminach Kamień Pomorski (68%) i gminie Świerzno (62%), przy dużym udziale trwałych użytków zielonych (25% ogólnej powierzchni gminy). Najmniej użytków rolnych występuje w gminie Międzyzdroje – zaledwie 3%.

Grunty leśne stanowią 29% ale ich rozmieszczenie nie jest równomierne. Największa lesistość jest w gminach Golczewo i Międzyzdroje (odpowiednio 49 i 44%), najmniejsza w gminie Kamień Pomorski (niespełna 11%).

Dużą powierzchnię zajmują wody (16%), przede wszystkim obszar morskich wód wewnętrznych tj. Zalewu Szczecińskiego i cieśniny Dziwny z Zalewem Kamieńskim. Najwięcej wód znajduje się w granicy gminy Międzyzdroje, aż 46% z czego 99,8% stanowią wody Zalewu Szczecińskiego.

Na terenie powiatu kamieńskiego występują poniższe formy ochrony przyrody:

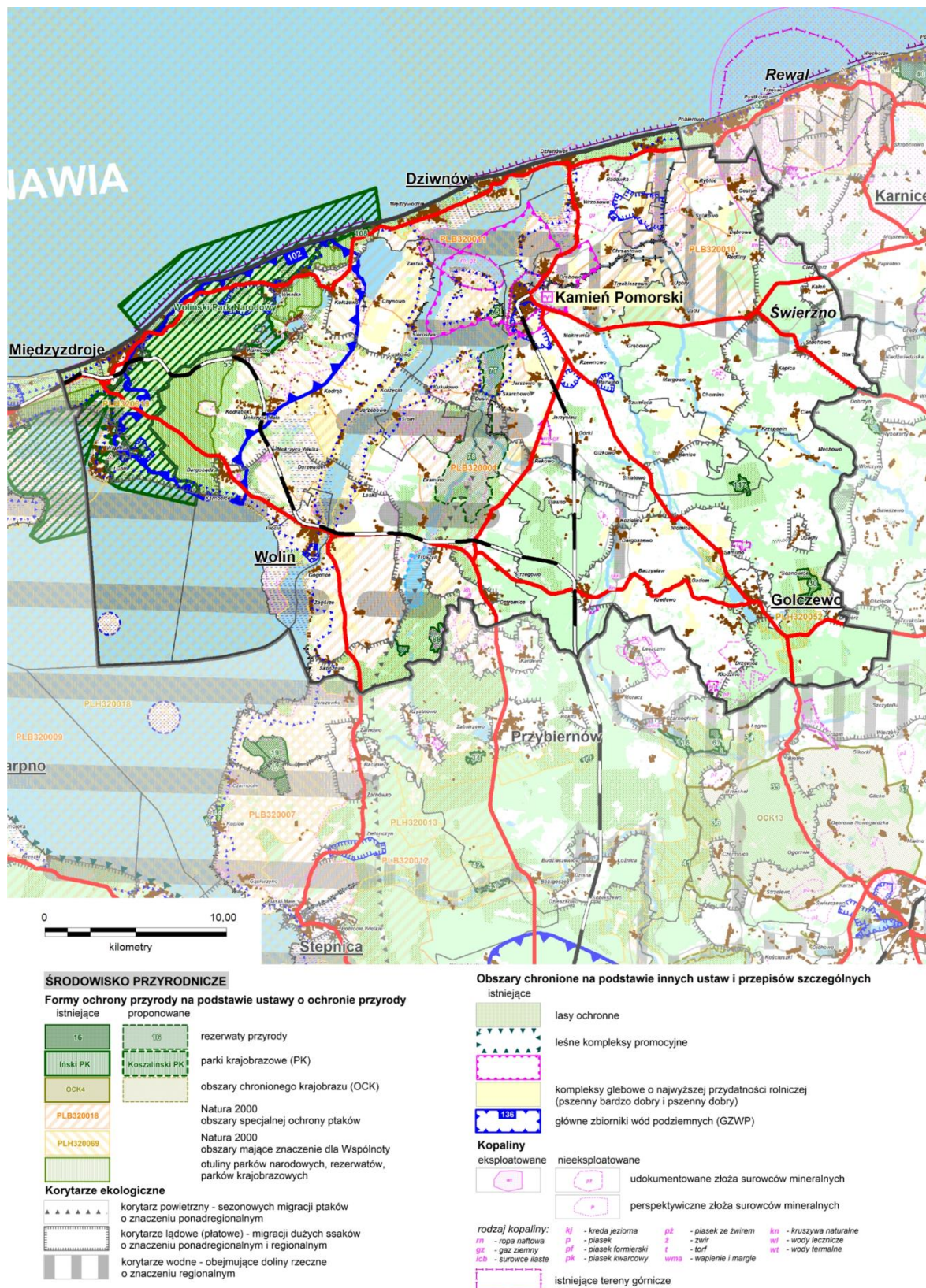
- ➔ Woliński Park Narodowy, gm. Międzyzdroje, gm. Wolin,
- ➔ Obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000:
 - PLB 990003 Zatoka Pomorska,
 - PLB 320002 Delta Świny, gm. Międzyzdroje,
 - PLB 320009 Zalew Szczeciński, gm. Międzyzdroje, gm. Wolin,
 - PLB 320011 Zalew Kamieński i Dziwna, gm. Wolin, gm. Kamień Pomorski, gm. Dziwnów,
 - PLB 320010 Wybrzeże Trzebiatowskie, gm. Świerzno, gm. Kamień Pomorski, gm. Dziwnów,
 - PLB 320001 Bagna Rozwarowskie, gm. Wolin, gm. Kamień Pomorski,
 - PLB 320012 Puszcza Goleniowska, gm. Wolin,
- ➔ Obszary mające znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000:
 - PLH 990002 Ostoja na Zatoce Pomorskiej,

- PLH 320019 Wolin i Uznam, gm. Międzyzdroje, gm. Wolin,
- PLH 320018 Ujście Odry i Zalew Szczeciński, gm. Wolin, gm. Międzyzdroje, gm. Kamień Pomorski, gm. Dziwnów,
- PLH 320052 Ostoja Golczewska, gm. Golczewo,
- Rezerваты przyrody: Łuniewo (gm. Wolin), Nadmorski Bór Storczykowo (Wolin), Wiejowski Las (gm. Wolin), Bór Samliński (gm. Golczewo, gm. Kamień Pomorski), Golczewskie Uroczysko (gm. Golczewo), Klif w Dziwnówku (gm. Dziwnów), Klif w Łukęcinie (gm. Dziwnów).
- Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe: Mierzęciński Las (gm. Wolin), Dolina Stawny (gm. Golczewo), Bukowa Góra (gm. Golczewo), Las Samliński (gm. Golczewo), Las Golczewski (gm. Golczewo),
- 19 użytków ekologicznych;
- 134 pomników przyrody.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego wyznaczona została ponadto osnowa geoekologiczna obszaru województwa zachodniopomorskiego, którą tworzą lądowe, wodne i powietrzne korytarze ekologiczne, mające szczególne znaczenie dla gatunków wędrownych (wędrowki sezonowe i codzienne). Najważniejsze korytarze ekologiczne to ponadregionalne korytarze: wodny – Doliny Odry i Zalewu Szczecińskiego oraz o podobnym przebiegu korytarz migracji ptaków. Na obszarze partnerstwa wskazano również korytarze płątowe związane z migracjami ssaków. Najważniejszy z nich to obszar Wolińskiego Parku Narodowego oraz zapewniający migracje zwierząt z parku korytarz przez Dziwnę łączący park z lasami golczewskimi.

Na obszarze Partnerstwa udokumentowano złoża gazu ziemnego i ropy naftowej zarówno wciąż eksploatowane, jak i złoża o zasobach rozpoznanych wstępnie. W Kamieniu Pomorskim eksploatowane są wody lecznicze. Udokumentowano również zasoby wód leczniczych termalnych w Dziwnówku. Pozostałe złoża to złoża piasków i żwirów oraz torfu. Udokumentowano również złoża wapieni i margli na południu gminy Golczewo.

Ryc. 15. PPK – Ochrona i kształtowanie środowiska, system powiązań przyrodniczych.

Źródło: Opracowanie własne na podst. RBGPWZ w Szczecinie, na podst. Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, czerwiec 2020 r.

3.1.3. Zabytki i krajobraz kulturowy

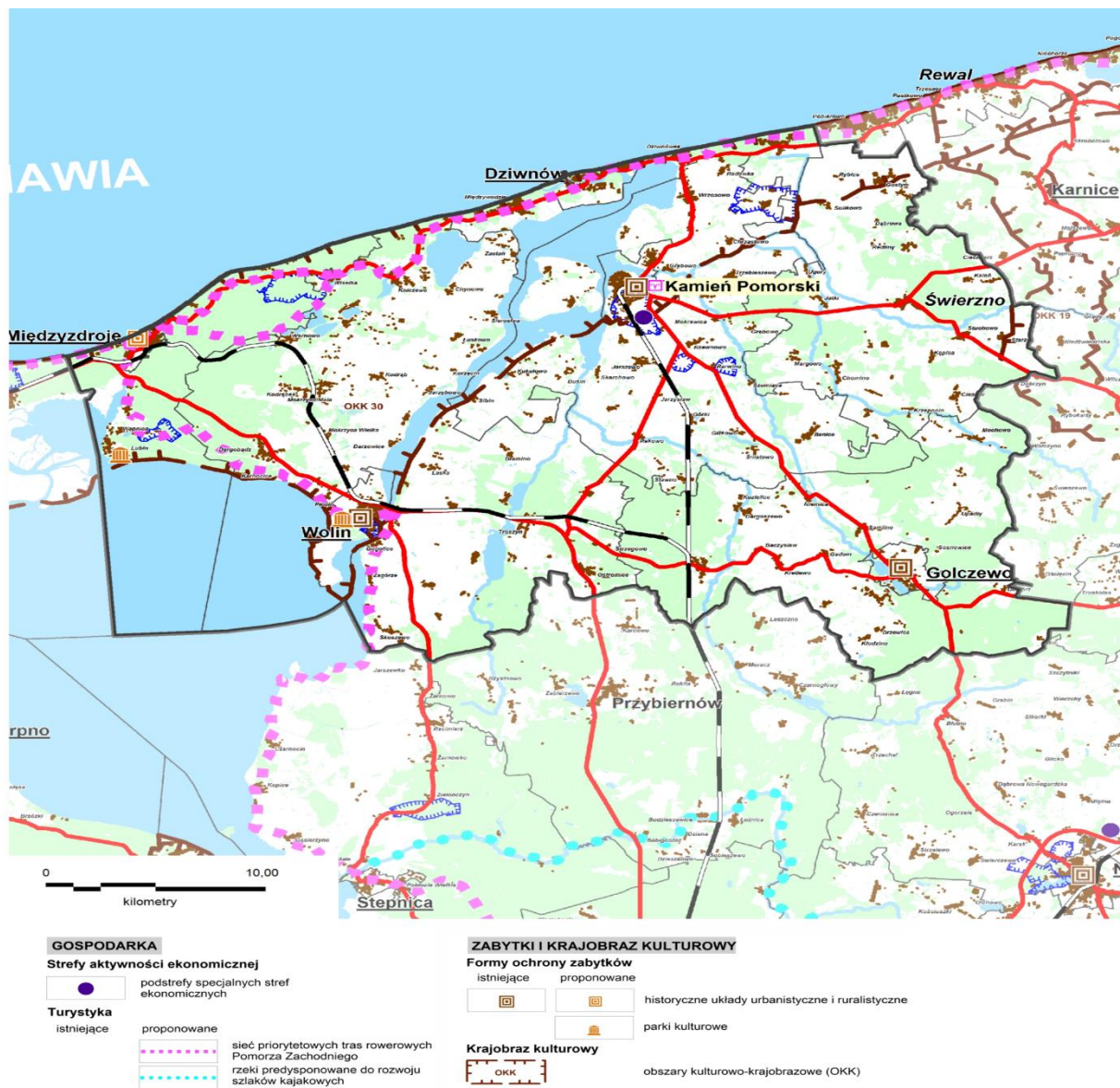
Krajobraz kulturowy obszaru partnerstwa powiatu kamieńskiego jest materialnym świadectwem bogatej historii tych terenów, wynikiem ścierania się wpływów zachodnioeuropejskich, polskich, skandynawskich. Na uwagę zasługują między innymi: zespół średniowiecznych fortyfikacji miasta i zespół katedralny w Kamieniu Pomorskim uznany za Pomnik Historii, średniowieczne układy przestrzenne miast Golczewo i Wolin oraz sieć grodzisk średniowiecznych wzdłuż kanału Dziwny. W Międzyzdrojach i Dziwnowie występują zabytkowe elementy XIX w. zabudowy kurortowej.

W układach ruralistycznych powiatu przeważają wsie o rodowodzie średniowiecznym. Wśród reliktyw architektury rezydencjonalnej zachowały się liczne założenia parkowo-pałacowe pochodzące z XIX w. bądź z przełomu XIX i XX w., niestety obiekty pałacowe są w większości w ruinie bądź wymagają pilnego zabezpieczenia. Cennym, choć współcześnie zagrożonym, elementem krajobrazu kulturowego jest zieleń przydrożna, niekiedy nasadzana w XVIII lub XIX w.

W krajobrazie kulturowym Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego występuje jeden z 30 wyróżnionych na obszarze województwa zachodniopomorskiego Obszarów Kulturowo-Krajobrazowych mających stanowić zintegrowaną formę ochrony wartościowych walorów krajobrazu – zarówno naturalnego, jak i antropogenicznego. Jest to OKK30 „Zachodniopomorski Pas Nadmorski” (na obszarze partnerstwa w granicach gmin Międzyzdroje i Wolin). Obszar posiada zróżnicowaną geomorfologię z brzegami klifowymi, wydmy, mierzejami, płytkimi ujściami rzek, terenami leśnymi oraz łąkami i bagnami. Na tym obszarze działa od 1960 r. Woliński Park Narodowy, obejmujący klifowy odcinek wybrzeża, dobrze zachowane lasy bukowe, deltę Świny oraz przybrzeżny pas wód Bałtyku. Występują miejscowości z uzdrowiskami, latarniami morskimi, o funkcjach wypoczynkowych. W bezpośrednim otoczeniu Pasa Nadmorskiego występują zabytkowe układy urbanistyczne oraz wsie o historycznych układach ruralistycznych.

Na przedmiotowym obszarze PZPWZ rekomenduje objęcie ochroną układu urbanistycznego na obszarze miasta Międzyzdroje poprzez wpisanie obszaru do rejestru zabytków.

Ryc. 16. Partnerstwo Powiatu Kamieńskiego – Zabytki i krajobraz kulturowy.

Źródło: Opracowanie własne na podst. RBGPWZ w Szczecinie, na podst. Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, czerwiec 2020 r.

3.1.4. Komunikacja i transport

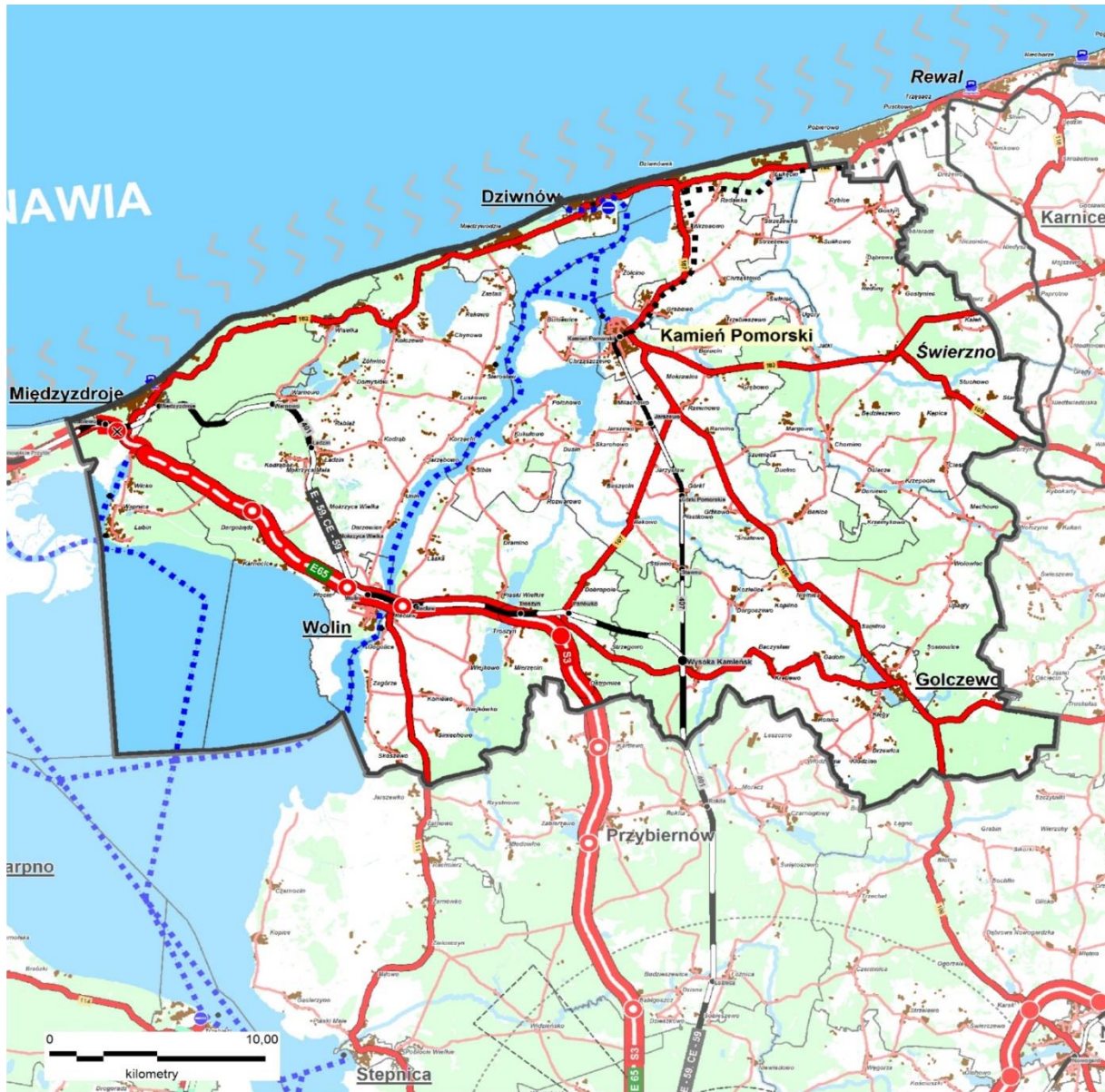
Podstawowy układ drogowy obszaru stanowi droga ekspresowa S3 prowadząca do Świnoujścia przez Międzyzdroje oraz Wolin. Uzupełnienie stanowią DW107 prowadząca przez Kamień Pomorski do Dziwnówka oraz DK102 przebiegająca przez m.in. Międzyzdroje, Międzywodzie i Dziwnówek będąca trasą łączącą miejscowości wypoczynkowe leżące wzdłuż wybrzeża. Przez obszar przechodzi ruch tranzytowy związany z dojazdami w obszar pasa nadmorskiego, dominujący na drodze ekspresowej S3 (ruch turystyczny i towarowy związany z obsługą portu w Świnoujściu). Obszar powiatu przedzielony jest wodami Zalewu Kamieńskiego oraz rzeką Dziwną co skupia ruch drogowy na dwóch mostach - w Wolinie i Dziwnowie.

Dostęp do **infrastruktury kolejowej** nie jest zrównoważony. W najlepszej sytuacji są gminy Wolin i Międzyzdroje przez które przebiega linia kolejowa 401 prowadząca do Świnoujścia. Dostęp do infrastruktury kolejowej ma również miasto powiatowe – Kamień Pomorski, gdzie kończy się obecnie linia 407. Wszystkie miejscowości pasa nadmorskiego (z wyłączeniem Międzyzdrojów) pozbawione są bezpośredniego dostępu do infrastruktury kolejowej. Oferta transportu kolejowego na linii 401 do Świnoujścia jest dosyć szeroka, zwłaszcza w sezonie letnim (około 12 par pociągów dziennie). Oferta przewozowa na linii 407 do Kamienia Pomorskiego jest skromniejsza i obejmuje średnio 7 par pociągów.

Komunikacja publiczna organizowana przez gminy na obszarze ma charakter głównie związany z organizacją przewozów szkolnych i odbywa się na trasach podporządkowanych dowozom uczniów. W ostatnich latach część gmin podjęła inicjatywę na rzecz uruchomienia linii przewozowych m.in. ze środków Funduszu Rozwoju Przewozów Autobusowych. W naborze na rok 2022, o dofinansowanie przewozów wystąpiła Gmina Międzyzdroje (**1 linia**, długość 22 km). Dodatkowo od roku 2022 Gmina Międzyzdroje oraz Gmina Golczewo biorą udział w pilotażu projektu „Transport na życzenie”. W systemie drogowych przewozów pasażerskich dominuje **transport zbiorowy organizowany przez prywatnych przewoźników** koncesjonowanych przez władze stosownego szczebla samorządowego.

Wśród inwestycji na sieci transportowej obszaru Partnerstwa ujętych w planach szczebla krajowego i regionalnego należy wskazać dokończenie drogi ekspresowej S3 Troszyn-Dargobądz-Świnoujście. W PZPWZ wskazano projektowaną linię kolejową do obsługi pasa nadmorskiego, z Kamienia Pomorskiego do Rewala.

Ryc. 17. Partnerstwo Powiatu Kamieńskiego – Transport i komunikacja.

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

Drogowy

istniejące	w realizacji	
		drogi ekspresowe (S)
		pozostałe drogi krajowe (GP, G)
		drogi wojewódzkie (GP, G, Z)
		drogi powiatowe
		węzły drogowe
		węzły drogowe do likwidacji lub przebudowy

Morski i śródlądowy

istniejące	
	porty morskie o podstawowym znaczeniu dla gospodarki narodowej
	porty morskie
	morskie porty rybactwa / przystanie morskie
	nabrzeża
	morskie tory wodne
	morskie przejście graniczne

Kolejowy

istniejące	
	linie pierwszorzędne
	linie drugorzędne
	kolejowe stacje węzłowe / przystanki
	projektowane
	linie znaczenia miejscowego

Źródło: Opracowanie własne na podst. RBGPWZ Szczecin na podst. PZPWZ; aktualizacja stanu styczeń 2023 r.

3.1.5. Infrastruktura techniczna i OZE

Zaopatrzenie w energię elektryczną powiatu kamieńskiego, w zasadniczym stopniu, zapewnia krajowy system energetyczny. Przez teren powiatu przebiegają linie przesyłowe elektroenergetyczne 220 kV łączące stacje Morzyczyn koło Stargardu z Reclawiem koło Wolina oraz Reclaw ze stacją Glinki leżącą w północnym Szczecinie. Układ linii wysokiego napięcia uzupełniają linie 110 kV. Główne stacje elektroenergetyczne 110/15 kV, zasilające układ średniego napięcia, zlokalizowane są w Międzyzdrojach, Kamieniu Pomorskim, Golczewie i Reclawiu.

Dostęp do gazu sieciowego na terenie powiatu zapewnia gazociąg przesyłowy wysokiego ciśnienia Dn 800 mm przebiegający na trasie: Świnoujście-Szczecin. Stacje gazowe umożliwiające redukcję ciśnienia i dalsze rozprowadzanie gazu do odbiorców znajdują się w Kamieniu Pomorskim, Zastaniu, Wolinie, Międzyzdrojach.

Energetyka wiatrowa. W powiecie kamieńskim **występują jedne z najlepszych warunków rozwoju energetyki wiatrowej w Polsce.** Według stanu na dzień 31.12.2021 r. funkcjonowały 4 farmy wiatrowe o łącznej mocy 170,8 MW: 74,58 MW na terenie gminy Świerżno, dwie dalsze w gminie Wolin (Jagniątkowo - 34,24 MW i Zagórze - 30 MW) i czwarta w gminie Kamień Pomorski (32 MW).

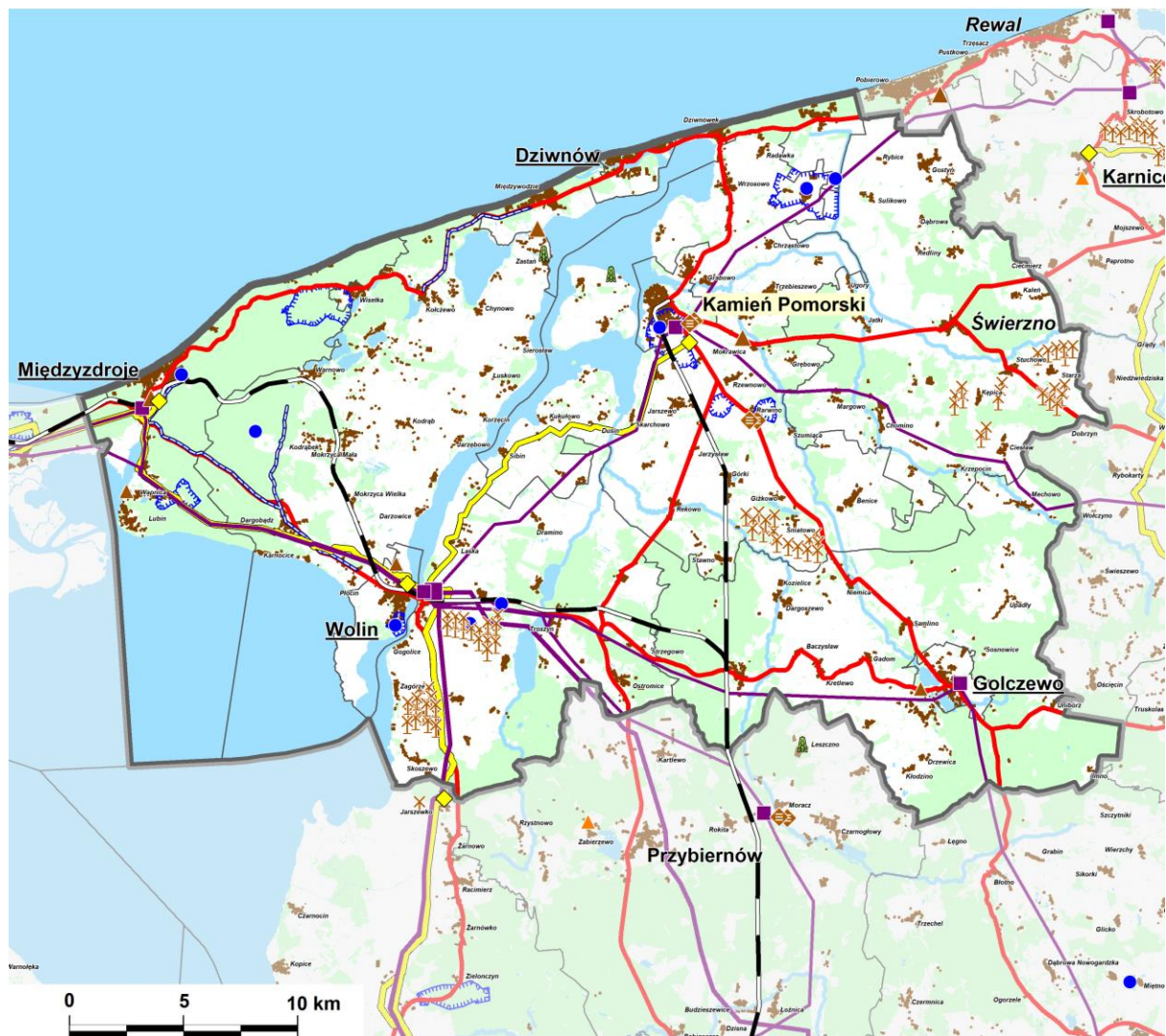
Energia słoneczna. Dane IMGW wskazują, że warunki nasłonecznienia w Polsce nie wykazują dużych różnic, a istotne znaczenie mają inne czynniki, w tym możliwość przyłączenia do sieci elektroenergetycznej. Na dzień 31.12.2021 r. zlokalizowane były w Kamieniu Pomorskim 2 małe instalacje fotowoltaiczne o mocy ok. 1 MW każda oraz 1 047 mikroinstalacji fotowoltaicznych o łącznej mocy 7,8 MW.

Energetyka geotermalna. Powiat kamieński nie zalicza się do obszarów rozwoju geotermii głębokiej.

Bioenergetyka. Na terenie powiatu biomasa, głównie leśna, wykorzystywana jest jako źródło ogrzewania, zwłaszcza na obszarach wiejskich. Dotychczas nie zdiagnozowano jednak możliwości efektywnej ekonomicznie produkcji biogazu ze względu na brak podaży odpowiedniej ilości ulegających biodegradacji substratów.

Energetyka wodna. W powiecie kamieńskim nie ma warunków do powstania małych elektrowni wodnych.

Ryc. 18. Partnerstwo Powiatu Kamińskiego – Infrastruktura techniczna i OZE.

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Elektroenergetyka

- elektroenergetyczne linie przesyłowe 400kV, 220kV
- elektroenergetyczne linie dystrybucyjne 110kV
- stacje elektroenergetyczne 110/15kV, 220/110kV, 400/220/110kV

Odnawialne źródła energii (OZE)

- elektrownie wiatrowe
- farmy fotowoltaiczne - powyżej 0,75 MW

Gazownictwo

- gazociągi wysokiego ciśnienia (gaz wysokometanowy) Dn > 500, Dn < 500
- jednostki eksploatujące złoża gazowe, ropne i gazowo-ropne
- stacje gazowe (gaz wysokometanowy)

Gospodarka wodno-ściekowa

istniejące	proponowane	
		ujęcia wody o wydajności powyżej 100m ³ /h
		strefy ochronne ujęć wody podziemnej obejmujące tereny ochrony pośredniej
		magistrale wodociągowe
		oczyszczalnie ścieków dla aglomeracji
		komunalne oczyszczalnie ścieków poza aglomeracjami ściekowymi

Źródło: Opracowanie własne na podst. RBGPWZ w Szczecinie, na podst. PZPWZ, aktualizacja: styczeń 2022 r.

3.2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Partnerstwo Powiatu Kamieńskiego obejmuje gminy miejsko-wiejskie Kamień Pomorski, Międzyzdroje, Wolin, Golczewo, Dziwnów oraz gminę wiejską Świerzno. Na terenie Partnerstwa **przeważają regularne, zaplanowane formy** osadnicze: planowa zabudowa miejska oraz wsie **o dużym stopniu koncentracji**.

Na miejscowości nadmorskie składają się miasto Międzyzdroje oraz pasmo nadmorskie w gminie Dziwnów: miasto Dziwnów, wsie Dziwnówek, Międzywodzie i Łukęcin. Nadmorskie wsie w gminie Wolin: Wisetka i Kołczewo są oddalone od linii brzegowej morza o około 1,5-3 km.

W ostatnich dziesięcioleciach nastąpiły i nadal następują żywiołowe, **słabo kontrolowane procesy powstawania zabudowy mieszkaniowej i letniskowej** lokalizowanej w szczególności na terenach rolnych wokół miejscowości nadmorskich. Zabudowa letniskowa charakteryzuje się w dużym stopniu niską jakością architektoniczną stanowiąc często zagospodarowanie o znamionach tymczasowości, nierzadko lokalizowana jest niezgodnie z kierunkami rozwoju wyznaczonymi w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz z przeznaczeniem terenów w planach miejscowych. Tereny rolne ulegają stopniowej parcelacji, powstają chaotyczne układy zagospodarowania głównie sezonowego. Następuje przemieszanie zabudowy o różnym, potencjalnie konfliktowym charakterze.

Większości mieszkańców Partnerstwa zamieszkuje w obrębie skoncentrowanej zabudowy miast w tym w Kamieniu Pomorskim, Międzyzdrojach i Wolinie oraz w Dziwnowie i Golczewie. Mieszkańcy mają zapewniony **względnie dobry dostęp do obiektów usług publicznych i komercyjnych oraz do sieci infrastruktury technicznej**. Około 44% ogółu mieszkańców, a co za tym idzie podobny odsetek dzieci, zamieszkuje w zasięgu 15-minutowego dojścia pieszego do szkoły podstawowej. Kolejne 36% dzieci może dotrzeć do szkoły podstawowej w ciągu 15 minut podróżując rowerem.

Zagrożeniem dla ładu przestrzennego i standardu życia mogą być jednak procesy niekontrolowanej suburbanizacji na otaczających terenach wiejskich. Procesy te obserwowane są głównie w miejscowościach nadmorskich, w gminach Wolin i Kamień Pomorski oraz w mniejszym stopniu w otoczeniu miast Kamień Pomorski, Golczewo. Szczególne zagrożenie dla obszaru partnerstwa stanowi dynamiczny rozwój zabudowy letniskowej na terenach rolnych. Chaotyczne rozlewanie się zabudowy, skutkuje nie tylko dewastacją krajobrazu, ale również generuje **nadmierne koszty funkcjonowania gmin**.

Proces taki może następować również w przypadku, gdy zbyt szeroko zaplanowane tereny rozwojowe są wykorzystywane w niewielkim stopniu, wrywkowo, bez zapewnienia właściwych standardów uzbrojenia terenu i dostępu do usług publicznych. Zagrożeniem dla środowiska naturalnego oraz jakości terenów rozwoju turystyki jest m.in. nieuporządkowana sytuacja odprowadzania ścieków z terenów „dzikiej” zabudowy letniskowej.

Szansą rozwojową powiatu kamieńskiego jest rozwój wysokiej jakości turystyki kwalifikowanej, w miejsce dynamicznie rozwijanej, niekontrolowanej zabudowy letniskowej. Dużym potencjałem obszaru, obok pasa nadmorskiego, są rozległe wody śródlądowe: rzeka Dziwna, Zalew Kamieński, Zalew Szczeciński, ale także walory krajobrazowe i przyrodnicze nadmorskich terenów otwartych: podmokłych łąk, bagien, torfowisk, kanałów, strumieni, jezior przybrzeżnych. Są to tereny wyjątkowo wrażliwe, a ze względu na swoje walory przyrodnicze narażone na niekontrolowaną antropopresję. Ochrona terenów otwartych, nie tylko nad morzem, a w zamian wzmacnianie jakości usług w istniejących miastach i miejscowościach oraz ich roli jako centrów turystyczno-rekreacyjnych winno być priorytetem polityki przestrzennej partnerstwa.

3.2.1. Zasady ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego oraz przeciwdziałania niekorzystnym skutkom zmian klimatycznych

1. Kształtowanie wizerunku Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego szanującego środowisko przyrodnicze, które jest najcenniejszym walorem i potencjałem obszaru Partnerstwa. Rygorystyczne respektowanie zakazów i ograniczeń wynikających z ustanowionych form ochrony.
2. Zachowanie odmienności krajobrazów, ochrona krajobrazu na obszarach silnej antropopresji, w szczególności terenów nadwodnych, w tym nadmorskich.
3. Zachowanie ciągłości powiązań przyrodniczych, w tym korytarzy ekologicznych, ochrona obszarów cennych przyrodniczo – objętych ochroną i powołanie nowych obszarów ochrony.
4. Tereny rolne i leśne, tereny położone wzdłuż cieków wodnych i jezior oraz obszary na przebiegu zielonych korytarzy ekologicznych powinny być chronione przed zabudową w dokumentach planistycznych. Wyjątkiem mogą być jedynie obszary nadwodne w miejscowościach, w szczególności w miastach, a na pozostałym obszarze: punktowe obiekty infrastruktury związane z retencją wód, produkcją energii oraz wyspecjalizowane urządzenia obsługi turystyki wodnej (przystanie, mariny, itp.).
5. Ustanowienie jednoznacznej granicy pomiędzy terenami zurbanizowanymi (terenami zabudowy) i terenami otwartymi, nie przewidywanymi do zabudowy na

obszarze PPK. Zmiana sposobu użytkowania terenów rolnych na cele nierolnicze powinna następować jedynie w przypadkach uzasadnionych realnym zapotrzebowaniem i zostać poprzedzona uchwaleniem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, a zabudowa poprzedzona lub równoległa z realizacją docelowego uzbrojenia i urządzenia ulic.

6. Zwiększanie obszarów zielonych na obszarach zurbanizowanych, a także zwiększanie na tych obszarach retencji wód, stosowanie rozwiązań prorotacyjnych jako jedno z działań adaptujących do zmian klimatycznych. Ustanowienie retencji jako priorytetu projektowania systemów gospodarowanie wodami opadowymi. Stosowanie rozwiązań takich jak:
 - zwiększanie udziału powierzchni biologicznie czynnych, a w przypadku realizacji niezbędnych powierzchni utwardzonych stosowanie rozwiązań wodoprzepuszczalnych (ip.. ażurowych lub z materiałów jamistych, wodoprzepuszczalnych) zamiast powierzchni szczelnych,
 - wykorzystanie istniejących zagłębień i oczek wodnych do retencji,
 - zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych w sposób minimalizujący utratę naturalnej retencji lub spowalniający odpływ odprowadzanych wód (np. poprzez zbiorniki retencyjno–infiltracyjne; zastosowanie drenaży lub skrzynek rozsączającychtp.tp.),
 - zakładanie zielonych dachów i zielonych, żyjących ścian na budynkach/wiatach,
 - zakładanie ogrodów deszczowych zasilanych deszczówką na terenach zurbanizowanych, szczególnie na terenach o znacznym zasklepieniu gleby.
7. Ochrona przed zabudową terenów otwartych, w tym gleb najwyższej jakości oraz terenów zagrożonych niebezpieczeństwem powodzi.
8. Niedopuszczanie do zabudowy w obszarach bezpośredniego zaplecza brzegów klifowych i wydm. Strefę wzdłuż klifu morskiego o szerokości odpowiadającej trzem jego wysokościami, licząc od dolnej krawędzi klifu, należy uznać za teren potencjalnie narażony na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemi. Rekomenduje się zachowanie pasa wolnego od zabudowy o szerokości wyżej opisanej strefy, lecz nie mniejszej niż 200 m.
9. Ograniczenie inwestycji na obszarach cennych przyrodniczo, w tym ochrona lasów pasa nadmorskiego.

3.2.2. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, krajobrazu kulturowego oraz dóbr kultury współczesnej

1. Ochrona elementów dziedzictwa kulturowego, w szczególności wartościowych układów urbanistycznych i ruralistycznych, historycznych zespołów parkowych, zadrzewień przydrożnych i śródpolnych oraz obiektów zabytkowych. Wprowadzanie

nowych, użytecznych funkcji do zachowanych założeń i obiektów, które utraciły swoje pierwotne znaczenie.

2. Wykorzystanie lokalizacji (położenia, połączeń komunikacyjnych, uzbrojenia technicznego) założeń pałacowych i folwarcznych w planowaniu rozwoju usług turystycznych, edukacyjnych, kulturowych, opieki nad osobami starszymi – srebrna turystyka lub przetwórczych. Wykorzystanie istniejących założeń do tworzenia nowych stref aktywności gospodarczej.
3. Zachowanie funkcji i zabudowy związanej z działalnością portową i rybacką – kontynuacja działalności, przemodelowanie działalności w odpowiedzi na potrzeby turystyki.
4. Estetyzacja istniejącej zabudowy poprzez ograniczanie liczby reklam oraz ujednolicanie elewacji i form budynków w nawiązaniu do wzorów historycznych (uchwała reklamowa).
5. Działania na rzecz wydłużenia sezonu turystycznego z wykorzystaniem zasobów kulturowych (materialnych i niematerialnych).
6. Przeciwdziałanie zjawiskom mającym zły wpływ na „fizjonomię” uzdrowisk (Kamień Pomorski) ich założenia przestrzenne i cechy klimatu oraz ścisłe przestrzeganie warunków zabudowy w strefach ochronnych obszarów uzdrowisk i obszarów ochrony uzdrowiskowej. Modernizacja infrastruktury uzdrowiskowej, około uzdrowiskowej i turystycznej poprzez podnoszenie standardu usług, infrastruktury i zagospodarowania.
7. Rozwój turystyki zdrowotnej w oparciu o uzdrowiska nadmorskie, ze szczególnym uwzględnieniem „srebrnej turystyki” oraz turystyki zza zachodniej granicy (współpraca z Meklemburgią i Brandenburgią).
8. Dążenie do ustanowienia wskazanych w PZPWZ: parków kulturowych: PK23 „Lubin” w gminie Międzyzdroje i PK43 „Wolin” w gminie Wolin. Ochrona walorów wskazanych obszarów kulturowo-krajobrazowych, w tym zachowanie ich charakterystycznych cech kulturowych i krajobrazowych, objęcie ochroną układów urbanistycznych (miasto Międzyzdroje) i ruralistycznych (Płochowo wraz z przyległą wyspą) przez wpisanie ich do rejestru zabytków.

3.2.3. Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów

Zapotrzebowanie w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

Przygotowywana zmiana przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym określa sposób obliczania zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową oraz obliczania chłonności terenów niezabudowanych i luk w zabudowie - w planie ogólnym, który ma zastąpić studia uwarunkowań i kierunków

zagospodarowania przestrzennego gmin. Zgodnie z projektem rozporządzenia określając zapotrzebowanie na nową zabudowę, bierze się pod uwagę:

- prognozowaną, przyszłą liczbę mieszkańców gminy w perspektywie 20 lat;
- przyszły standard zamieszkiwania wyrażony powierzchnią użytkową mieszkań w gminie na jednego mieszkańca, z założeniem, że standard ten będzie się poprawiał w ciągu kolejnych 20 lat w tempie zgodnym z trendem wyznaczonym z okresu ostatnich 10 lat.

Jako okres kierunkowy w analizie zapotrzebowania przyjęto 2041 r., aktualizując dane przyjęte do diagnozy o NSP 2021. Szacowana liczba mieszkańców obszaru partnerstwa zgodnie z prognozami GUS w 2041 r. wyniesie około 43 tys. osób, zaś wskaźnik standardu zamieszkiwania około 53,5 m²/mieszkańca. Dla takich wielkości zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową ogółem wyniesie około 2,29 mln m² PUM.

Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową wyniesie około 0,59 mln m² PUM, dla około 10 tys. osób.

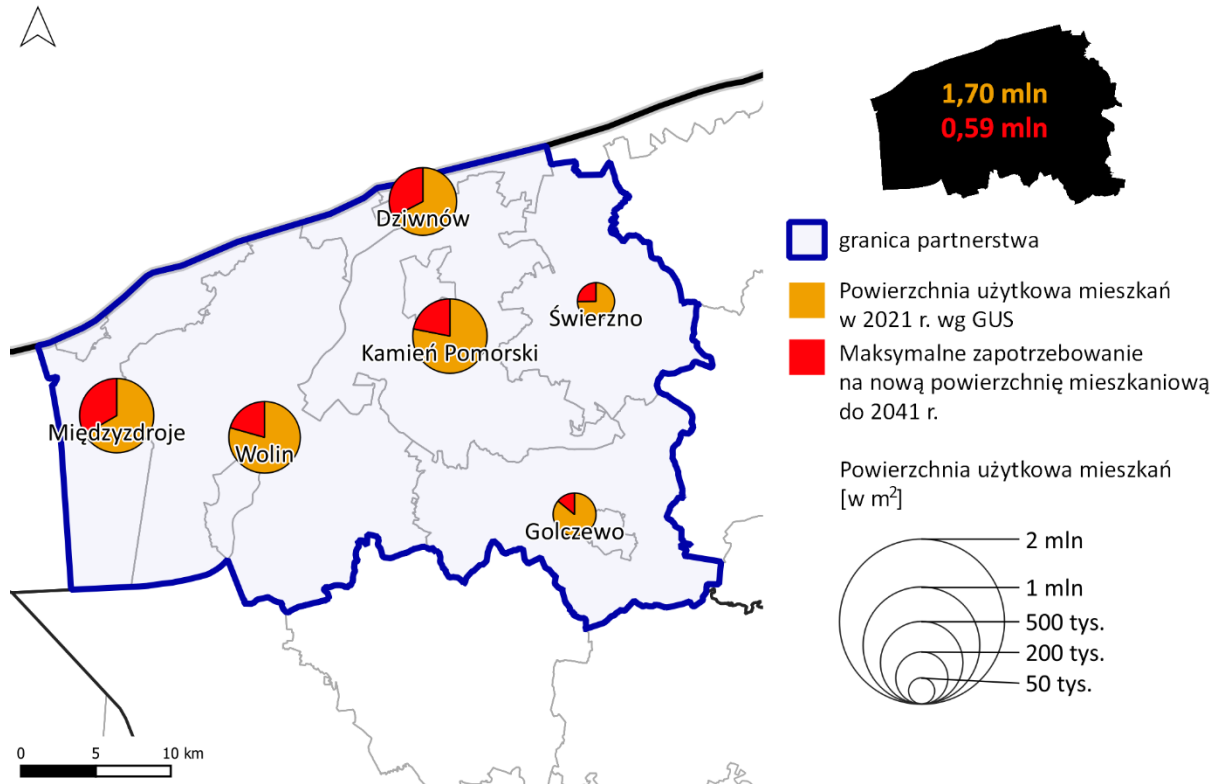
Należy zauważyć, że bezkrytyczne przyjęcie wyników obliczeń według zaproponowanej metody - szacowania potrzeb mieszkaniowych na podstawie ekstrapolacji trendu inwestycyjnego z ostatnich lat może powodować utrwalanie negatywnych tendencji rozwojowych - realizacji „apartamentów inwestycyjnych”, które posiadając formalnie status mieszkania w rzeczywistości nie służą zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych, lecz są przeznaczone na wynajem krótkoterminowy – z taką sytuacją mamy do czynienia w miejscowościach turystycznych. W miejscowościach nadmorskich (w gminach Dziwnów i Międzyzdroje) dodatkowy popyt na nową „zabudowę mieszkaniową” tworzą inwestorzy realizujący mieszkania na wynajem krótkoterminowy. Takie inwestycje nie tylko nie poprawiają sytuacji mieszkaniowej mieszkańców, ale mogą skutecznie blokować możliwość zaspokojenia rzeczywistych, lokalnych potrzeb mieszkaniowych wskutek wzrostu cen mieszkań, co skutkuje odpływem ludności. Wraz z dotychczasowymi mieszkańcami gminy tracą płacone przez nich podatki, a to powoduje uszczuplenie dochodów - właściciele mieszkań na wynajem zameldowani są zwykle poza obszarem gmin, nie płacą w tych gminach podatku dochodowego, a jedynie niskie podatki od nieruchomości „mieszkalnych”.

Tabela 14. Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w obszarze Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego do 2041 r.

Gmina (w) wiejska (m) miejska (m-w) miejsko-wiejska	Powiat	Liczba ludności			Standard zamieszkiwania (PUM/mieszkańca)		Powierzchnia użytkowa mieszkań		Zapotrzebowanie na nową zabudowę	
		w osobach			m ² /osobę		m ² (ogółem)		w osobach	w PUM (m ²)
		2021 r.	2030 r.	2041 r.	2021 r.	2041 r.	2021 r.	2041 r.	do 2041 r.	
Dziwnów (m-w)	kamieński	3710	3569	3433	80,4	127,2	294256	436723	1120	142467
Golczewo (m-w)	kamieński	5592	5439	5290	27,2	33,4	151738	176692	747	24954
Kamień Pomorski (m-w)	kamieński	13806	13244	12705	30,3	41,7	413739	529793	2783	116054
Międzyzdroje (m-w)	kamieński	6165	6240	6316	57,6	83,6	351759	528010	2108	176251
Świerzno (w)	kamieński	4047	4081	4115	24,6	32,2	99094	132512	1038	33418
Wolin (m-w)	kamieński	11792	11399	11019	33,0	44,4	388293	489248	2274	100955
Partnerstwo Powiatu Kamieńskiego		45112	43972	42879	37,7	53,5	1698879	2292979	10070	594100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL i BDOT10k z geoportal.gov.pl.

Ryc. 19. Maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową mieszkań w obszarze Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego do 2041 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL i BDOT10k z geoportal.gov.pl.

Ograniczanie rozpraszania / ochrona zwartości zabudowy istniejących miast i miejscowości

1. Zachowanie zwartości zabudowy miast i wsi, przeciwdziałanie rozlewaniu się zabudowy, prymat rozwoju wewnętrznego nad zewnętrznym. Pod nową zabudowę należy w pierwszej kolejności wykorzystać tereny już zurbanizowane, w szczególności tereny, budynki lub obiekty, które utraciły swoje walory użytkowe lub uległy degradacji (brownfields) oraz niewykorzystane, liczne luki w istniejącej zabudowie.
2. Zagrożeniem dla utrzymania atrakcyjności turystycznej obszaru jest degradacja walorów krajobrazowych przez niekontrolowaną zabudowę mieszkaniową i letniskową oraz nadmierną eksploatację środowiska. Istnieje konieczność rozwoju nowej zabudowy mieszkaniowej wysokiej jakości w pierwszej kolejności w obszarach zwartej, w pełni wykształconej struktury funkcjonalno-przestrzennej – zapewniającej dostępność do szkół, transportu zbiorowego i infrastruktury technicznej w obrębie aglomeracji wodno-ściekowych.
3. Zachowanie indywidualnego charakteru miejscowości poprzez wprowadzanie zabudowy kontynuującej indywidualne cechy miejscowe oraz skuteczne przeciwdziałanie „zlewaniu się” miejscowości. Zachowanie uzgodnionych odległości pomiędzy miejscowościami - utrzymywanie pomiędzy nimi przestrzeni wolnej od zabudowy w formie otwartych terenów zielonych.
4. Konieczny jest rozwój jakościowy obiektów i oferty turystycznej w celu wydłużenia sezonu turystycznego, zamiast rozwoju ilościowego obiektów o niskiej jakości.
5. Konsekwentne egzekwowanie zapisów Prawa Budowlanego pod kątem porządkowania przestrzeni ze szczególnym naciskiem na kontrolę legalności zabudowy i zmiany sposobu użytkowania gruntów rolnych. Kontrola sposobu zagospodarowania i zabudowy terenu z zapisami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
6. Należy wykluczyć rozwój zabudowy w formie pasmowej wzdłuż dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych, na rzecz koncentracji zabudowy. W sytuacji wyczerpania rezerw terenowych wewnątrz istniejącej zabudowy, nowe struktury należy projektować w formie skupionej - jako jednostki sąsiedzkie, wyposażone w niezbędne usługi publiczne i lokalne ośrodki usługowe. Nowe jednostki mogą być kontynuacją istniejących struktur zabudowy (zabudowa krawędziowa).
7. Rozwijanie idei miasta / miejscowości 15-minutowej, w tym poprzez skupianie zabudowy, dla zapewnienia dostępu do podstawowych usług publicznych i komercyjnych oraz w miarę możliwości do znaczącej liczby miejsc pracy w zasięgu 15 minutowego dojazdu pieszo (długość dojazdu do 1 km) lub w szerszym obszarze w zasięgu 15 minutowego dojazdu rowerem od miejsca zamieszkania.

W miejscowościach turystycznych, w tym szczególnie nadmorskich należy zapewnić 15 minutowe dojście piesze lub rowerowe do największych atrakcji turystycznych (np. plaż) od miejsc postojowych lokalizowanych poza centrami tych miejscowości w postaci parkingów buforowych i węzłów przesiadkowych.

8. Ograniczanie zabudowy na terenach rolniczych (poza zwartą zabudową) wyłącznie do istniejących gospodarstw rolnych, celem ograniczenia suburbanizacji przy zachowaniu siedlisk zabudowy zagrodowej.

Kreowanie wielofunkcyjnych i zróżnicowanych społecznie sąsiedzkich zespołów mieszkaniowo-usługowych wyposażonych w atrakcyjne przestrzenie publiczne

1. Planowanie nie jedno- lecz wielofunkcyjnych zespołów zabudowy, sprzyjających integracji społecznej, które oferują atrakcyjne i dostępne usługi, mieszkania i możliwości pracy dla grup społecznych o zróżnicowanych potrzebach i dochodach. Zespoły wielofunkcyjne gwarantują też całodzienną aktywność użytkowników na danym obszarze.
2. Rewitalizacja obszarów popegeerowskich – wykorzystanie istniejącej infrastruktury do tworzenia nowych stref działalności gospodarczej (turystyka i srebrna turystyka, edukacja, opieka nad osobami starszymi lub kontynuacja działalności przetwórczych).
3. Kreowanie przestrzeni publicznych, w celu podnoszenie jakości życia mieszkańców i poprawy wizerunku miast i wsi. Miasto w swej materialnej warstwie, układzie budynków, ulic i placów, tworzy przestrzeń dla relacji międzyludzkich. Jakość przestrzeni publicznych i jakość ich zagospodarowania kształtuje w sposób pozytywny, lub w sposób ograniczający, charakter tych relacji.
4. Wprowadzanie usług, głównie handlu, gastronomii i rzemiosła, w krawędziach przestrzeni publicznej. Wykorzystanie parterów budynków na usługi, w szczególności w centrach miast i w obszarach ośrodków usługowych, w narożnikach ulic.
5. Odtwarzanie pierzei zabudowy w centrach miast, odtworzenie łatwej dostępności pieszej placu rynkowego w Kamieniu Pomorskim z pierzejami posiadającymi usługi w parterach.
6. Wykorzystanie gruntów komunalnych do realizacji polityki przestrzennej i mieszkaniowej.
7. Zapewnienie terenów zieleni i wypoczynku na terenach zabudowy wielorodzinnej, w ramach osiedla i na poziomie miejskim. Wykorzystanie istniejących obszarów zieleni (np. łąki, lasy, zadrzewienia) oraz obiektów fizjograficznych (np. jeziora, rzeki, wzniesienia) poprzez wbudowanie ich w komunalny system zieleni publicznej.
8. Wykluczenie lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² w zakresie usług handlu (poza artykułami

wielkogabarytowymi, np. budowlanymi), gastronomii i rozrywki, na rzecz nasycania usługami obszarów wskazanych jako zespoły/ośrodki usługowe, w tym obszarów śródmiejskich, rynków, ulic handlowych, placów oraz osiedlowych zespołów usługowych z preferencją dla ruchu pieszego.

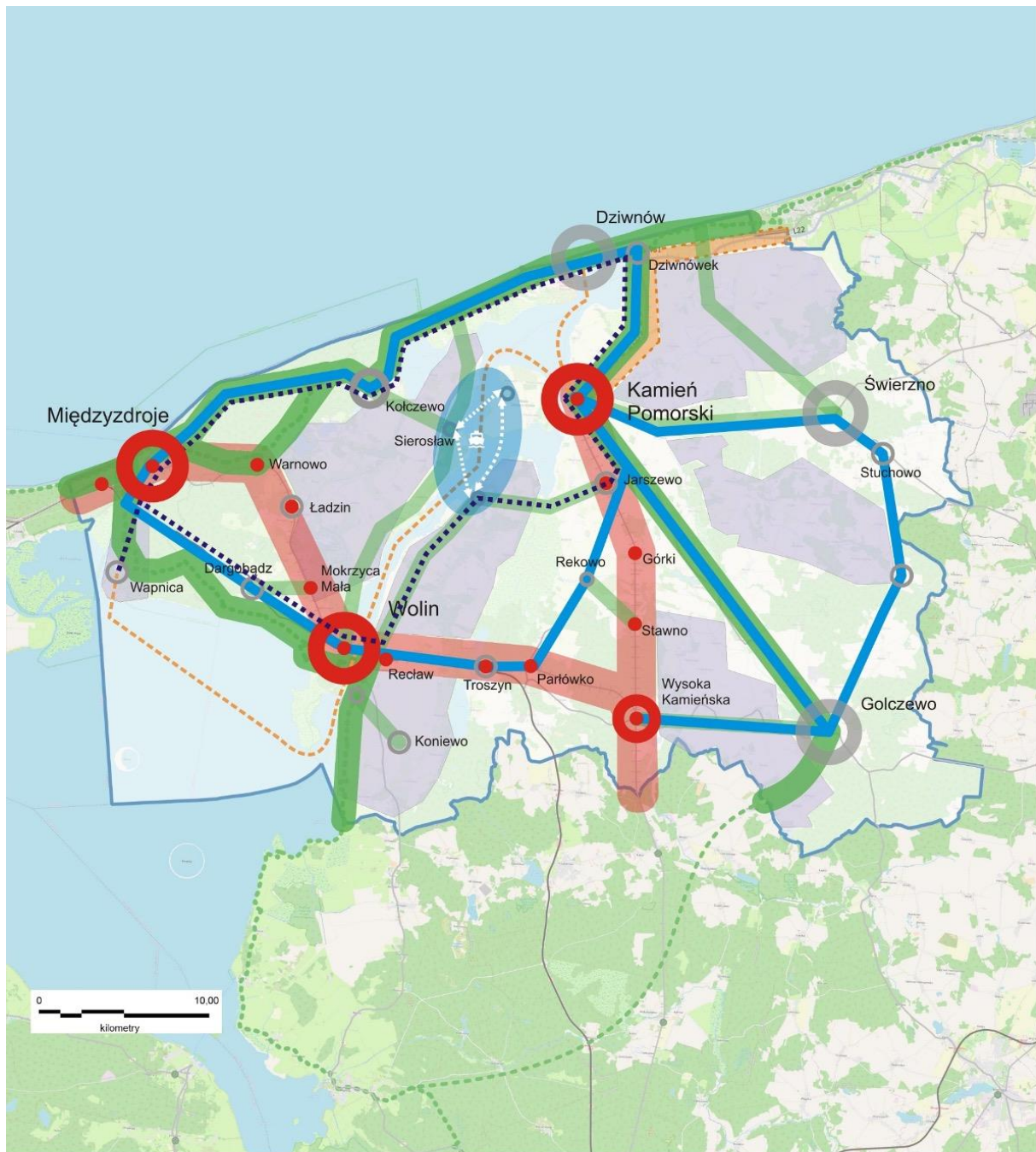
3.2.4. Kierunki rozwoju systemów transportu i infrastruktury technicznej

Kierunki rozwoju systemów transportu i komunikacji publicznej

1. Wspieranie działań na rzecz realizacji drogi S3 na odcinku Troszyn-Świnoujście.
2. Wspieranie działań na rzecz przebudowy drogi wojewódzkiej DW 108 na odcinku Parłówko – Golczewo.
3. Wspieranie działań na rzecz przebudowy drogi wojewódzkiej DW 103 Kamień Pomorski-Świerzno-Trzebiatów.
4. Zabezpieczanie rezerwy terenu pod budowę obwodnicy Golczewa w ciągach dróg wojewódzkich.
5. Wspieranie działań na rzecz poprawy dostępności do pasa nadmorskiego przez przedłużenie linii kolejowej z Kamienia Pomorskiego do Dziwnówka i Rewala.
6. Wspieranie działań na rzecz odtworzenia dawnej linii kolejowej 420 Wysoka Kamieńska-Płoty-Worowo z przejściem przez Golczewo.
7. Budowa alternatywnego i równoległego połączenia ze Świnoujściem/granica z Niemcami – co otworzy możliwości rozwojowe zachodniej części Międzyzdrojów i lepiej skomunikuje obszar całego Partnerstwa ze Świnoujściem i potencjalnym klientami z Niemiec przybywającymi na teren Partnerstwa via Wyspę Uznam i tunel w Świnoujściu.
8. Modernizacja infrastruktury i realizacja inwestycji infrastrukturalnych związanych z rozwojem małych portów i przystani morskich, w tym: modernizacja infrastruktury portu w Wolinie.
9. Działania na rzecz uruchomienia turystycznych mini przepraw promowych m.in. dla turystyki rowerowej przez obszar zalewu Kamieńskiego i cieśniny Dziwnej (połączenia na linii Sibir-Korzęcina oraz Sierosław-Połchowo-Chrzęszczewo). Przeprawy promowe zwiększyłyby dostępność transportową obszaru przedzielonego obecnie barierą akwenów ciągnących się od wysokości Dziwnowa do Wolina.
10. Rekomenduje się działania na rzecz integracji transportowej gmin poprzez wspólne podejście do organizacji transportu zbiorowego na poziomie powiatu. W związku z obecnymi uwarunkowaniami prawnymi organizacja publicznego transportu zbiorowego powinna zostać oparta o związek powiatowo-gminny. Pozwoli to na lepszą koordynację oferty transportowej oraz oszczędności powodowane większą skalą zamówienia oferty przewozowej.

11. Promowanie w obszarze centrów miast oraz w miejscowościach pasa nadmorskiego ruchu pieszego, rowerowego oraz systemów UTO (urządzenia transportu osobistego) jako priorytetowego względem transportu samochodowego.
12. Skuteczne wykorzystanie przez gminy narzędzia jakim jest wprowadzenie stref czystego transportu celem ograniczenia ruchu samochodów innych niż elektryczne, napędzane wodorem lub napędzane gazem ziemnym.
13. W celu zmniejszenia kongestii transportowej związanej z wewnątrz obszarowym indywidualnym ruchem turystycznym rekomenduje się tworzenie systemów transportu publicznego opartego na łączeniu atrakcji turystycznych pasa nadmorskiego z atrakcjami położonymi w pozostałej części powiatu (pętle turystyczne).
14. W związku z dużą zmiennością potrzeb transportowych powodowanych ruchem sezonowym rekomenduje się rozwijanie elastycznych systemów transportu na żądanie. Systemy te w okresie wakacyjnym mogą być dostosowane do potrzeb ruchu turystycznego, a po sezonie pełnić rolę suplementarną do systemów transportu publicznego skierowanego do mieszkańców.
15. Limitowanie liczby miejsc parkingowych w centrach miast i miejscowości nadmorskich przy jednoczesnym ograniczeniu czasu parkowania lub wprowadzeniu opłat parkingowych w celu równoważenia popytu i podaży miejsc parkingowych. Właściwa polityka parkingowa w centrum ma na celu zapewnienie pełnej dostępności dla pieszych i rowerzystów oraz transportu zbiorowego jako nadrzędnych w stosunku do dostępności samochodem. Systemy parkingowe powinny być lokalizowane peryferyjnie (parkingi buforowe) tak by nie wprowadzać ruchu indywidualnego do centrów obszarów.
16. Zaleca się realizację parkingów priorytetowo w powiązaniu z węzłami przesiadkowymi w systemach P&R oraz P&B. W wypadku realizacji parkingów buforowych należy obligatoryjnie zadbać o zapewnienie ich obsługi systemami transportu publicznego lub innymi rozwiązaniami w ramach systemów zrównoważonej mobilności (np. poprzez systemy współdzielenia, albo zapewniając 15 minutowe dojście piesze lub rowerowe do największych atrakcji turystycznych).
17. Realizowane parkingi powinny mieć charakter możliwie wielofunkcyjny w celu maksymalnego wykorzystania zajętej powierzchni. Tym samym rekomenduje się ich realizację z wykorzystaniem systemów OZE np. w formule parkingów solarnych (np. wykorzystanie przestrzeni zadaszeń pod panele).
18. Należy dążyć do uspołnienia sieci tras rowerowych m.in. w oparciu o regionalną sieć tras rowerowych Pomorza Zachodniego. Spójna sieć tras jest podstawą dynamicznego rozwoju mobilności rowerowej i kluczową dla obsługi ruchu turystycznego m.in. w pasie nadmorskim.

Ryc. 20. Koncepcja głównych powiązań transportu publicznego w powiecie kamieńskim.

Koncepcja powiązań transportowych

Źródło: Opracowanie własne ZMP.

19. W kontekście wzrastającego udziału segmentu rowerów elektrycznych zwiększającej mobilności należy zadbać o odpowiednią infrastrukturę dostosowaną do potrzeb takich rozwiązań.
20. W związku ze wzrastającym ruchem rowerowym należy rozwijać system infrastruktury towarzyszącej (bezpieczne parkingi dla rowerów, boksy rowerowe, stacje naprawcze i punkty serwisowe).
21. Ponadto należy zadbać o ukierunkowanie inwestycji rowerowych na dojazdy do dworców (Kamień Pomorski, Wolin, Międzyzdroje, Wysoka Kamieńska). Zapewnienie bezpiecznego systemu takiej infrastruktury zwiększa dostępność do oferty przewozowej niezależnie od okoliczności (np. rezygnacja przewoźnika z obsługi dotychczasowej dowozowej linii autobusowej do dworca).
22. Należy wdrażać projekt cyfryzacji danych transportowych przetwarzanych na poziomie gmin i powiatu. Ustandaryzowanie i cyfryzacja danych o wydanych zezwoleniach na obsługę linii transportowych pozwoliłaby na sprawną dystrybucję informacji o dostępnej na obszarze ofercie transportowej. Przykładowo zapisywanie danych w formacie GTFS pozwoliłoby na wyświetlenie informacji o istniejących rozkładach i połączeniach niemal w dowolnej przeglądarce internetowej (znaczne ułatwienie dla mieszkańców i turystów).
23. W celu określenia kierunków rozwoju systemów transportu rekomenduje się opracowanie strategii transportowej na poziomie powiatowym, obejmującej zarówno założenia dotyczące sposobu wspierania zrównoważonej mobilności mieszkańców i turystów jak i określającej długo i średnioterminowe cele związane z działaniami inwestycyjnymi w tym zakresie. Rekomendowanym standardem dla takiego dokumentu powinien być dokument SUMP (Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej) dla całego obszaru Partnerstwa.

Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej

1. Dalszy rozwój systemów infrastruktury technicznej, w tym w rozwój systemów centralnego ogrzewania w oparciu o skojarzoną produkcję energii elektrycznej i ciepła (kogenerację), z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii.
2. Rozwój instalacji OZE wykorzystujących energię promieniowania słonecznego lokalizowanych na budynkach, budowlach oraz w obrębie terenów już zainwestowanych - na terenie całego Partnerstwa. Ograniczenie rozwoju farm fotowoltaicznych na terenach otwartych, w szczególności należy unikać lokalizacji:
 - na gruntach wysokich klas bonitacyjnych (I-IV), w obrębie kompleksów glebowych o wysokiej przydatności rolniczej,
 - w obrębie regionalnych lub lokalnych korytarzy ekologicznych, gdzie mogłyby zakłócać naturalne procesy migracji zwierząt,

→ na terenach otwartych o wyróżniających się walorach przyrodniczych i krajobrazowych, gdzie mogłyby te walory degradować.

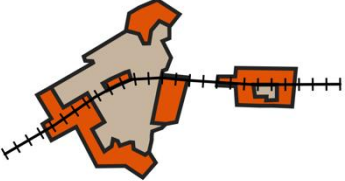
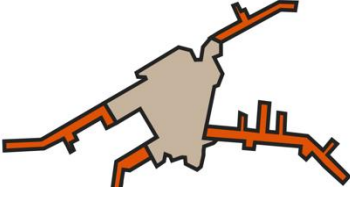
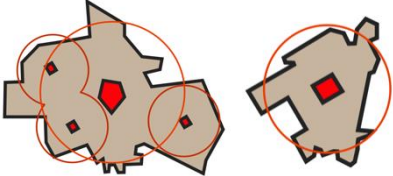
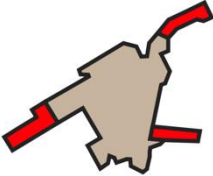
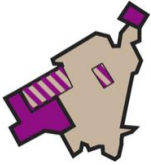
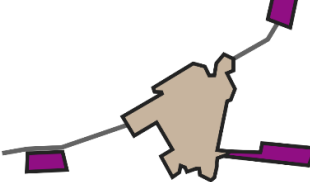

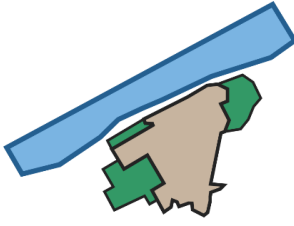
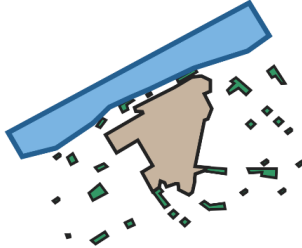
3. Rozwój lokalnych instalacji OZE z wykorzystaniem energii wiatrowej, geotermalnej lub hydrotermalnej, biomasy lub biogazu na terenie całego Partnerstwa – z wykluczeniem lokalizacji, które mogłyby negatywnie wpływać na otoczenie, w szczególności na sąsiadującą zabudowę mieszkaniową.
4. Kontynuacja współpracy w zakresie wspólnego zagospodarowania osadów pościekowych i innych elementów gospodarki komunalnej.

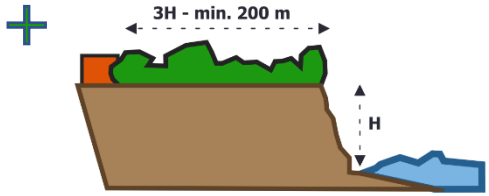
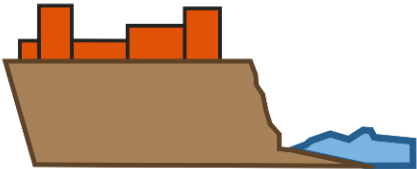
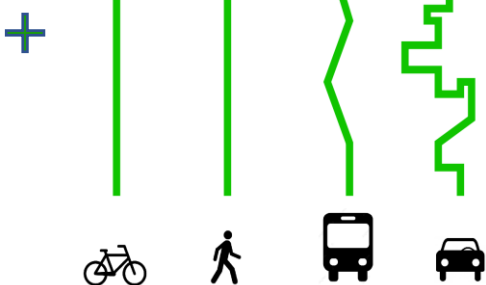
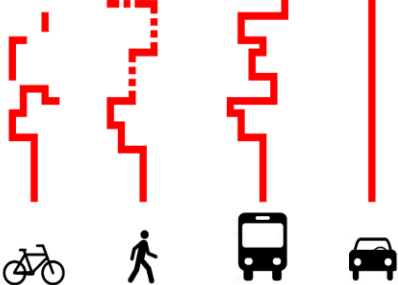
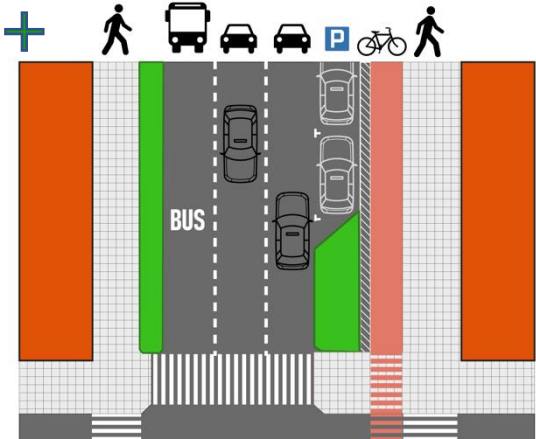
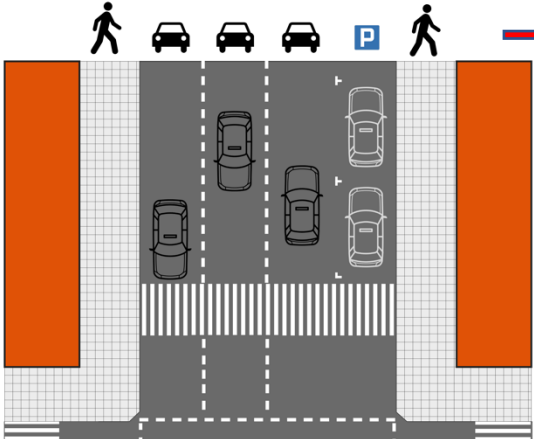
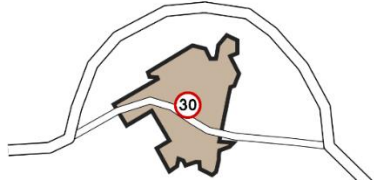
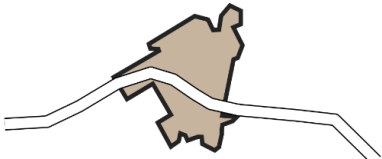
3.2.5. Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

1. Na obszarze partnerstwa występują obszary o dominującej funkcji rolniczej. Dobre warunki dla prowadzenia produkcji rolnej – grunty orne bardzo dobrej jakości występują głównie w północnej i centralnej części obszaru. Dodatkowo występują tu użytki zielone, które poza funkcją rolniczą posiadają duże walory ekologiczne. Należy chronić grunty rolne najwyższych klas bonitacyjnych, kompleksy glebowe o wysokiej przydatności rolniczej przed zmianą sposobu użytkowania. Działalność rolniczą na terenach rolnych należy traktować jako priorytetową. Zajmowanie terenów rolnych na inne funkcje (np. pod budownictwo letniskowe, mieszkaniowe, usługowe, produkcyjne, infrastrukturalne) należy traktować, jako ostateczność w przypadku wykluczenia możliwości wykorzystania innych lokalizacji, w szczególności terenów, które utraciły swoje dotychczasowe funkcje - przewidzianych do przekształceń lub terenów zdegradowanych.
2. Przemysł i przetwórstwo, szczególnie w branżach: rolno-spożywczej jest jedną z najważniejszych szans rozwojowych obszaru. Należy dążyć do rozwoju rolnictwa zintegrowanego z przetwórstwem poprzez lokalizację i budowę inkubatorów przetwórstwa rolnego wspierających m.in. wyspecjalizowane, ekologiczne formy rolnictwa i przetwórstwa.

Ryc. 21. Pozytywne i negatywne schematy rozwoju zabudowy i zagospodarowania.

Przykłady pozytywne / korzystne (+)	Przykłady negatywne / niekorzystne (-)
ZABUDOWA MIESZKANIOWA / ZABUDOWA OGÓŁEM	
<div style="display: flex; align-items: center; justify-content: center;"> + </div> <p style="text-align: center; margin-top: 10px;">ROZWÓJ DO WEWNĄTRZ – WYKORZYSTANIE REZERW</p>	<div style="display: flex; align-items: center; justify-content: center;"> - </div> <p style="text-align: center; margin-top: 10px;">ZABUDOWA ROZPROSZONA</p>

Przykłady pozytywne / korzystne (+)	Przykłady negatywne / niekorzystne (-)
ZABUDOWA MIESZKANIOWA / ZABUDOWA OGÓŁEM	
<p data-bbox="209 315 252 353">+</p> <p data-bbox="212 517 759 544">MODEL KRAWĘDZIOWY / NOWE JEDNOSTKI OSADNICZE</p>	<p data-bbox="1337 331 1380 347">-</p> <p data-bbox="903 517 1281 544">ZABUDOWA PASMOWA WZDŁUŻ DRÓG</p>
USŁUGI KOMERCYJNE I PUBLICZNE	
<p data-bbox="209 631 252 669">+</p> <p data-bbox="201 835 770 862">HIERARCHICZNE WIELOFUNKCYJNE OŚRODKI USŁUGOWE</p>	<p data-bbox="1337 647 1380 663">-</p> <p data-bbox="903 835 1281 862">ZABUDOWA PASMOWA / ZEWNĘTRZNA</p>
ZABUDOWA BIUROWA, PRZEMYSŁ NIEUCIĄŻLIWY	
<p data-bbox="209 947 252 985">+</p> <p data-bbox="212 1151 759 1178">MODEL KRAWĘDZIOWY / ZABUDOWA WIELOFUNKCYJNA</p>	<p data-bbox="1337 963 1380 978">-</p> <p data-bbox="869 1151 1315 1178">ZABUDOWA ZEWNĘTRZNA MONOFUNKCYJNA</p>
ZABUDOWA TURYSTYCZNA / LETNISKOWA	
<p data-bbox="209 1263 252 1301">+</p> <p data-bbox="228 1462 743 1520">SILNY OŚRODEK TURYSTYKI KWALIFIKOWANEJ ZLOKALIZOWANY W MIEJSCOWOŚCI TURYSTYCZNEJ</p>	<p data-bbox="1337 1279 1380 1294">-</p> <p data-bbox="831 1462 1362 1520">OBRZEŻNA ZABUDOWA PASMOWA WOKÓŁ ZBIORNIKA LUB ZABUDOWA ROZPROSZONA</p>
NADMORSKA ZABUDOWA TURYSTYCZNA / LETNISKOWA	
<p data-bbox="209 1601 252 1639">+</p> <p data-bbox="260 1861 715 1919">KRAWĘDZIOWY MODEL ROZWOJU ZABUDOWY LETNISKOWEJ NADMORSKIEJ</p>	<p data-bbox="1337 1617 1380 1632">-</p> <p data-bbox="885 1861 1308 1919">ROZPROSZONA ZABUDOWA LETNISKOWA / ANTROPOPRESJA NA TERENY OTWARTE</p>

Przykłady pozytywne / korzystne (+)	Przykłady negatywne / niekorzystne (-)
ZABUDOWA W SĄSIEDZTWIE BRZEGÓW KLIFOWYCH	
 <p data-bbox="225 573 751 667">NIEDOPUSZCZANIE DO ZABUDOWY W OBSZARACH BEZPOŚREDNIEGO ZAPLECZA BRZEGÓW KLIFOWYCH (odległość do 3 wysokości klifu od jego podnóża)</p>	 <p data-bbox="842 589 1347 645">ZABUDOWA W ZBLIŻENIU DO KRAWĘDZI BRZEGÓW KLIFOWYCH</p>
PROJEKTOWANIE DRÓG I PRZESTRZENI PUBLICZNYCH	
 <p data-bbox="225 1055 746 1081">PRIORYTET DLA RUCHU PIESZEGO I ROWERZYSTÓW</p>	 <p data-bbox="842 1055 1347 1081">PRIORYTET DLA PŁYNNEGO RUCHU SAMOCHODÓW</p>
 <p data-bbox="225 1570 746 1626">PRZESTRZEŃ PUBLICZNA PRZYJAZNA DLA PIESZYCH ULICA RUCHU MULTIMODALNEGO</p>	 <p data-bbox="863 1570 1326 1626">PRZESTRZEŃ NIEPRZYJAZNA DLA PIESZYCH I ROWERZYSTÓW - TRASA DLA SAMOCHODÓW</p>
PROWADZENIE RUCHU TRANZYTOWEGO	
 <p data-bbox="229 1895 746 1951">BUDOWA OBWODNIC NA TRASACH TRANZYTOWYCH USPOKOJENIE RUCHU W CENTRACH MIAST / WSI</p>	 <p data-bbox="842 1895 1347 1951">RUCH TRANZYTOWY PRZECHODZĄCY PRZEZ CENTRUM MIEJSCOWOŚCI</p>

Źródło: Opracowanie własne ZMP.

3.3. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa

W Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030 (przyjętej uchwałą Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego nr VIII/100/19 z dnia 28 czerwca 2019 r.) wskazano, że identyfikacja i delimitacja OSI na terenie województwa zachodniopomorskiego odbywa się na bazie obszarów funkcjonalnych wskazanych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego (PZPWZ).

PZPWZ 2030, wraz z okresowym monitoringiem i aktualizacją obszaru Specjalnej Strefy Włączenia, na obszarze gmin Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego wskazuje cztery typy **obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym**:

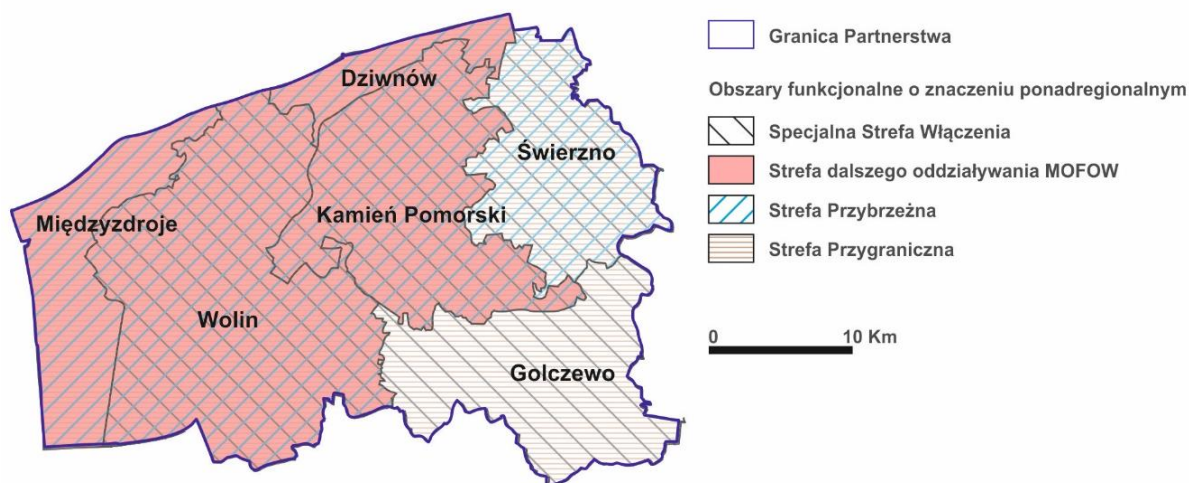
1. **Obszar Specjalnej Strefy Włączenia 2022** – obejmuje **gminy Golczewo, Kamień Pomorski, Świerzno i Wolin**;
2. **Miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego (MOFOW) – Szczeciński Obszar Metropolitalny (SOM)** wraz ze strefą dalszego oddziaływania – w strefie dalszego oddziaływania SOM wskazane zostały **gminy Dziwnów, Kamień Pomorski, Międzyzdroje i Wolin**;
3. **Obszar Strefy Przybrzeżnej** – obejmuje **gminy Dziwnów, Kamień Pomorski, Międzyzdroje, Świerzno i Wolin**;
4. **Obszar Strefy Przygranicznej** – obejmuje wszystkie gminy Partnerstwa: **gminy Dziwnów, Golczewo, Kamień Pomorski, Międzyzdroje, Świerzno i Wolin**.

Przynależność gmin do wymienionych obszarów została pokazana na ryc. 22.

3.3.1. OSI – Obszar Specjalnej Strefy Włączenia 2022

Zapisy PZPWZ wskazują, że podstawowym czynnikiem definiującym delimitację Specjalnej Strefy Włączenia jest występowanie obszarów kumulacji negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych, wprost skorelowanych z odległością od dużych miast. Wśród wyzwań z jakimi muszą się zmagać gminy położone w obszarze Specjalnej Strefy Włączenia są m.in. depopulacja, znaczny odsetek zdegradowanych małych miast w przeszłości obsługujących obszary wiejskie (PGR-y), znaczne oddalenie od ośrodka wojewódzkiego, słaba dostępność komunikacyjna do ośrodków miejskich wszystkich poziomów poza ośrodkami lokalnymi oraz powiązana z tym dostępność do usług publicznych.

Ryc. 22. OSI – Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie PZPWZ i SSW 2022, styczeń 2023 r.

Zaktualizowany dokument „Specjalna Strefa Włączenia na obszarze województwa zachodniopomorskiego oraz planowane kierunki działań interwencyjnych”, Szczecin 2022 r., przyjęty przez ZWZ uchwałą Nr 1915/22 z dnia 12 grudnia 2022 r., stwierdza, że ukierunkowanie wsparcia z regionalnego programu na lata 2021-2027 na realizację Programu Interwencyjnego dla Specjalnej Strefy Włączenia skupiać się będzie na realizacji następujących celów:

- Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców SSW,
- Rozwój potencjału gospodarczego SSW,
- Polepszenie dostępności do usług publicznych i wzmocnienie działań dot. neutralności klimatycznej SSW.

Zakłada się realizację przedsięwzięć obejmujących m.in.:

- instrument pozwalający na pozyskanie przez przedsiębiorstwa oraz miasta średnie wiedzy i umiejętności z zakresu projektowania instrumentów na rzecz zwiększenia konkurencyjności MŚP (wsparcie doradcze), a następnie wdrożenie stosownych instrumentów; przygotowanie nowoczesnej i przystępnej cenowo infrastruktury biznesowej z przeznaczeniem na wynajem dla MŚP; wsparcie na rzecz MŚP działających w branży turystycznej (pomoc w dostosowaniu do zmienionych warunków prowadzenia i odbudowie działalności po pandemii COVID-19); kompleksowy pakiet działań na rzecz rozwoju przedsiębiorczości (wsparcie JST w celu stymulowania lokalnej przedsiębiorczości oraz bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw),

- przebudowę istniejących systemów ciepłowniczych i wymianę lub modernizację źródła ciepła oraz budowę nowych odcinków sieci ciepłej wraz z przyłączami i węzłami ciepłowniczymi,
- działania na rzecz odporności miast na zagrożenia związane ze zmianami klimatu, w tym udostępnianie zachowującej funkcje przyrodnicze wysokiej jakości przestrzeni publicznej (zielone miejsca trzecie),
- wsparcie zrównoważonej mobilności miejskiej w miejskich obszarach funkcjonalnych, budowę i przebudowę dróg wojewódzkich, w tym budowę obwodnic; wsparcie autobusowych przewozów subregionalnych,
- powstawanie/ adaptację infrastruktury na rzecz centrów usług biznesowych,
- powstawanie atrakcyjnych „miejsc trzecich” (poza domem i pracą), pozwalających na kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, komunikacji, kreatywności, powstawaniu oddolnych inicjatyw, integracji społecznej,
- inwestycje infrastrukturalne o kluczowym znaczeniu dla jakości życia mieszkańców, wynikające ze strategii rozwoju lokalnego oraz strategii rozwoju ponadlokalnego, tworzonych z udziałem mieszkańców: inwestycje w obiekty/ miejsca tworzące szlaki tematyczne (obiekty/ miejsca odwołujące się do walorów historycznych, kulturowych, przyrodniczych), w szczególności położone w oddaleniu od dużych ośrodków miejskich i na granicach z innymi województwami.

Wskazany w PZPWZ cel i kierunki działań odnoszące się do OSI - Specjalnej Strefy Włączenia to:

- *Cel XIII. Przeciwdziałanie marginalizacji i wsparcie rozwoju w obszarze funkcjonalnym Specjalnej Strefy Włączenia*
 - Kierunek 1. Aktywizacja gospodarcza obszaru w oparciu o wykorzystanie endogenicznych potencjałów;
 - Kierunek 2. Poprawa dostępności do Szczecina oraz regionalnych i subregionalnych ośrodków wzrostu;
 - Kierunek 3. Poprawa dostępności do podstawowych usług w zakresie edukacji i zdrowia.

Wskazane w PZPWZ, odnoszące się do Specjalnej Strefy Włączenia, działania w zakresie powyższych kierunków, dotyczące gmin Partnerstwa, zostały zestawione w tabeli poniżej.

Tabela 15. OSI – Obszar Specjalnej Strefy Włączenia – działania dotyczące gmin Partnerstwa wskazane w PZPWZ.

KIERUNKI DZIAŁAŃ	DZIAŁANIA DOTYCZĄCE GMIN PARTNERSTWA
<p>Kierunek 1. Aktywizacja gospodarcza obszaru w oparciu o wykorzystanie endogenicznych potencjałów</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Program dla małych i średnich miast: rozwijanie powiązań funkcjonalnych miast małych i średnich z głównymi ośrodkami wzrostu, zwłaszcza w zakresie innowacyjności, edukacji i nauki, wspieranie mieszkalnictwa społecznego i komunalnego, wspieranie innowacyjnej gospodarki (biznes oparty o popyt pozalokalny, e-biznes), rozwój usług publicznych, w celu wsparcia funkcji miejskich i poprawy obsługi ludności, utrzymanie i zwiększenie atrakcyjności tradycyjnej struktury miast poprzez uspokojenie ruchu w ich obszarach centralnych, przy zapewnieniu optymalnych warunków dostępu – obszar działania: miasta SSW - Golczewo, Wolin, Kamień Pomorski. 2. Rewitalizacja obszarów popegeerowskich – obszar działania: obszary wiejskie SSW. 3. Uporządkowanie i przygotowanie terenów powojennych, przemysłowych, pokolejowych i popegeerowskich, w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych – obszar działania: obszary wiejskie SSW. 4. Wsparcie programów związanych z produkcją żywności na potrzeby lokalnego rynku konsumentów – obszar działania: obszary wiejskie SSW. 5. Rozwój dziedzin biogospodarki w oparciu o OZE – obszar działania: obszary SSW. 6. Wspieranie przedsiębiorczości, samozatrudnienia i tworzenia nowych miejsc pracy, w tym telepracy – obszar działania: obszary SSW. 7. Zwiększenie dostępności cyfrowej – obszar działania: obszary SSW.
<p>Kierunek 2. Poprawa dostępności do Szczecina oraz regionalnych i subregionalnych ośrodków wzrostu</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa powiązań komunikacyjnych SSW z regionalnymi i subregionalnymi ośrodkami – obszar działania: obszary SSW. 2. Realizacja tras rowerowych zgodnie z Koncepcją sieci tras rowerowych Pomorza Zachodniego – obszar działania: obszary SSW.
<p>Kierunek 3. Poprawa dostępności do podstawowych usług w zakresie edukacji i zdrowia</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Programy zapewniania i zwiększania dostępu do opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 – obszar działania: obszary SSW. 2. Dostosowanie infrastruktury i usług do potrzeb ludności wynikających ze zmiany struktury wieku (wzrost liczby osób w podeszłym wieku), w tym: lokowanie DPS, domów opieki, domów seniora na obszarach wiejskich, finansowanie pozainstytucjonalnej opieki nad osobami starszymi – obszar działania: obszary SSW.

Źródło: Wyciąg z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, czerwiec 2020 r.

3.3.2. OSI – MOFOW - Szczeciński Obszar Metropolitalny

Gminy Dziwnów, Kamień Pomorski, Międzyzdroje i Wolin znalazły się w wyznaczonej w PZPWZ 2030 strefie dalszego oddziaływania Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego – w granicach opracowania planu zagospodarowania przestrzennego SOM. Wskazane w PZPWZ cele i kierunki działań odnoszące się do OSI – Szczeciński Obszar Metropolitalny to:

- Cel XV. *Rozwój funkcji metropolitalnych oraz roli Szczecina w europejskiej i krajowej sieci miast:*
 - ➔ Kierunek 1. Wzmacnianie roli Szczecina w europejskiej i krajowej sieci miast.
- Cel XVI. Racjonalizacja struktury funkcjonalno-przestrzennej i sieci osadniczej oraz wzmocnienie funkcji miejskich:
 - ➔ Kierunek 1. Wspieranie policentrycznej sieci osadniczej i funkcji miejskich.
 - ➔ Kierunek 2. Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom rozlewania się miast.
 - ➔ Kierunek 3. Wspieranie rozwoju wysokiej jakości przestrzeni publicznych.
- Cel XVII. Poprawa standardów życia mieszkańców:
 - ➔ Kierunek 1. Poprawa sytuacji demograficznej i standardów życia mieszkańców.
- Cel XVIII. Ochrona walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego:
 - ➔ Kierunek 1. Ochrona i zachowanie zasobów przyrodniczych i krajobrazu SOM.
 - ➔ Kierunek 2. Ochrona i kształtowanie dziedzictwa kulturowego.
- Cel XIX. Wzmacnianie Szczecińskiego Obszaru Funkcjonalnego jako ośrodka wzrostu gospodarczego:
 - ➔ Kierunek 1. Rozwój gospodarczy obszaru w oparciu o potencjał portów morskich.
 - ➔ Kierunek 2. Wzrost aktywności gospodarczej i poziomu innowacyjności.
 - ➔ Kierunek 3. Gospodarcze wykorzystanie potencjału turystycznego.
- Cel XX. Wzmacnianie wewnętrznych i zewnętrznych powiązań transportowych:
 - ➔ Kierunek 1. Utworzenie w SOM sprawnie działających systemów transportu.
- Cel XXI. Utworzenie w SOM sprawnie działających systemów infrastruktury technicznej w dziedzinie energetyki, gospodarki odpadami i ochrony przeciwpowodziowej:

- ➔ Kierunek 1. Budowa, przebudowa i modernizacja systemów energetycznych, w tym ze źródeł odnawialnych.
- ➔ Kierunek 2. Zwiększenie efektywności gospodarowania odpadami.
- ➔ Kierunek 3. Zahamowanie wzrostu i obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego.

Tabela 16. OSI – MOFOW - Szczeciński Obszar Metropolitalny – działania dotyczące gmin Partnerstwa wskazane w PZPWZ.

CELE I KIERUNKI	DZIAŁANIA DOTYCZĄCE GMIN PARTNERSTWA
<p>Cel XVI.</p> <p>Kierunek 1. Wspieranie policentrycznej sieci osadniczej i funkcji miejskich</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój struktury policentrycznej, zwiększenie roli miast i ośrodków gminnych w dziedzinie świadczenia usług podstawowych i wyższych oraz rozwój komplementarnych funkcji metropolitalnych (przy zachowaniu różnorodności ednostek miejskich podobnej wielkości) - miasta i ośrodki wiejskie I i II rzędu w granicach planu SOM. 2. Kierowanie funkcji miejskich do centrów miast i przestrzeni nadwodnych Police, Gryfino, Goleniów, Stepnica, Wolin, Kamień Pomorski, Nowe Warpno.
<p>Kierunek 2.</p> <p>Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom rozlewania się miast</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pierwszeństwo rozwoju wewnętrznego przed rozwojem zewnętrznym oraz ochrona terenów otwartych i kompleksów przyrodniczych - obszar planu SOM. 2. Niedopuszczenie do zlewania się jednostek osadniczych oraz zachowanie ciągłości korytarzy ekologicznych poprzez zachowanie przestrzeni terenów otwartych i przyrodniczych, ze wskazaniem tych terenów pod funkcje ekologiczne, rekreacyjne, hydrologiczne, rolnicze (obszary ograniczania zabudowy – zgodnie z rysunkiem planu) - obszar planu SOM. 3. Kontrolowanie procesów suburbanizacji i minimalizacja konfliktów przestrzennych związanych z tym procesem m.in. poprzez: <ol style="list-style-type: none"> a) kształtowanie jednostek osadniczych w sposób zwarty przestrzennie. Zapewnienie im pełnego wachlarza podstawowych usług, wraz z jednoczesnym powiązaniem z miastem rdzeniowym metropolii poprzez systemy transportowe (w tym transport zbiorowy). b) niedopuszczanie do tworzenia niezorganizowanej zabudowy monofunkcyjnej, z niską dostępnością do usług i transportu publicznego - obszar planu SOM. 4. Koordynacja procesów planistycznych rozwojowych z uwzględnieniem chłonności na obszarze planu SOM - obszar planu SOM.

CELE I KIERUNKI	DZIAŁANIA DOTYCZĄCE GMIN PARTNERSTWA
<p>Cel XIX.</p> <p>Kierunek 1. Rozwój gospodarczy obszaru w oparciu o potencjał portów morskich</p>	<p>1. Aktywizacja małych portów przez intensyfikację funkcji istniejących lub nadanie nowych, w pierwszym rzędzie turystycznych – obszar działania: m.in. Wolin i Kamień Pomorski.</p>
<p>Kierunek 2. Wzrost aktywności gospodarczej i poziomu innowacyjności</p>	<p>1. Preferencje dla lokalizacji innowacyjnych gałęzi przemysłu i usług w branżach inteligentnych specjalizacji - obszar planu SOM.</p> <p>2. Wykorzystywanie pod działalność inwestycyjną obszarów już częściowo zagospodarowanych, w tym terenów przemysłowych, powojkowych oraz popegeerowskiej zabudowy gospodarczej - obszar planu SOM.</p>
<p>Kierunek 3. Gospodarcze wykorzystanie potencjału turystycznego</p>	<p>1. Rozbudowa infrastruktury turystyki wodnej na Odrze, Zalewie Szczecińskim i Bałtyku, z uruchomieniem tramwaju wodnego ze Szczecina do kąpielisk na jeziorze Dąbie i Zalewie Szczecińskim – obszar działania: m.in. Międzyzdroje, Wolin i Kamień Pomorski.</p>
<p>Cel XX.</p> <p>Kierunek 1: Utworzenie w SOM sprawnie działających systemów transportu</p>	<p>1. Modernizacja drogi S3 na odcinku Szczecin-Świnoujście – obszar działania: m.in. Międzyzdroje, Wolin i Kamień Pomorski.</p>
<p>Cel XXI.</p> <p>Kierunek 3: Zahamowanie wzrostu i obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego</p>	<p>1. Realizacja Programu ochrony brzegów morskich zakładającego: budowę, rozbudowę, utrzymanie i usuwanie uszkodzeń w systemie zabezpieczenia przeciwpowodziowego terenów nadmorskich, zapewnienie stabilizacji linii brzegowej wg stanu z 2000 r. i zapobieganie zanikowi plaż, monitorowanie brzegów morskich, ich stanu aktualnego w celu wskazania niezbędnych działań służących ich ochronie – obszar działania: m.in. gminy nadmorskie: w rejonie Międzyzdrojów, Zalewu Szczecińskiego wraz ze Świną, Dziwną oraz Zalewu Kamieńskiego,</p> <p>2. Stworzenie regionalnego systemu zaopatrzenia pasa nadmorskiego w wodę do spożycia, opartego na zasobach wód podziemnych i powierzchniowych. Wskazanie alternatywnego źródła z wód powierzchniowych jeziora Ostrowo i Piaski w zlewni Wołcznicy oraz udokumentowanych zasobów eksploatacyjnych wód podziemnych w rejonie Kodrąbka oraz Kołczewka lub ujęcia wody</p>

CELE I KIERUNKI	DZIAŁANIA DOTYCZĄCE GMIN PARTNERSTWA
	powierzchniowej na terenie starorzecza Mulnik – obszar działania: m.in. gminy Kamień Pomorski, Wolin, Międzyzdroje, Dziwnów.

Źródło: Wyciąg z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, czerwiec 2020 r.

3.4. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gmin Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego, zakładane działania i rekomendacje

Terytorialny wymiar polityki rozwoju przejawia się w programowaniu rozwoju i podejmowaniu interwencji w stosunku do wskazanych obszarów strategicznej interwencji. Obszary te są miejscami, w których szczególnie ważna jest skuteczna koordynacja oraz koncentracja zróżnicowanych (wielosektorowych) działań, które zapewnią realizację celów Strategii.

Na obszarze Partnerstwa wskazuje się niżej wymienione obszary strategicznej interwencji (OSI) mające kluczowe znaczenie dla rozwoju gmin Partnerstwa oraz działania zakładane na tych obszarach.

3.4.1. I OSI – Bieguny rozwoju (miasta i ośrodek gminny) - wykorzystanie potencjałów ośrodków miejskich i ośrodka gminnego do kreowania przyjaznego środowiska dla mieszkańców

Wzmocnienie atrakcyjności usługowej i osiedleńczej ośrodków miejskich: Kamienia Pomorskiego, Międzyzdrojów, Golczewa, Wolina, Dziwnowa jako lokalnych centrów usługowych oraz ośrodka gminnego - Świerzna jako centrum gminnej aktywności.

Wyzwaniem dla Partnerstwa jest zintegrowanie korzyści gospodarczych wynikających z turystyki uzdrowiskowej i nadmorskiej z wartościami kulturowymi, środowiskowymi i potrzebami społecznymi różnych grup interesariuszy. Ośrodki gminne muszą uwzględniać i tworzyć połączenia komunikacyjne i funkcjonalne pomiędzy nimi. Fizycznie wyznaczone granice ośrodków miejskich i gminnych muszą zostać rozszerzone o przestrzeń symboliczną partnerstwa – markę regionu.

- 1.1. Poprawa koordynacji i jakości zarządzania przestrzenią poprzez współpracę z samorządami terytorialnymi partnerstwa i społecznością lokalną.

Rekomendacje:

- *Powołanie, na poziomie Partnerstwa, wspólnej jednostki koordynacyjno-projektowej odpowiedzialnej za przygotowanie koncepcji i planów zagospodarowania przestrzennego.*

1.2. Wzmocnienie roli ośrodka ponadlokalnego - Kamienia Pomorskiego poprzez lokalizację i rozwój usług o znaczeniu ponadlokalnym.

Rekomendacje:

- *Opracowanie mpzp dla całego miasta, w pierwszej kolejności zabezpieczenie terenów otwartych, terenów zielonych, nadwodnych oraz terenów zabezpieczających rozwój funkcji uzdrowiskowych i turystyki zdrowotnej.*
- *Rozwój Kamienia Pomorskiego jako miejsca nowoczesnej edukacji dzieci i młodzieży z obszaru Partnerstwa Kamieńskiego.*
- *Organizacja ośrodków dokształcania i doskonalenia zawodowego.*
- *Stworzenie regionalnego żeglarskiego centrum szkoleniowego.*

1.3. Porządkowanie ekstensywnie zagospodarowanych struktur zabudowy oraz jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznych w obszarach centralnych miast i ośrodka gminnym w celu przywrócenia lub wzmocnienia ich roli w układzie osadniczym oraz budowania tożsamości miejsca i poczucia lokalnej dumy mieszkańców.

Rekomendacje:

- *Wyłonienie koncepcji rozbudowy/rewitalizacji obszarów historycznych centrów miast w drodze konkursów urbanistyczno-architektonicznych.*
- *Wskazanie miejsc najbardziej predysponowanych pod rozwój mieszkalnictwa komunalnego i opracowanie dla tych terenów mpzp.*
- *Działania koordynacyjno-projektowe – przygotowanie nowej przestrzeni urbanizacji w zasięgu do 15 min dojścia pieszego do centrum ośrodków gminnych, w zasięgu sieci wodociągowej i kanalizacyjnej wraz z możliwością podłączenia do lokalnych systemów grzewczych.*
- *Budowa nowych lub rozbudowa istniejących ośrodków zdrowia w celu poszerzenia oferty – lokalny dostęp do leczenia specjalistycznego.*
- *Budowa nowych lub rozbudowa istniejących obiektów opieki wczesnodziecięcej w celu umożliwienia powrotu kobiet na rynek pracy – żłobki i przedszkola.*
- *Budowa nowych lub rozbudowa istniejących obiektów, w których świadczone będą usługi dla osób starszych i niesamodzielnych.*
- *Odbudowa kwartałów śródmiejskich i stworzenie wysokiej jakości przestrzeni nadwodnych w Wolinie i w Kamieniu Pomorskim.*

1.4. Rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej oraz lokalnych systemów grzewczych, rozwój lokalnych instalacji OZE.

Rekomendacje:

- ➔ *Wspieranie rozwoju lokalnych systemów grzewczych bazujących na OZE.*
- ➔ *Budowa i rozbudowa systemu kanalizacji deszczowej zarówno w celu zagospodarowania wód opadowych i roztopowych.*

3.4.2. II OSI – Pas nadmorski (obszar oddziaływania wybrzeża morskiego, morskich wód wewnętrznych oraz Wolińskiego Parku Narodowego WPN)

Pas nadmorski stanowi główny rejon koncentracji ruchu turystycznego w Partnerstwie Powiatu Kamieńskiego. W obszarze tym występuje bardzo silna antropopresja wokół wód Bałtyku, pasa nadmorskiego, Zalewu Szczecińskiego i terenów bezpośrednio przylegających. Szczególne znaczenie dla funkcjonowania Partnerstwa ma kumulacja sezonowa i przestrzenna turystyki, skoncentrowana na wąskim pasie nadmorskim i zdominowana przez transport indywidualny.

W tym obszarze znajdują się również porty pełniące funkcję węzłów transportowych powiązanych funkcjonalnie z gospodarką i turystyką.

Podstawowym wyzwaniem OSI II jest ochrona i wzmocnienie wartości przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych obszaru, tzn. **błękitno-zielony rozwój partnerstwa** poprzez podniesienie jakości zagospodarowania przestrzennego dla rozwoju sportu, turystyki i rekreacji.

2.1 Porządkowanie ekstensywnie zagospodarowanych struktur zabudowy.

Rekomendacje:

- ➔ *Wyłonienie najlepszych koncepcji rozbudowy/rewitalizacji obszarów centralnych miast i miejscowości w drodze konkursów urbanistyczno-architektonicznych (historyczne centra miast, koncepcje ograniczeń suburbanizacji, koncepcje uporządkowania zabudowy nadmorskiej)*
- ➔ *Prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie racjonalnego korzystania z wody, energii i zasobów środowiska przyrodniczego – dedykowanie oferty turystycznej dla „odpowiedzialnego środowiskowo turysty”*
- ➔ *Tworzenie przestrzeni sprzyjającej wypoczynkowi, w tym obszarów zielonych w miejscowościach nadmorskich.*

2.2 Poprawa jakości terenów zabudowanych, w tym ograniczanie hałasu i zanieczyszczenia powietrza poprzez ograniczenie niskiej emisji oraz ruchu samochodowego.

Rekomendacje:

- ➔ *Wyznaczanie stref bez samochodu lub z ograniczeniami dla ruchu samochodów szczególnie w miejscowościach nadmorskich oraz w obrębie przestrzeni publicznych o charakterze centrotwórczym oraz w sąsiedztwie szkół i przedszkoli.*
- ➔ *Wprowadzenie systemu monitoringu jakości powietrza oraz hałasu.*

2.3 Wspieranie rozwoju usług wpływających na wydłużenie sezonu turystycznego.

Rekomendacje:

- ➔ *Wykorzystanie wód leczniczych na terenie PPK (Kamień Pomorski jak również potencjalnie: Dziwnówek, Międzywodzie, Międzyzdroje) celem utworzenia wysokiej jakości oferty rekreacyjnej oraz medycznej, z możliwością stworzenia samowystarczalnego energetycznie kompleksu zasilanego energią pochodzącą wyłącznie z OZE.*
- ➔ *Organizacja cyklicznych wydarzeń i imprez o randze regionalnej i krajowej w oparciu o dziedzictwo kulturowe (Festiwal Gwiazd w Międzyzdrojach, Festiwal Wikingów w Wolinie, Festiwal Muzyki Organowej w Kamieniu Pomorskim).*
- ➔ *Rozwój turystyki zdrowotnej i sektora wellnes & spa.*
- ➔ *Łączenie usług turystycznych z aktywnością edukacyjną WPN.*

2.4 Aktywizacja małych portów przez intensyfikację funkcji istniejących lub nadanie nowych, w pierwszym rzędzie turystycznych.

Rekomendacje:

- ➔ *Zachowanie morskich przystani rybackich jako nieodzownego elementu dziedzictwa kulturowego i krajobrazowego strefy nadmorskiej (Międzyzdroje, Dziwnów).*

2.5 Wzmocnienie połączeń pomiędzy głównymi ośrodkami turystycznymi i odciążenie ruchu kołowego, w tym rozwój turystyki wodnej.

Rekomendacje:

- ➔ *Wspieranie działań na rzecz poprawy dostępności do pasa nadmorskiego przez przedłużenie linii kolejowej z Kamienia Pomorskiego do Dziwnówka przez Łukęcin w kierunku Rewala.*
- ➔ *Opracowanie koncepcji uruchomienia tramwaju wodnego na Zalewie Szczecińskim (m.in. Międzyzdroje, Wolin, Kamień Pomorski, Dziwnów).*

2.6 Wdrażanie rozwiązań zrównoważonej mobilności

Rekomendacje:

- ➔ *Realizacja inicjatywy Busa Nadmorskiego. W założeniu ma być to elastyczne rozwiązanie transportowe działające docelowo w dwóch trybach – w sezonie letnim będzie służyć turystom do przemieszczania się pomiędzy atrakcjami turystycznymi w gminach PPK, przez pozostałą część roku będzie wspierać potrzeby transportowe mieszkańców.*

- ➔ *Budowa centrów przesiadkowych m.in. w Międzyzdrojach, Kamieniu Pomorskim.*
- ➔ *Budowa parkingów buforowych w bezpośrednim sąsiedztwie miejscowości nadmorskich.*
- ➔ *Promowanie w miejscowościach pasa nadmorskiego ruchu pieszego, rowerowego oraz systemów UTO (urządzenia transportu osobistego) jako priorytetowego względem transportu samochodowego.*
- ➔ *Rozwijanie systemu transportu na żądanie.*

2.7 Rozwój infrastruktury.

Rekomendacje:

- ➔ *Stworzenie regionalnego systemu zaopatrzenia pasa nadmorskiego w wodę do spożycia, opartego na zasobach wód podziemnych i powierzchniowych, ze wskazaniem alternatywnego źródła z wód powierzchniowych jeziora Ostrowo i Piaski w zlewni Wołczyńcy oraz udokumentowanych zasobów eksploatacyjnych wód podziemnych w rejonie Kodrąbka oraz Kołczewka lub ujęcia wody powierzchniowej na terenie starorzecza Mulnik.*

3.4.3. III OSI – Obszar wzmocnienia potencjałów lokalnych

Wielopoziomowy rozwój wartości potencjałów lokalnych obszarów wiejskich dla turystyki i gospodarki. Wskazany obszar stanowi naturalne zaplecze dla silnie rozwijającego się pasa nadmorskiego. W obszarze tym powinny być wspierane przede wszystkim funkcje związane z produkcją lokalną, obsługą turystyki nadmorskiej oraz ofertą całorocznej turystyki uzupełniającej (np. agroturystyki).

Zakładane działania:

3.1 Budowa wspólnej marki obszaru w oparciu o potencjał endogeniczny.

Rekomendacje:

- ➔ *Opracowanie wspólnej identyfikacji graficznej, w tym opracowanie mapy obszaru zawierającej co najmniej atrakcje turystyczne, dostępność komunikacyjną, potencjał gospodarczy.*

3.2 Wspieranie regionalnej tożsamości kulturowej, promowanie dziedzictwa kulturowego regionu.

Rekomendacje:

- ➔ *Organizacja lokalnych targów i jarmarków promujących wyroby, tradycje i dziedzictwo kulturowe regionu.*
- ➔ *Promocja lokalnej twórczości kulturalnej, rzemieślniczej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa - wykreowanie produktów lokalnych/regionalnych w oparciu o istniejące zasoby.*

3.3 Rozwój potencjału szlaków turystyki pieszej i rowerowej.

Rekomendacje:

- ➔ *Rozwój i wykorzystywanie istniejącego bogatego układu turystycznych tras pieszych i rowerowych dla rozwoju turystyki i promocji obszaru (szlaki tematyczne).*

3.4 Rewitalizacja miejscowości mogących stanowić centra rozwoju całorocznych usług turystycznych i działalności gospodarczej poza bezpośrednim pasem nadmorskim.

3.5 Rozwój wyspecjalizowanego rolnictwa ekologicznego i hodowli ryb. Promowanie lokalnych zasobów (produktów tradycyjnych, regionalnych, ekologicznych), wspieranie i profilowanie specjalizacji regionalno-lokalnych (pszczelarstwo, rybactwo, myślistwo, produktów rolnych i ryb).

Rekomendacje:

- ➔ *Tworzenie inkubatorów przedsiębiorczości dla przetwórstwa rolno-spożywczego, działalności edukacyjnej i promocyjnej, np. w systemie partnerstwa publiczno-prywatnego.*
- ➔ *Stworzenie zasad działalności „bazaru nadmorskiego”, oferującego produkty wytwarzane na obszarze PPK, umożliwiające skrócenie łańcucha dostaw (produkcja lokalna - sprzedaż lokalna).*

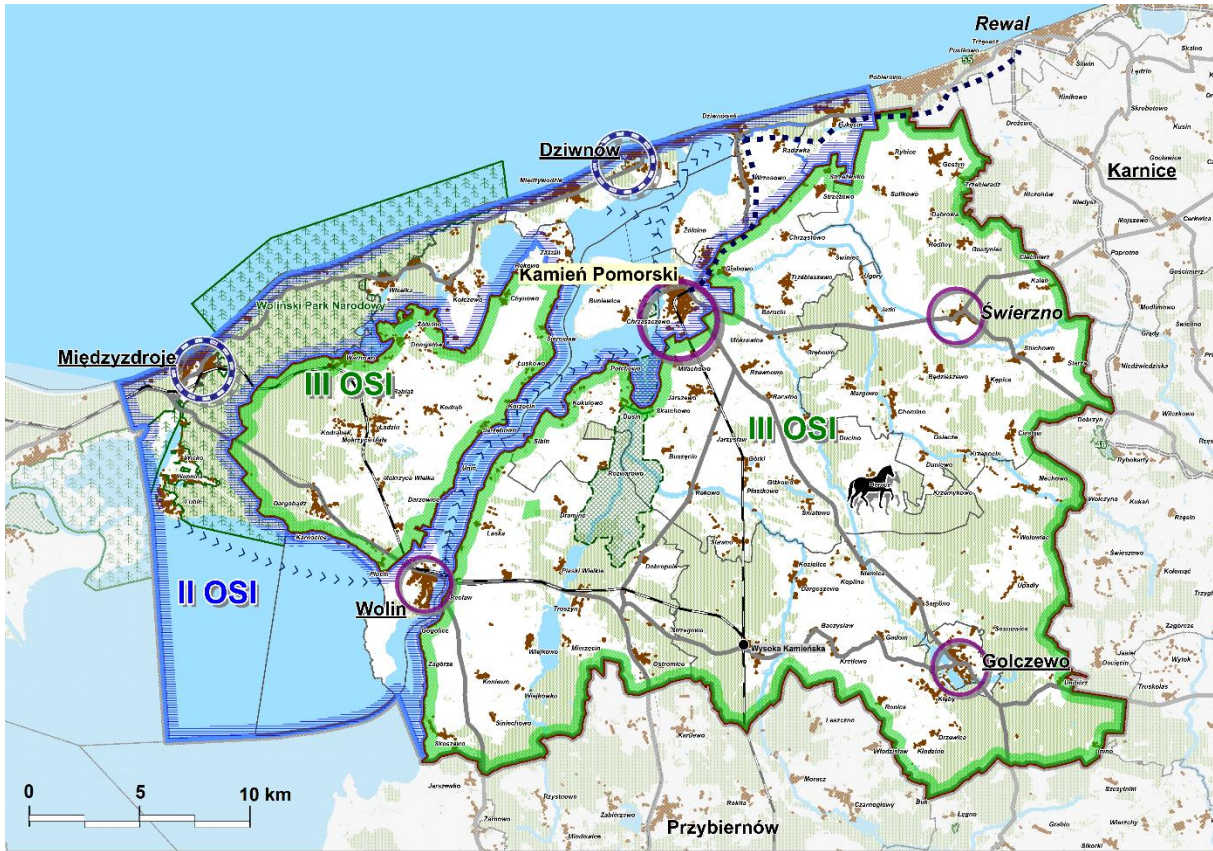
3.6 Rozwój instalacji OZE w oparciu o lokalne zasoby alternatywnych źródeł energii, przy poszanowaniu najcenniejszych zasobów środowiska przyrodniczego, w szczególności otwartych terenów rolnych z glebami najwyższych klas.

Rekomendacje:

- ➔ *Opracowanie wspólnej koncepcji rozwoju OZE opartej na lokalnych uwarunkowaniach w celu wyznaczenia terenów najbardziej predysponowanych do budowy instalacji OZE, co pozwoli na wyeliminowanie potencjalnych konfliktów przestrzennych i społecznych*
- ➔ *Uwzględnienie terenów najbardziej predysponowanych do budowy instalacji OZE w gminnych dokumentach planistycznych.*

3.7 Zwiększenie dostępności cyfrowej - rozwój infrastruktury.

Ryc. 23. OSI kluczowe dla gmin Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego: OSI I, II, III.

Źródło: Opracowanie własne ZMP.

4. Projekty

Realizacja wspólnych działań i przedsięwzięć mających na celu wykorzystanie zarówno potencjału lokalnego, jak i swojego sąsiedztwa stworzy dogodne uwarunkowania do rozwoju dla mieszkańców i lokalnej przedsiębiorczości. W dokumencie strategii przez **projekt** rozumiemy całość aplikacyjną – pojedyncze przedsięwzięcie, które będzie przedmiotem jednego wniosku o dofinansowanie. To podejście jest zgodne z brzmieniem art. 2 p. 22 ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (tzw. ustawy wdrożeniowej), który brzmi: [projekt] „przedsięwzięcie zmierzające do osiągnięcia założonego celu określonego wskaźnikami, z określonym początkiem i końcem realizacji, zgłoszone do objęcia albo objęte finansowaniem UE jednego z funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności albo Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji”.

Działalność PPK ma sprzyjać realizacji oddolnych, partnerskich i zintegrowanych przedsięwzięć kompleksowo odpowiadających na potrzeby i problemy obszaru funkcjonalnego, aktywizując jego specyficzne potencjały. Dlatego dla zapewnienia **podejścia zintegrowanego** każdy projekt spełnia jednocześnie wszystkie poniższe cechy:

- realizuje cele strategiczne;
- ma wpływ na rozwój więcej niż jednej gminy partnerstwa;
- jest realizowany w ramach wiązki powiązanych ze sobą projektów - programów;
- został przygotowany wspólnie przez samorządy partnerstwa i został wcześniej zaakceptowany przez większość partnerów.

Zgodnie z „Zasadami realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej na lata 2021-2027” dodatkowo projekt zintegrowany w ramach instrumentu ZIT spełnia przynajmniej jeden z dwóch warunków:

- jest projektem partnerskim w rozumieniu art. 39 ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027;
- deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu, tj. wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury w przypadku projektów „twardych”, lub objęcie wsparciem w przypadku projektów „miękkich”, mieszkańców co najmniej 2 gmin OF, co powinno

znaleźć swoje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i kierunkowej strategii.

Projekty strategiczne zostały zdefiniowane i będą realizowane wspólnie przez uczestników Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego z udziałem podmiotów społeczno-gospodarczych obszaru. Jednocześnie kładą nacisk na kompleksowe i strategiczne podejście do rozwiązania adresowanych problemów i wykorzystania zdefiniowanych potencjałów. **Wiązka**, czyli pakiet powiązanych i skoordynowanych przedsięwzięć obejmuje m.in. inwestycje, działania organizacyjne czy tzw. elementy miękkie. Ich realizacja zostanie podzielona na mniejsze zadania (projekty) finansowane z różnych źródeł. Projekty strategiczne będą oddziaływać w skali ponadlokalnej dzięki inteligentnemu zarządzaniu i poprzez realizację priorytetów wspierających rozwój gospodarczy, dążących do neutralności klimatycznej, wpływających na zwiększenie dostępności i poprawę jakości usług publicznych oraz jakości życia mieszkańców. Efekty realizacji łączą w sobie wymiar społeczno-gospodarczy oraz środowiskowo-przestrzenny.

Projekty będą realizowane na wiele sposobów przez pojedynczą gminę, w partnerstwie międzygminnym oraz partnerstwie międzysektorowym (integrującym kilka rodzajów interesariuszy: władze publiczne, podmioty prywatne, organizacje pozarządowe itp.). Wyznaczanie roli lidera i partnerów w poszczególnych projektach finansowanych w ramach instrumentu ZIT lub z innych źródeł finansowania, określenie szczegółowego zakresu projektów oraz zasad rozliczeń finansowych, w tym wkładów własnych każdej ze stron biorącej udział w projektach, będzie każdorazowo ustalane przez członków związku ZIT zaangażowanych w realizację projektu na podstawie odrębnych porozumień.

4.1. Proces identyfikacji i wyboru projektów

Mając na uwadze potrzebę zaangażowania szerokiego spektrum interesariuszy, **generowanie i zbieranie pomysłów na projekty** zostało zorganizowane w formie **naboru otwartego z wykorzystaniem dedykowanego formularza i platformy internetowej wszystkich jednostek samorządowych** tworzących Partnerstwo w dniach **01.02-17.02.2023 r.** Otrzymane propozycje koncepcji projektów 44 zostały poddane ocenie merytorycznej oraz stanowiły podstawę do dalszej pracy z Radą Partnerstwa i Grupą Roboczą w zakresie doprecyzowania zapisów i łączenia projektów w wiązki. **Wypracowanie pomysłów i definiowanie zakresów projektów odbyło się na dwóch warsztatach projektowych RP i GR z udziałem członków Zespołu Partnerów Społeczno-Gospodarczych.**

4.2. Lista projektów

Wypracowana lista projektów zawiera uzgodnione w ramach Związku ZIT projekty zintegrowane, które bezpośrednio wynikają z celów i działań strategii, dla których możliwe będzie zapewnienie finansowania w ramach właściwych programów służących realizacji umowy partnerstwa w zakresie polityki spójności.

Tabela 17. Lista projektów PPK przewidzianych do sfinansowania w ramach Funduszy Europejskich dla Pomorza Zachodniego 2021-2027 dedykowanych instrumentowi terytorialnemu ZIT, przedsięwzięcia priorytetowe (lista podstawowa)

Nazwa projektu	Wnioskodawca	Wartość przedsięwzięcia (PLN)	Kwota dofinansowania (PLN)	Harmonogram (kwartał, rok)	Realizuje cele strategii (C), działanie (DZ)	Cel szczegółowy z FEPZ
→ FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA POMORZA ZACHODNIEGO 2021-2027						
Alokacja ZIT dla Obszaru Funkcjonalnego Kamień Pomorski:						
→ PRIORYTET 2 – FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA RZECZ ZIELONEGO POMORZA ZACHODNIEGO						
→ PRIORYTET 3 – FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA RZECZ MOBILNEGO POMORZA ZACHODNIEGO						
→ PRIORYTET 6 – FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA RZECZ AKTYWNEGO POMORZA ZACHODNIEGO						
→ PRIORYTET 7 – FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA RZECZ PARTNERSKIEGO POMORZA ZACHODNIEGO						
PRIORYTET 2 – FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA RZECZ ZIELONEGO POMORZA ZACHODNIEGO 2021-2027:						
→ RSO 2.1. WSPIERANIE EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ I REDUKCJI EMISJI GAZÓW CIĘPLARNIANYCH (EFRR)						
→ RSO 2.4. WSPIERANIE PRZYSTOSOWANIA SIĘ DO ZMIANY KLIMATU I ZAPOBIEGANIA RYZYKU ZWIĄZANEMU Z KLĘSKAMI ŻYWIOŁOWYMI I KATASTROFAMI, ODPORNOŚCI, Z UWZGLĘDNIENIEM PODEJŚCIA EKOSYSTEMOWEGO (EFRR)						
1. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej powiatu kamieńskiego, w gminie Kamień Pomorski. Termomodernizacja Szkoły Podstawowej w Jarszewie.	Kamień Pomorski	1 499 057,26	1 274 198,67	II-IV 2025	C1; DZ 1.3.1 C3; DZ 3.1.2	ZIT FEPZ RSO 2.1
2. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej powiatu	Kamień Pomorski	1 969 645,44	1 674 198,63	I-III 2025	C1; DZ 1.2.1 C3; DZ 3.1.2	ZIT FEPZ RSO 2.1

Nazwa projektu	Wnioskodawca	Wartość przedsięwzięcia (PLN)	Kwota dofinansowania (PLN)	Harmonogram (kwartał, rok)	Realizuje cele strategii (C), działanie (DZ)	Cel szczegółowy z FEPZ
kamieńskiego, w gminie Kamień Pomorski. Termomodernizacja budynku Kościuszki 3a w Kamieniu Pomorskim – siedziby Związku Emerytów i Rencistów, Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych.						
3. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej powiatu kamieńskiego, w gminie Golczewo. Szkoła Podstawowa w Wysokiej Kamieńskiej.	Golczewo	1 519 223,90	1 215 379,12	III-IV.2024	C1; DZ 1.3.1 C3; DZ 3.1.2	ZIT FEPZ RSO 2.1
4. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej powiatu kamieńskiego, w gminie Świerzno. Termomodernizacja budynku oświatowego w Gostyniu Nr 5.	Świerzno	2 858 729,53	2 429 906,00	I-IV.2024	C1; DZ 1.1.1 C1; DZ 1.1.3 C1; DZ 1.3.1 C3; DZ 3.1.2	ZIT FEPZ RSO 2.1
5. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej powiatu kamieńskiego, Szkoła Podstawowa w Wolinie.	Wolin	1 500 000,00	1 275 000,00	I-IV 2025	C1; DZ1.3.1 C3; DZ3.1.2	ZITFEPZ RSO 2.1
6. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej powiatu kamieńskiego, budynku Zespołu Szkół Ponadpodstawowych im. Stanisława Staszica w Kamieniu Pomorskim.	Powiat Kamieński	5 000 000,00	2 371 222,26	I-IV.2024	C1; DZ 1.3.1 C3; DZ 3.1.2	ZIT FEPZ RSO 2.1

Nazwa projektu	Wnioskodawca	Wartość przedsięwzięcia (PLN)	Kwota dofinansowania (PLN)	Harmonogram (kwartał, rok)	Realizuje cele strategii (C), działanie (DZ)	Cel szczegółowy z FEPZ
7. Adaptacja do zmian klimatu poprzez rewaloryzację terenów zielonych w gminie Dziwnów.	Dziwnów	630 000,00	495 000,00	I.2024-IV.2028	C1; DZ 1.1.4 C3; DZ 3.1.5	ZIT FEPZ RSO 2.4
PRIORYTET 3 – FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA RZECZ MOBILNEGO POMORZA ZACHODNIEGO 2021-2027 ➔ RSO2.8. WSPIERANIE ZRÓWNOWAŻONEJ MULTIMODALNEJ MOBILNOŚCI MIEJSKIEJ JAKO ELEMENTU TRANSFORMACJI W KIERUNKU GOSPODARKI ZEROEMISYJNEJ (EFRR)						
8. Budowa obiektów P&R oraz B&R jako systemu zmniejszania ilości aut w centrach miejscowości w Gminie Dziwnów.	Dziwnów	292 500,00	240 430,00	III.2024	C2; DZ 2.2.1 C3; DZ 3.2.2	ZIT FEPZ RSO 2.8
9. Rozwój wysokiej jakości transportu publicznego obszaru PPK - budowa intermodalnego centrum przesiadkowego wraz z infrastrukturą towarzyszącą w Wapnicy.	Międzyzdroje	2 002 500,00	1 186 689,58	I.2024-IV.2025	C2; DZ 2.2.1 C3; DZ 3.2.2	ZIT FEPZ RSO 2.8
10. Rozwój wysokiej jakości transportu publicznego obszaru PPK - organizacja transportu na życzenie w gminie Wolin.	Wolin	920 000,00	800 000,00	II.2025-I.2026	C1; DZ 1.1.4 C3; DZ 3.2.2	ZIT FEPZ RSO 2.8
PRIORYTET 7 – FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA RZECZ PARTNERSKIEGO POMORZA ZACHODNIEGO 2021-2027 ➔ RSO 5.1. WSPIERANIE ZINTEGROWANEGO I SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU ROZWOJU SPOŁECZNEGO, GOSPODARCZEGO I ŚRODOWISKOWEGO, KULTURY, DZIEDZICTWA NATURALNEGO, ZRÓWNOWAŻONEJ TURYSTYKI I BEZPIECZEŃSTWA NA OBSZARACH MIEJSKICH (EFRR)						
11. Przebudowa infrastruktury i zagospodarowanie dostępu do plaż, kąpielisk w gminie Dziwnów. Budowa	Dziwnów	840 000,00	420 000,00	I-III.2024	C1; DZ 1.1.4 C2; DZ 2.2.1	ZIT FEPZ RSO 5.1

Nazwa projektu	Wnioskodawca	Wartość przedsięwzięcia (PLN)	Kwota dofinansowania (PLN)	Harmonogram (kwartał, rok)	Realizuje cele strategii (C), działanie (DZ)	Cel szczegółowy z FEPZ
zejścia na plażę z ul. Bajkowa w Łukęcinie.						
12. Przebudowa infrastruktury i zagospodarowanie dostępu do plaż, kąpielisk w gminie Dziwnów. Budowa zejścia na plażę z ul. Westerplatte w Międzywodziu.	Dziwnów	1 100 000,00	550 000,00	I-III. 2024	C1; DZ 1.1.4 C2; DZ 2.2.1	ZIT FEPZ RSO 5.1
13. Przebudowa infrastruktury i zagospodarowanie dostępu do plaż, kąpielisk w gminie Dziwnów. Budowa zejścia na plażę z ul. Wojska Polskiego w Międzywodziu.	Dziwnów	800 000,00	400 000,00	I-III. 2024	C1; DZ 1.1.4 C2; DZ 2.2.1	ZIT FEPZ RSO 5.1
14. Przebudowa infrastruktury i zagospodarowania dostępu do plaży w Golczewie.	Golczewo	2 530 705,88	2 151 000,00	III-IV.2024	C1; DZ 1.1.4 C2; DZ 2.2.1	ZIT FEPZ RSO 5.1
15. Przebudowa infrastruktury i zagospodarowanie dostępu do plaż, kąpielisk w gminie Międzyzdroje. Budowa kładki spacerowej.	Międzyzdroje	5 432 484,60	2 107 117,89	I.2024- IV.2025	C1; DZ 1.1.4 C2; DZ 2.2.1	ZIT FEPZ RSO 5.1
16. Przebudowa infrastruktury i zagospodarowanie dostępu do plaż, kąpielisk w gminie Wolin. Realizacja plaży w Wolinie.	Wolin	5 000 000,00	4000000,00	IV.2024- IV.2025	C1; DZ 1.1.4 C2; DZ 2.2.1	ZIT FEPZ RSO 5.1
17. Zagospodarowanie terenu na cele rekreacyjno turystyczne (stanowiska biwakowe dla kamperów) składowania jednostek pływających	Wolin	850 000,00	722 500,00	II.2025	C1; DZ 1.1.4 C2; DZ 2.2.1	ZIT FEPZ RSO 5.1.

Nazwa projektu	Wnioskodawca	Wartość przedsięwzięcia (PLN)	Kwota dofinansowania (PLN)	Harmonogram (kwartał, rok)	Realizuje cele strategii (C), działanie (DZ)	Cel szczegółowy z FEPZ
18. Rozbudowa infrastruktury rowerowej w gminie Kamień Pomorski. Budowa ścieżki rowerowej na Głaz Królewski na Wyspie Chrzęszczewskiej.	Kamień Pomorski	3 539 085,35	3 008 222,55	I-IV.2025	C1; DZ 1.1.4 C3; DZ 3.2.4	ZIT FEPZ RSO 5.1.
19. Rozwój infrastruktury i wyposażenia szkół ponadpodstawowych ukierunkowany na poprawę warunków nauki w obszarze PPK. Adaptacja budynku wraz z wyposażeniem na potrzeby pracowni zawodowej – stajni w Zespole Szkół Ponadpodstawowych w Benicach.	Powiat Kamieński	6 000 000,00	4 203 321,88	I-IV.2024	C1; DZ 1.3.1 C3; DZ 3.1.2	ZIT FEPZ RSO 5.1.
20. Remont i adaptacja budynku Kurii Biskupiej w Kamieniu Pomorskim na potrzeby Kamieńskiego Domu Kultury.	Kamień Pomorski	2 609 673,56	2 218 222,53	I-IV.2025	C1; DZ 1.1.4 C2; DZ 2.2.2	ZIT FEPZ, RSO 5.1.
PRIORYTET 6 – FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA RZECZ AKTYWNEGO POMORZA ZACHODNIEGO 2021-2027						
<p>➔ ESO4.6. WSPIERANIE RÓWNEGO DOSTĘPU DO DOBREJ JAKOŚCI, WŁĄCZAJĄCEGO KSZTAŁCENIA I SZKOLENIA ORAZ MOŻLIWOŚCI ICH UKOŃCZENIA, W SZCZEGÓLNOŚCI W ODNIESIENIU DO GRUP W NIEKORZYSTNEJ SYTUACJI, OD WCZESNEJ EDUKACJI I OPIEKI NAD DZIECKIEM PRZEZ OGÓLNE I ZAWODOWE KSZTAŁCENIE I SZKOLENIE, PO SZKOLNICTWO WYŻSZE, A TAKŻE KSZTAŁCENIE I UCZENIE SIĘ DOROSŁYCH, W TYM UŁATWIANIE MOBILNOŚCI EDUKACYJNEJ DLA WSZYSTKICH I DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI (EFS+)</p> <p>➔ ESO4.11. ZWIĘKSZANIE RÓWNEGO I SZYBKIEGO DOSTĘPU DO DOBREJ JAKOŚCI, TRWAŁYCH I PRZYSTĘPNYCH CENOWO USŁUG, W TYM USŁUG, KTÓRE WSPIERAJĄ DOSTĘP DO MIESZKAŃ ORAZ OPIEKI SKONCENTROWANEJ NA OSOBIE, W TYM OPIEKI ZDROWOTNEJ; MODERNIZACJA SYSTEMÓW OCHRONY SOCJALNEJ, W TYM WSPIERANIE DOSTĘPU DO OCHRONY SOCJALNEJ, ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM DZIECI I GRUP W NIEKORZYSTNEJ SYTUACJI; POPRAWA DOSTĘPNOŚCI, W TYM DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI, SKUTECZNOŚCI I ODPORNOŚCI SYSTEMÓW OCHRONY ZDROWIA I USŁUG OPIEKI DŁUGOTERMINOWEJ (EFS+).</p>						
21. Rozwój dziennych usług senioralnych w obszarze PPK, w gminie Kamień	Kamień Pomorski	2 305 011,44	1 959 259,73	IV.2025 - IV.2027	C1; DZ 1.2.1 C1; DZ 1.2.2	ZIT FEPZ, ESO4.11 EFS+

Nazwa projektu	Wnioskodawca	Wartość przedsięwzięcia (PLN)	Kwota dofinansowania (PLN)	Harmonogram (kwartał, rok)	Realizuje cele strategii (C), działanie (DZ)	Cel szczegółowy z FEPZ
Pomorski. Utworzenie Klubu Seniora w budynku Kościuszki 3.						
22. Rozwój dziennych usług senioralnych w obszarze PPK. Utworzenie Klubu Seniora w Gminie Świerzno.	Świerzno	632 204,90	537 374,16	IV.2024 - IV.2027	C1; DZ 1.2.1 C1; DZ 1.2.2	ZIT FEPZ, ESO4.11 EFS+
23. Rozwój dziennych usług senioralnych w obszarze PPK, w gminie Międzyzdroje - popołudniowe Kluby „Otwarte życie”.	Międzyzdroje	235 294,12	200 000,00	IV.2024-IV.2027	C1; DZ 1.2.1 C1; DZ 1.2.2	ZIT FEPZ, ESO4.11 EFS+
24. Rozwój dziennych usług senioralnych w obszarze PPK, w gminie Dziwnów.	Dziwnów	211 764,70	180 000,00	IV.2024-IV.2027	C1; DZ 1.2.1 C1; DZ 1.2.2	ZIT FEPZ, ESO4.11 EFS+
25. Rozwój dziennych usług senioralnych w obszarze PPK, w gminie Golczewo.	Golczewo	427 574,06	363 437,96	I.2024 – IV.2026	C1; DZ 1.2.1 C1; DZ 1.2.2	ZIT FEPZ, ESO4.11 EFS+
26. Rozwój dziennych usług senioralnych w obszarze PPK, w gminie Wolin – popołudniowe kluby seniora.	Wolin	1 132 941,00	963 000,00	II.2025 – IV.2027	C1; DZ 1.2.1	ZIT FEPZ, ESO4.11 EFS+
27. Integracja środowisk senioralnych obszaru PPK poprzez wspólne programy szkoleniowe.	Międzyzdroje	67 500,00	45 000,00	I.2024-IV.2026	C1; DZ 1.1.4 C1; DZ 1.2.2	ZIT FEPZ, ESO 4.11 EFS+
28. Program stypendialny dla uczniów szkół ponadpodstawowych na terenie Powiatu Kamieńskiego.	Powiat Kamieński	346 500,00	294 100,00	III.2024-IV.2026	C1; DZ 1.3.2 C1; DZ1.3.3	ZIT FEPZ ESO 4.6 EFS+
29. "Zawód - Kariera - Sukces" w ramach realizacji projektu planuje się zorganizowanie i przeprowadzenie cyklu kursów zawodowych oraz warsztatów.	Powiat Kamieński	1 510 000,00	1 281 617,21	II-IV.2024	C1; DZ 1.3.1 C1; DZ 1.3.2 C1; DZ 1.3.3	ZIT FEPZ ESO 4.6 EFS+

Nazwa projektu	Wnioskodawca	Wartość przedsięwzięcia (PLN)	Kwota dofinansowania (PLN)	Harmonogram (kwartał, rok)	Realizuje cele strategii (C), działanie (DZ)	Cel szczegółowy z FEPZ
30. Programowanie oraz rozwój usług społecznych dla społeczności lokalnej w Gminie Dziwnów.	Dziwnów	353 925,31	300 836,51	II.2024-IV.2027	C1; DZ 1.3.2 C1; DZ 1.3.3	ZIT FEPZ ESO 4.11 EFS+
31. Programowanie oraz rozwój usług społecznych dla społeczności lokalnej w Gminie Golczewo.	Golczewo	522 558,75	444 174,94	III.2024-IV.2027	C1; DZ 1.3.2 C1; DZ 1.3.3	ZIT FEPZ ESO 4.11 EFS+
32. Programowanie oraz rozwój usług społecznych dla społeczności lokalnej w Gminie Międzyzdroje.	Międzyzdroje	641 063,84	544 904,26	II.2024-IV.2027	C1; DZ 1.3.2 C1; DZ 1.3.3	ZIT FEPZ ESO 4.11 EFS+
33. Programowanie oraz rozwój usług społecznych dla społeczności lokalnej w Gminie Świerzno.	Świerzno	52 941,18	45 000,00	II.2024-IV.2027	C1; DZ 1.3.2 C1; DZ 1.3.3	ZIT FEPZ ESO 4.11 EFS+
34. Programowanie oraz rozwój usług społecznych dla społeczności lokalnej w Gminie Wolin.	Wolin	640 117,00	544 100,00	I.2025-IV.2027	C1; DZ 1.3.2 C1; DZ 1.3.3	ZIT FEPZ ESO 4.11 EFS+

Tabela 18. Lista projektów PPK przewidzianych do sfinansowania w ramach Funduszy Europejskich dla Pomorza Zachodniego 2021-2027 dedykowanych instrumentowi terytorialnemu ZIT, przedsięwzięcia warunkowe (lista rezerwowa)

Nazwa projektu	Wnioskodawca	Wartość przedsięwzięcia (PLN)	Kwota dofinansowania (PLN)	Harmonogram (kwartał, rok)	Realizuje cele strategii (C), działanie (DZ)	Cel szczegółowy z FEPZ
→ FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA RZECZ MOBILNEGO POMORZA ZACHODNIEGO 2021-2027						
→ REALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘĆ WARUNKOWYCH						
35. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej powiatu kamieńskiego, w gminie Golczewo. Urząd Miejski w Golczewie.	Golczewo	1 323 529,41	1 250 000,00	I-II.2024	C1; DZ1.1 C3; DZ3.1	FEPZ RSO 2.1
36. Budowa zbiorowych/lokalnych odnawialnych źródeł energii / ciepła na terenie obszaru PPK, w gminie Międzyzdroje - Szkoła Podstawowa nr 1 w Międzyzdrojach.	Międzyzdroje	711 106,25	604 440,31	I.2024- IV.2025	C1; DZ1.3 C3; DZ3.1	FEPZ RSO 2.1
37. Budowa zbiorowych/lokalnych odnawialnych źródeł energii / ciepła na terenie obszaru PPK, w gminie Świerzno. Wymiana źródeł ciepła (pompy ciepła) wraz z fotowoltaiką w budynkach użyteczności publicznej Gminy Świerzno.	Świerzno	3 529 411,78	3 000 000,00	I.2024 – IV.2026	C1; DZ1.1 C3; DZ3.1	FEPZ RSO 2.1
38. Adaptacja do zmian klimatu poprzez rewaloryzację terenów zielonych w gminie Międzyzdroje.	Międzyzdroje	1 191 176,48	1 012 500,00	I.2024- IV.2027	C3; DZ 3.1	FEPZ RSO 2.4
39. Rozwój wysokiej jakości transportu publicznego obszaru PPK - organizacja transportu na życzenie w gminie Golczewo.	Golczewo	1 323 529,41	1 125 000,00	IV.2024 - IV.2026	C1; DZ 1.1 C3; DZ 3.2	FEPZ RSO 2.8

Nazwa projektu	Wnioskodawca	Wartość przedsięwzięcia (PLN)	Kwota dofinansowania (PLN)	Harmonogram (kwartał, rok)	Realizuje cele strategii (C), działanie (DZ)	Cel szczegółowy z FEPZ
40. Rozbudowa infrastruktury rowerowej w gminie Golczewo.	Golczewo	4 999 999,97	4 249 999,98	I.2024-IV.2027	C1; DZ 1.1 C3; DZ 3.2	FEPZ RSO 5.1
41. Rozbudowa infrastruktury rowerowej w gminie Świerzno.	Świerzno	9 000 000,00	7 650 000,00	I.2024-IV.2027	C1; DZ 1.1 C3; DZ 3.2	ZIT FEPZ RSO 5.1
42. Przebudowa infrastruktury i zagospodarowania dostępu do plaży w gminie Golczewo. Przebudowa moło w Golczewie.	Golczewo	2 530 588, 23	2 151 000,00	III-IV.2024	C2; DZ 2.2	FEPZ RSO 5.1

Tabela 19. Lista projektów PPK do sfinansowania w ramach innych źródeł finansowania środki FEPZ tryb konkursowy, własne, regionalne, krajowe i zagraniczne, PPP.

Nazwa projektu	Wnioskodawca	Wartość przedsięwzięcia (PLN)	Kwota dofinansowania (PLN)	Harmonogram (kwartał, rok)	Realizuje cele strategii (C), działanie (DZ)	Źródło finansowania
→ INNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA: środki własne, regionalne, krajowe i zagraniczne, PPP						
→ FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA RZECZ MOBILNEGO POMORZA ZACHODNIEGO 2021-2027, REALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘĆ W TRYBIE KONKURSOWYM						
43. Budowa punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK) w Mokrawicy.	Kamień Pomorski	3 999 999,96	3 399 999,97	I—IV.2024	C.3; DZ 3.3	FEPZ RSO 2.6
44. Budowa punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK) w Wolinie.	Wolin	3 999 999,96	3 399 999,97	I-IV.2024	C.3; DZ 3.3	FEPZ RSO 2.6

Nazwa projektu	Wnioskodawca	Wartość przedsięwzięcia (PLN)	Kwota dofinansowania (PLN)	Harmonogram (kwartał, rok)	Realizuje cele strategii (C), działanie (DZ)	Źródło finansowania
45. Program profilaktyczny wczesnego wykrywania raka jelita grubego dla mieszkańców powiatu kamieńskiego.	Powiat Kamieński	1 176 470,57	999 999,99	I.2024-IV.2027	C1; DZ 1.1	Inne źródła – środki krajowe, zagraniczne
46. Program wytchnieniowy dla rodzin osób dotkniętych niepełnosprawnością intelektualną w obszarze PPK.	Międzyzdroje	232 941,17	198 000,00	I.2024-IV.2027	C1; DZ 1.2	Inne źródła – środki własne, regionalne, krajowe, zagraniczne
47. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej powiatu kamieńskiego, w gminie Dziwnów. Termomodernizacja szkoły podstawowej w Dziwnowie.	Dziwnów	865 211,77	735 430,00	VI.2024-II.2025	C1; DZ1.1 C3; DZ3.1	Inne źródła – środki krajowe, zagraniczne, PPP
48. Termomodernizacja Przedszkola Miejskiego nr 1 w ramach zadania pn. „Modernizacja placówek oświatowych na terenie Gminy Międzyzdroje”.	Międzyzdroje	1 398 458,32	1 188 689,58	I.2024 - IV.2025	C1; DZ1.1 C3; DZ3.1	Inne źródła – środki krajowe, zagraniczne
49. Rozwój systemu transportu wodnego obszaru PPK (rozwój infrastruktury portów, przystani, szlaków kajakowych w kierunku przewozów pasażerskich i turystycznych) w Dziwnowie.	Dziwnów	292 500,00	240 430,00	III.2024	C2; DZ 2.2.1 C3; DZ 3.2.2	Inne źródła – środki własne, regionalne, krajowe, zagraniczne
50. Rozwinięty konkurencyjny produkt turystyczny i kulinarny Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego (szlak turystyczny i kulinarny).	Międzyzdroje	188 235,29	160 000,00	III.2024-IV.2028	C2; DZ 2.2	Inne źródła – środki własne, regionalne, krajowe, zagraniczne

Nazwa projektu	Wnioskodawca	Wartość przedsięwzięcia (PLN)	Kwota dofinansowania (PLN)	Harmonogram (kwartał, rok)	Realizuje cele strategii (C), działanie (DZ)	Źródło finansowania
51. Ochrona, promocja i rozwój niematerialnego dziedzictwa kulturowego dla zachowania i budowy tożsamości lokalnej mieszkańców obszaru PPK.	Międzyzdroje	112 500,00	45 000,00	III.2024-IV.2030	C1; DZ 1.1.4 C2; DZ 2.2.4	Inne źródła – środki własne, regionalne, krajowe, zagraniczne
52. Poprawa jakości oferty kulturalnej dla różnych grup mieszkańców obszaru PPK. Zdefiniowanie wzmacnianie i promowanie przedsięwzięć kulturalnych powiatu (wspólny kalendarz wydarzeń).	Międzyzdroje	317 647,06	270 000,00	III.2024-IV.2030	C2; DZ 2.2	Inne źródła – środki własne, regionalne, krajowe, zagraniczne
53. Działania aktywujące społeczność lokalną na terenie gminy Wolin.	Wolin	682941.00	665499.00	II.2024–IV.2027	C1; DZ 1.1.4	Inne źródła – środki własne, regionalne, krajowe, zagraniczne
54. „Ambasador zdrowia” w gminie Dziwnów. Redukcja szkód zdrowotnych i psychospołecznych społeczności lokalnych gmin nadmorskich po pandemii COVID-19.	Dziwnów	151 425,31	128 711,52	I.2024-IV.2026	C1; DZ 1.3.2 C1; DZ 1.3.3	Inne źródła – środki własne, regionalne, krajowe, zagraniczne
55. „Ambasador zdrowia” w gminie Golczewo. Redukcja szkód zdrowotnych i psychospołecznych społeczności lokalnych gmin nadmorskich po pandemii COVID-19.	Golczewo	94 984,69	80 763,99	I.2024-IV.2026	C1; DZ 1.3.2 C1; DZ 1.3.3	Inne źródła – środki własne, regionalne, krajowe, zagraniczne

Nazwa projektu	Wnioskodawca	Wartość przedsięwzięcia (PLN)	Kwota dofinansowania (PLN)	Harmonogram (kwartał, rok)	Realizuje cele strategii (C), działanie (DZ)	Źródło finansowania
56. „Ambasador zdrowia” w gminie Międzyzdroje. Redukcja szkód zdrowotnych i psychospołecznych społeczności lokalnych gmin nadmorskich po pandemii COVID-19.	Międzyzdroje	621 755,33	497 404,26	I.2024-IV.2026	C1; DZ 1.3.2 C1; DZ 1.3.3	Inne źródła – środki własne, regionalne, krajowe, zagraniczne
57. „Ambasador zdrowia” w gminie Świerzno. Redukcja szkód zdrowotnych i psychospołecznych społeczności lokalnych gmin nadmorskich po pandemii COVID-19.	Świerzno	52 941,18	45 000,00	I.2024-IV.2026	C1; DZ 1.3.2 C1; DZ 1.3.3	Inne źródła – środki własne, regionalne, krajowe, zagraniczne
58. „Ambasador zdrowia” w gminie Wolin. Redukcja szkód zdrowotnych i psychospołecznych społeczności lokalnych gmin nadmorskich po pandemii COVID-19.	Wolin	60 000,00	51 000,00	IV.2024–IV. 2026	C1; DZ 1.3.2 C1; DZ 1.3.3	Inne źródła – środki własne, regionalne, krajowe, zagraniczne
59. Doszkolenie nauczycieli oraz zakup w ramach crossfinansingu infrastruktury i wyposażenia szkół podstawowych w pracownie fizyczne, chemiczne, biologiczne i językowe ukierunkowane na poprawę warunków nauki dla dzieci ze specjalnymi potrzebami w obszarze PPK – w gminie Międzyzdroje.	Międzyzdroje	112 500,00	90 000,00	II.2024 – II.2026	C1; DZ 1.3.2 C1; DZ 1.3.3	Inne źródła – środki własne, regionalne, krajowe, zagraniczne
60. Doszkolenie nauczycieli oraz zakup w ramach crossfinansingu infrastruktury i wyposażenia szkół podstawowych w pracownie fizyczne, chemiczne,	Dziwnów	202 500,00	180 000,00	II.2024 – II.2026	C1; DZ 1.3.2 C1; DZ 1.3.3	Inne źródła – środki własne, regionalne,

Nazwa projektu	Wnioskodawca	Wartość przedsięwzięcia (PLN)	Kwota dofinansowania (PLN)	Harmonogram (kwartał, rok)	Realizuje cele strategii (C), działanie (DZ)	Źródło finansowania
biologiczne i językowe ukierunkowane na poprawę warunków nauki dla dzieci ze specjalnymi potrzebami w obszarze PPK – w gminie Dziwnów.						krajowe, zagraniczne
61. Doszkolenie nauczycieli oraz zakup w ramach crossfinansingu infrastruktury i wyposażenia szkół podstawowych w pracownie fizyczne, chemiczne, biologiczne i językowe ukierunkowane na poprawę warunków nauki dla dzieci ze specjalnymi potrzebami w obszarze PPK – w gminie Golczewo.	Golczewo	427 574,06	363 437,96	I.2024 - IV.2026	C1; DZ 1.3.2 C1; DZ 1.3.3	Inne źródła – środki własne, regionalne, krajowe, zagraniczne
62. Budowa potencjału instytucjonalnego i organizacyjnego - Lokalna Organizacja Turystyczna obszaru Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego.	Międzyzdroje	317 647,06	270 000,00	I.2024- IV.2027	C4; DZ 4.1 C4; DZ 4.2	Inne źródła – środki regionalne, krajowe
63. Budowa potencjału instytucjonalnego i organizacyjnego - biuro ZIT.	Dziwnów	773 470,58	657 450,00	I.2024- IV.2030	C4; DZ 4.1 C4; DZ 4.2	Inne źródła – środki własne, regionalne, krajowe, zagraniczne

4.3. Powiązanie pomiędzy projektami (wiązki projektów)

Przez **wiązkę projektów** rozumiemy **grupę projektów** powiązanych ze sobą merytorycznie lub funkcjonalnie w sposób na tyle bezpośredni i istotny, że ich planowanie, wdrażanie lub późniejsza eksploatacja wymaga skoordynowania. Wiazka to grupa projektów, które spełniają co najmniej jeden z trzech warunków. Projekty w ramach danej wiazki wykazują wzajemną komplementarność i synergię (tab.20).

Tabela 20. Wiazki projektów i opisy powiazan między projektami.

Wiazka projektów	Projekty i opisy powiazan pomiędzy nimi
<p>Wiazka I</p> <p>Program zwiększenia efektywności energetycznej i dostosowania do zmian klimatu obszaru PPK</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej powiatu kamieńskiego, w gminach: Dziwnów, Golczewo, Kamień Pomorski, Międzyzdroje, Wolin, Świerzno i Powiat Kamieński . • Budowa zbiorowych/lokalnych odnawialnych źródeł energii / ciepła na terenie obszaru PPK, w gminach: Międzyzdroje, Świerzno. <p>Projekt poprzez działania inwestycyjne oraz organizacyjne w obiektach infrastruktury publicznej (termomodernizacja, oświetlenie dróg i placów, ciepłownictwo, czy montaż instalacji fotowoltaicznej) wpłynie bezpośrednio na zredukowanie zapotrzebowania na energię i zmniejszanie emisji CO2. Pozwoli na zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego, wprowadzenie kompleksowych rozwiązań prowadzących do stabilizacji kosztów energii, poprawę świadomości ekologicznej mieszkańców i turystów. Realizacja tej wiazki projektów przyczyni się do zaspokojenia potrzeb energetycznych obszaru przy jednoczesnej poprawie jakości powietrza dzięki wykorzystaniu nowoczesnych rozwiązań technologicznych redukujących poziom zużycia energii oraz rozwojowi odnawialnych źródeł energii. Wskazane przedsięwzięcia przyczynią się do rozwoju środowiskowego, społecznego i gospodarczego obszaru PPK. Podjęte działania przyczynią się do realizacji wszystkich celów strategii PPK, celów strategicznych nr 3 i nr 1 w szczególności.</p>

Wiązka projektów	Projekty i opisy powiązań pomiędzy nimi
<p>Wiązka II Program rozbudowy infrastruktury turystyczno- rekreacyjnej i kulturalnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Przebudowa infrastruktury i zagospodarowanie dostępu do plaż, kąpielisk w gminie Dziwnów, Golczewo, Kamień Pomorski, Międzyzdroje i Wolin. • Rozbudowa infrastruktury rowerowej w gminach: Golczewo, Świerzno, Kamień Pomorski • Rozwój systemu transportu wodnego obszaru PPK w kierunku przewozów pasażerskich i turystycznych w gminach: Dziwnów, Międzyzdroje, Kamień Pomorski i Wolin (infrastruktura portów i przystani, szlaków kajakowych; tramwaje wodne, żeglarskie centrum szkolenia). • Rozwinięty konkurencyjny produkt turystyczny i kulinarny Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego (szlak turystyczny i kulinarny). • Lokalna Organizacja Turystyczna obszaru Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego. • Remont i adaptacja budynku Kurii Biskupiej w Kamieniu Pomorskim na potrzeby Kamieńskiego Domu Kultury. • Ochrona, promocja i rozwój niematerialnego dziedzictwa kulturowego dla zachowania i budowy tożsamości lokalnej mieszkańców obszaru PPK. • Poprawa jakości oferty kulturalnej dla różnych grup mieszkańców obszaru PPK. Zdefiniowanie wzmacnianie i promowanie przedsięwzięć kulturalnych powiatu (wspólny kalendarz wydarzeń). <p>Realizacja tej wiązki projektów pozwoli na zachowanie zrównoważonego rozwoju turystyki i atrakcyjności obszaru, wydłużenie sezonu turystycznego, rozwój nowych usług oraz lokalnych produktów regionalnych charakterystycznych dla obszaru PPK. Międzynarodowa i krajowa rozpoznawalność i atrakcyjność terytorium zostanie zachowana dzięki zróżnicowanej i zrównoważonej formie udostępniania walorów przyrodniczych i kulturowych oraz uspołnionej promocji oferty turystycznej, kulturalnej i kulinarnej. Wszystkie wspierane działania przyczynią się do rozwoju środowiskowego, społecznego i gospodarczego obszaru PPK. Podjęte działania przyczynią się do realizacji wszystkich celów strategii PPK, celów strategicznych nr 1 i nr 2 w szczególności.</p>

Wiązka projektów	Projekty i opisy powiązań pomiędzy nimi
<p>Wiązka III</p> <p>Program rozwoju wysokiej jakości społecznych usług publicznych obszaru PPK</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój dziennych usług senioralnych w obszarze PPK, w szczególności w gminach Dziwnów, Kamień Pomorski, Międzyzdroje, Świerzno. • Program wytchnieniowy dla rodzin osób dotkniętych niepełnosprawnością intelektualną w obszarze PPK. • Rozwój infrastruktury i wyposażenia szkół ponadpodstawowych ukierunkowane na poprawę warunków nauki w obszarze PPK (Międzyzdroje, Benice, Golczewo) • Doszkolenie nauczycieli oraz zakup w ramach crossfinansingu infrastruktury i wyposażenia szkół podstawowych w pracownie fizyczne, chemiczne, biologiczne i językowe ukierunkowane na poprawę warunków nauki dla dzieci ze specjalnymi potrzebami w obszarze PPK – w gminach Dziwnów i Międzyzdroje. • "Zawód - Kariera - Sukces" w ramach realizacji projektu planuje się zorganizowanie i przeprowadzenie cyklu kursów zawodowych oraz warsztatów • Program stypendialny dla uczniów szkół ponadpodstawowych na terenie Powiatu Kamieńskiego • Integracja środowisk senioralnych poprzez wspólne programy szkoleniowe. Współpraca i integracja środowiska senioralnego (współdziałanie NUTW w Międzyzdrojach, Stowarzyszenia UTW w Kamieniu Pomorskim i Stowarzyszenia UTW w Golczewie). • Działania aktywujące społeczność obszaru wiejskiego PPK. • Programowanie oraz rozwój usług społecznych dla społeczności lokalnej w gminach Dziwnów, Międzyzdroje, Świerzno, Golczewo, Wolin. • Program profilaktyczny wczesnego wykrywania raka jelita grubego dla mieszkańców powiatu kamieńskiego. • „Ambasador zdrowia” Redukcja szkód zdrowotnych i psychospołecznych społeczności lokalnych gmin nadmorskich po pandemii COVID-19 – w gminach Międzyzdroje, Wolin, Dziwnów.

Wiązka projektów	Projekty i opisy powiązań pomiędzy nimi
	<p>Realizacja projektów wiązki III zapewni rozwijanie i poprawę poziomu usług obszaru PPK, wykorzystujących zróżnicowaną ofertę spędzania czasu wolnego, kulturalną, sportową i rekreacyjną oraz atuty otoczenia powiatu. Rozwój infrastruktury szkół i wyposażenia zapewni zwiększenie oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży oraz wyrównywanie szans edukacyjnych ukierunkowanych na poprawę warunków nauki. Wysoki poziom infrastruktury senioralnej zapewni integrację i poprawę poziomu życia osobom starszym. Realizacja projektów pozwoli na zapewnienie wysokiej jakości i dostępności podstawowych usług publicznych zwiększając atrakcyjność warunków zamieszkania. Wszystkie wspierane działania przyczynią się do rozwoju społecznego i gospodarczego obszaru PPK. Podjęte działania przyczynią się do realizacji celów strategicznych nr 1 i nr 4 w szczególności.</p>
<p>Wiązka IV Program zrównoważonego rozwoju obszaru PPK</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój wysokiej jakości transportu publicznego obszaru PPK (organizacja transportu na życzenie dla mieszkańców powiatu, intermodalne centrum przesiadkowe) w gminach Międzyzdroje, Golczewo i Wolin. • Rozwój systemu transportu wodnego obszaru PPK w kierunku przewozów pasażerskich i turystycznych w gminach: Dziwnów i Wolin (infrastruktura portów, przystani, tramwaje wodne). • Budowa punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK) w Mokrawicy i Wolinie • Rewaloryzacja Terenów Zielonych w gminach Międzyzdroje, Dziwnów – poprawa infrastruktury parków miejskich i zieleni miejskiej (budowa punktów edukacji w miejscach cennych przyrodniczo). <p>Realizacja wiązki projektów zapewni lepszą dostępność transportową obszaru. Zauważalna jest tendencja do dywersyfikacji transportu, który powinien wykorzystywać lokalne atrybuty. W tym przypadku obszar zalewu szczecińskiego z morzem bałtyckim wpisuje się w potencjał do rozwoju transportu opartego o wodę. W oparciu o istniejącą infrastrukturę, która wymaga pewnych nakładów finansowych stworzony zostanie system transportu wodnego (o napędzie elektrycznym), który uzupełni transport publiczny i odciąży sieć dróg publicznych. Uruchomienie zeroemisyjnego transportu zbiorowego i ułatwienia dla pojazdów zeroemisyjnych zapewnią zrównoważony rozwój obszaru PPK. Poprawa rozwiązań z zakresu komunikacji publicznej, z uwzględnieniem potrzeb obszaru funkcjonalnego zapewni wysokiej jakości transport publiczny i</p>

Wiązka projektów	Projekty i opisy powiązań pomiędzy nimi
	<p>przyczyni się do zwiększenia jakości życia mieszkańców i turystów. Wysokiej jakości transport publiczny dostosowany do potrzeb mieszkańców (zielony transport publiczny, modernizacja przystanków, system zarządzania komunikacją). Poszanowanie środowiska przyrodniczego zostanie zachowane poprzez zastosowanie technologicznych rozwiązań ograniczających wielkość strumienia odpadów, a także o ich właściwą segregację, recykling i odzysk. Istniejące parki oraz tereny zielone wymagają dodatkowych prac adaptacyjnych do zmian klimatu i przywrócenia gatunków rodzimych w celu zwiększenia odporności na szkodniki i działania klimatu. Jednocześnie wsparcie rozbudowy przestrzeni publicznej poprzez nasadzenia idealnie wpisuje się w tematykę zapobiegania miejskim wyspom ciepła, wspieranie bioróżnorodności gatunkami rodzimymi i retencję wód opadowych w przestrzeni publicznej.</p>
<p>Wiązka V</p> <p>Program rozwoju instytucjonalnego obszaru PPK</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa potencjału instytucjonalnego i organizacyjnego - biuro ZIT • Budowa potencjału instytucjonalnego i organizacyjnego - Lokalna Organizacja Turystyczna <p>Program rozwoju instytucjonalnego oparty jest na współpracy samorządów obszaru PPK i zakłada zintegrowanie i koncentrację działań służących poprawie efektywności prowadzonej przez partnerów polityki rozwoju. Fundamentem współpracy będzie utworzenie biura ZIT, odpowiedzialnego za wdrażanie strategii terytorialnej oraz konsekwentne prowadzenie wspólnej dla całego partnerstwa promocji turystycznej obszaru.</p>

Opracowanie własne ZMP.

5. WDRAŻANIE: warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii

5.1. Zarządzanie wdrażaniem strategii

Rozwój lokalny oparty na funkcjonalnym i terytorialnym podejściu, którego przejawem jest realizacja instrumentu ZIT Obszaru Funkcjonalnego Kamienia Pomorskiego motywuje członków PPK do zacieśniania współpracy. PPK postrzegane jest jako centrum funkcjonalnie powiązanego, wspólnego terytorium o dużym potencjale rozwojowym, którego wykorzystanie będzie możliwe dzięki wzmocnieniu więzi partnerskich. Dlatego członkowie Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego zacieśnili współpracę i nadali jej zinstytucjonalizowaną formę w postaci Porozumienia.

5.1.1. Forma instytucjonalizacji

Porozumienie powiatowo-gminne w sprawie powołania Związku Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT), opracowania strategii ZIT oraz zarządzania ZIT Obszaru Funkcjonalnego Kamienia Pomorskiego zostało zawarte w dniu 01.02.2023 r.⁸.

Dzięki temu usankcjonowana i uregulowana została wola podejmowania partnerskich inicjatyw na rzecz zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego, przestrzennego gmin i powiatu, przy wykorzystaniu kierunków i instrumentów wsparcia dostępnych na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym oraz europejskim. Zagwarantuje to podniesienie jakości funkcjonowania administracji publicznej w zakresie realizacji przedsięwzięć zintegrowanych, wspólne diagnozowanie problemów rozwojowych oraz wypracowywanie sposobów ich rozwiązywania i ochronę wspólnych interesów PPK. Strony zawarły porozumienie w celu ich trwałego, zrównoważonego i efektywnego rozwoju

⁸ w oparciu o uchwały nr: XXXIII/238/2022 Rady Powiatu Kamieńskiego z dnia 21.12.2022 r.; LIV/545/22 Rady Miejskiej w Dziwnowie z dnia 21.12. 2022 r.; XLVIII/377/2022 Rady Miejskiej w Golczewie z dnia 29.12.2022 r.; XLIII/453/22 Rady Miejskiej w Kamieniu Pomorskim z dnia 23.12.2022 r.; LVI/684/23 Rady Miejskiej w Międzyzdrojach z dnia 20.01.2023 r.; LXXII/708/23 Rady Miejskiej w Wolinie z dnia 31.01.2023 r.; L/321/2022 Rady Gminy Świerzno z dnia 22.12.2022 r.

zmierzącego do osiągnięcia celów rozwojowych wpisujących się w Strategię Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego 2030. Porozumienie określa zasady współpracy członków PPK.

Ryc. 24. Podpisanie Porozumienia Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego - Rada Partnerstwa.

Źródło: Opracowanie własne ZMP.

Dążąc do zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych w przygotowanie i realizację Strategii ZIT, **w strukturze Związku ZIT uwzględniono również powołanie Zespołu Partnerów Społeczno-Gospodarczych (ZPS-G), jako ciała doradczego organu stanowiącego porozumienie składające się z wszystkich właściwych dla obszaru realizacji ZIT partnerów.** W skład ZPS-G wchodzi przedstawiciele m.in. społeczeństwa obywatelskiego, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska oraz odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób ze specjalnymi potrzebami, równości płci i niedyskryminacji. Wskazany podmiot posiada prawo do opiniowania decyzji organu stanowiącego PPK związanych z przygotowaniem i wdrażaniem Strategii ZIT poprzez przyjmowanie przez powyższe ciało doradcze stosownych stanowisk.

Główne cele Porozumienia stanowią:

- ➔ powołanie Związku ZIT, określenie praw i obowiązków oraz zasad współpracy członków związku ZIT przy opracowaniu i przyjęciu strategii ZIT oraz zarządzaniu ZIT w ramach perspektywy finansowej 2021-2027;

- ➔ wzmocnienie powiązań funkcjonalnych oraz zapewnienie partnerskiego modelu współpracy pomiędzy członkami Związku ZIT;
- ➔ aktywne współdziałanie na rzecz pozyskiwania środków zewnętrznych, które mogą zostać wykorzystane na finansowanie strategicznych potrzeb obszaru realizacji ZIT.

Mając na uwadze wzmocnianie i rozwój więzi partnerskich oraz integracji terytorialnej w celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju obszaru partnerstwa gmin i powiatu kamieńskiego poniżej przedstawiony zostanie system wdrażania, w tym struktury zarządzania strategią ZIT z uwzględnieniem partnerów społeczno-gospodarczych.

5.1.2. System zarządzania wdrażaniem strategii

➔ Zarządzenie strategiczne

1. **Rada Partnerstwa/Komitet Sterujący ZIT**, którą stanowią członkowie Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego jako organ stanowiący odpowiada za podejmowanie decyzji strategicznych z punktu widzenia zapisów strategii, m.in. takich jak wybór projektów do realizacji, ewaluacja lub aktualizacja dokumentu. Rada Partnerstwa odpowiada także za kształtowanie działalności programowej i wdrożeniowej Porozumienia, określenie głównych kierunków działania i rozwoju, przyjmowanie dokumentów strategicznych, w tym Strategii ZIT.
2. **Do zadań Rady Partnerstwa/Komiteu Sterującego ZIT należy:**
 - a) przyjęcie strategii ZIT, inicjowanie i opiniowanie propozycji jej zmian oraz innych dokumentów niezbędnych do zarządzania ZIT,
 - b) nadzór nad procesem zarządzania ZIT i realizacją długofalowych celów rozwoju obszaru PPK,
 - c) identyfikacja źródeł finansowania dla realizowanych przedsięwzięć,
 - d) podejmowanie działań naprawczych w przypadku materializacji ryzyk związanych z realizacją Strategii,
 - e) wyznaczanie roli lidera i partnerów w poszczególnych projektach finansowanych w ramach instrumentu ZIT lub z innych źródeł finansowania, określenie szczegółowego zakresu projektów oraz zasad rozliczeń finansowych, w tym wkładów własnych każdej ze stron biorącej udział w projektach, będzie każdorazowo ustalane przez członków związku ZIT zaangażowanych w realizację projektu na podstawie odrębnych porozumień.
3. W skład Rady Partnerstwa/Komiteu Sterującego ZIT wchodzi osoby pełniące funkcje organów wykonawczych członków związku ZIT.
4. **Przewodniczący Rady Partnerstwa/ Komitetu Sterującego ZIT** kieruje pracami Rady Partnerstwa/Komiteu Sterującego ZIT.

5. Przewodniczącym Rady Partnerstwa/Komitetu Sterującego ZIT jest osoba pełniąca funkcję organu wykonawczego Gminy Międzyzdroje.
6. Do wyłącznej kompetencji Przewodniczącego Rady Partnerstwa/ Komitetu Sterującego ZIT należy:
 - a) kierowanie pracami Rady Partnerstwa ZIT/ Komitetu Sterującego ZIT,
 - b) zwoływanie posiedzeń Rady Partnerstwa/ Komitetu Sterującego ZIT (nie rzadziej niż raz na kwartał).
7. Decyzje Rady Partnerstwa/ Komitetu Sterującego ZIT podejmowane są jednomyślnie.
8. Rada Partnerstwa powierza **Liderowi związku ZIT** zarządzanie ZIT.
9. Obowiązki i uprawnienia Lidera, osoby pełniącej funkcję organu wykonawczego Gminy Dziwnów stanowią:
 - a) opracowanie strategii ZIT, a także zmian i modyfikacji strategii ZIT oraz uzgadnianie ich treści z pozostałymi członkami związku ZIT oraz innymi podmiotami,
 - b) przedłożenie projektu strategii ZIT do zaopiniowania i uzgodnienia podmiotom wymienionym w powszechnie obowiązujących przepisach prawa,
 - c) informowanie pozostałych członków związku ZIT o przypadkach, które mogą mieć wpływ na prawidłową i terminową realizację powierzonych zadań,
 - d) współpraca z Radą Partnerstwa/Komitetem Sterującym ZIT, Grupą Roboczą i innymi podmiotami w procesie przygotowania strategii ZIT i zarządzania ZIT;
 - e) zarządzanie ZIT przy uwzględnieniu warunków ustanowionych przez Instytucję Zarządzającą programem regionalnym Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027.
10. **Zespół Partnerów Społeczno-Gospodarczych** jest ciałem opiniująco-doradczym Lidera związku ZIT.
11. Do zadań Zespołu Doradczego Partnerów Społeczno-Gospodarczych należy:
 - a) udział w organizowanych spotkaniach i warsztatach związanych z zarządzaniem ZIT,
 - b) opiniowanie projektu strategii ZIT oraz propozycji jej zmian i innych dokumentów,
 - c) inicjowanie zmian strategii ZIT.
12. Członków Zespołu powołuje Lider związku ZIT spośród kandydatów wskazanych przez Radę Partnerstwa / Komitet Sterujący ZIT.

➔ Zarządzanie operacyjne

W celu zapewnienia efektywnego administracyjnego i organizacyjnego wsparcia Rady Partnerstwa i Lidera związku ZIT funkcjonować będzie **Biuro ZIT**. Do głównych jego zadań należy:

- a) koordynacja działań członków w związku z realizacją wspólnych przedsięwzięć,

- b) przygotowanie i wdrażanie wspólnych planów działań obejmujących inwestycje i inne aktywności wspierające rozwój obszaru PPK,
- c) wskazywanie potencjalnych źródeł finansowania,
- d) przygotowanie wspólnych projektów, aplikowanie o środki zewnętrzne oraz koordynacja realizowanych projektów,
- e) podejmowanie regularnych działań na rzecz budowania wizerunku i lobbowanie na rzecz realizacji wspólnych interesów Partnerstwa,
- f) współpraca z ZPS-G i prowadzenie działań informacyjnych i konsultacyjnych skierowanych do interesariuszy.

Koordinację między przedsięwzięciami o charakterze strategicznym zapewni Biuro ZIT jednak dla każdego przedsięwzięcia strategicznego wyznaczony został **Zespół Projektowy**, jako organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego, członków PPK, który odpowiada za jego realizację i koordynację procesu wdrażania z podmiotami współpracującymi na poziomie struktur PPK w ramach danego projektu. Zespoły projektowe realizują:

- a) wdrażanie strategii na poziomie jednostek samorządu terytorialnego,
- b) proces wdrażania projektów oraz angażowanie podmiotów współpracujących na poziomie struktur PPK,
- c) monitorowanie wdrażania strategii/projektów w oparciu o system wskaźników realizacji.

5.1.3. Cykl aktualizacji strategii

Rada Partnerstwa/Komitet Sterujący ZIT przy wsparciu Lidera realizuje proces przeglądu/oceny stopnia wdrażania strategii co najmniej raz na 5 lat, a następnie podejmie decyzję o jej modyfikacji/aktualizacji strategii. Możliwa jest również wcześniejsza aktualizacja dokumentu w celu dostosowania go do zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych. Dlatego Rada Partnerstwa na uzasadniony wniosek Lidera podejmuje decyzję o aktualizacji na dowolnym etapie realizacji strategii. Każda decyzja o modyfikacji powinna określać ramowy harmonogram aktualizacji, a także tryb organizacji prac, w tym źródła ich finansowania.

Zakres czasowy strategii przyjmuje się na okres do 2030 r., po upływie tego terminu zostanie opracowany nowy dokument lub zaktualizowany dotychczasowy w zależności od potrzeb wynikających z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwojowych obszaru PPK.

5.2. Monitorowanie i ocena wdrażania

5.2.1. Monitorowanie procesu wdrażania Strategii

Lider związku ZIT nadzoruje proces monitorowania, zatwierdza postępy we wdrażaniu Strategii, osiągnięcia przez nią założonych celów i wskaźników oraz projektów, wskazuje wagę okoliczności wpływających na podejmowane działania.

Monitorowanie wdrażania strategii to obserwowanie w czasie rzeczywistym procesu realizacji celów strategicznych, projektów i powstawania w ich ramach produktów. Polega na systematycznym zbieraniu i przetwarzaniu danych opisujących postęp realizacji celów strategii, projektów strategicznych i skupia się przede wszystkim na terminowości realizacji zadań i osiągnięcia produktów w zaplanowanych terminach. Tak rozumiany monitoring spełnia także rolę systemu wczesnego ostrzegania o ewentualnych nieprawidłowościach.

Bieżące monitorowanie postępów realizacji strategii będzie koordynowane przez Lidera i realizowane przez Biuro ZIT, które opracuje **Raport o stanie realizacji Strategii**, co dwa lata. Biuro prowadzi system komunikacji wewnętrznej (w formie elektronicznych baz danych pozwalających na bieżące śledzenie postępów realizacji, dostęp do dokumentów).

Biuro ZIT jest odpowiedzialne za przygotowywanie i uzgodnienie z Liderem treści Raportu o stanie realizacji Strategii terytorialnej (co dwa lata, pierwszy do końca I kw. 2025 r.). Założenia dokumentu zostaną zatwierdzone przez Radę Partnerstwa. Zakres merytoryczny i organizacyjny prac będzie obejmował:

- a) zmiany społeczno-gospodarcze obszaru PPK, w szczególności uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne rozwoju;
- b) szczegółowe wskaźniki i sposób pozyskania danych;
- c) analizę zmian wartości wskaźników realizacji celów strategicznych;
- d) informację nt. realizacji projektów, analiza (finansowego i rzeczowego) postępu realizacji projektów;
- e) funkcje podmiotów współpracujących na poziomie projektów i gmin;
- f) sprawozdanie z wykonania budżetu (jeśli zasadne).

Wnioski z raportów mogą stanowić podstawę realizacji działań ewaluacyjnych lub zmiany mechanizmów realizacji strategii, jak i modyfikacji zakresu i sposobu realizacji projektów.

5.2.2. Ocena (ewaluacja) stopnia osiągnięcia celów strategicznych

Istotnym aspektem funkcjonowania systemu ewaluacji strategii będzie jego powiązanie z systemem monitorowania i prowadzoną sprawozdawczością. Informacje i dane pochodzące z monitorowania zostaną wykorzystane do koordynacji i wzajemnego wsparcia systemu ewaluacji.

Proces ewaluacji strategii będzie uruchamiany przez Lidera lub na wniosek Rady Partnerstwa, który pełni rolę koordynatora a realizatorem jest Biuro ZIT z wykorzystaniem ekspertów wewnętrznych (pracownicy administracji członków PPK) lub z zewnątrz. Zespoły projektowe dostarczą informacji na użytek prowadzonych badań ewaluacyjnych. Cały proces zostanie uspołeczniony z zaangażowaniem mieszkańców oraz ZPS-G.

Wykorzystanie danych w procesie ewaluacji będzie polegało na uzyskaniu dostępu do danych pozyskanych i gromadzonych w ramach procesu monitorowania, statystyki publicznej i MRL.

Kryteria oceny strategii PPK:

- ✓ trafność - w jakim stopniu cele i narzędzia PPK odpowiadają na zdiagnozowane potrzeby i problemy obszaru;
- ✓ skuteczność - w jakim stopniu przyjęte cele oraz mechanizmy realizacji zostały osiągnięte;
- ✓ trwałość - ciągłości efektów, wpływ i oddziaływanie;
- ✓ efektywność - ocena relacji nakładów do osiągniętych efektów, kosztów do korzyści;
- ✓ użyteczność - w jakim stopniu strategia realnie przyczyniła się do rozwiązania zidentyfikowanych problemów obszaru.

Zakres czasowy strategii został określony do 2030 r., oznacza to, że ewaluacja mid-term (realizacja w 2027 r.). W trakcie realizacji istotną rolę odegra ewaluacja on-going, która będzie w najszerszym zakresie informować o postępach w realizacji, nie tylko w ujęciu ilościowym, ale i jakościowym, pozwoli na weryfikację przyjętych w strategii celów lub kierunków działań, modyfikację stosowanych mechanizmów i narzędzi realizacji; zaniechanie lub uruchomienie nowych projektów strategicznych, wskaże potrzebę aktualizacji. Pozwoli to na określenie wpływu strategii PPK na otoczenie i ocenę realnych zmian, które zaszły w związku z jej wdrożeniem.

Realizacja procesu ewaluacji:

- ➔ **ewaluacja on-going**, prowadzona co dwa lata, w oparciu o raporty z realizacji strategii warunkujące zmiany; dostarczy rekomendacji ws. modyfikacji/ zaniechania/ uruchomienia projektów; pomoże w weryfikacji/ aktualizacji celów oraz mechanizmów realizacji strategii;
- ➔ **ewaluacja mid-term** w 2027 r., w celu oceny efektów wdrażania strategii w trakcie realizacji, zostanie przeprowadzona w zakresie analizy pierwszych

produktów i rezultatów, co pozwoli ocenić efekty wdrażania (takie działanie wskaże, w jaki sposób założenia przekładane są na działania i określi konieczne zmiany);

- **ewaluacja ex-post** powinna odbyć się po zakończeniu procesu realizacji, zostanie przeprowadzona po 2030 r. w celu podsumowania i oceny całego procesu wdrażania strategii i określi czynniki wpływające na sukces lub niepowodzenie interwencji oraz jej efekty, w szczególności wpływ na zmianę sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru PPK.

Ewaluacja strategii będzie dotyczyć stopnia efektywności realizowanych celów, określonych dla PPK wskaźników, oddziaływania jej realizacji na zmiany społeczno-gospodarcze w obszarze. Wyniki ewaluacji, w tym wnioski i rekomendacje podlegają upublicznieniu interesariuszom lokalnym.

6. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych

Partycypacja społeczna stanowi istotny element procesu opracowania strategii terytorialnej PPK, dlatego zaangażowanie szerokiego grona interesariuszy zostało zapewnione na wszystkich etapach przygotowania i wdrażania strategii, czyli opracowania raportu diagnostycznego, dokumentu strategicznego i jego realizacji. Zastosowanie **modelu ekspercko-partycypacyjnego** dodatkowo wzbogaca proces, nie tylko dzięki udziałowi osób zajmujących się profesjonalnie analizą problematyki rozwoju lokalnego i regionalnego, ale przede wszystkim lokalnych samorządowców, liderów, mieszkańców i młodzieży obszaru PPK, przedsiębiorców i przedstawicieli organizacji społeczno - gospodarczych. Ekspertki ZMP zapewniły rzetelny i efektywny sposób przeprowadzenia prac analitycznych i koncepcyjnych jednak to jakościowy wkład środowiska lokalnego w postaci wskazania oceny stanu rozwoju sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru PPK, opinii i sugestii kierunków zmian oraz zidentyfikowanie projektów przedsięwzięć stanowi realną wartość dodaną całego procesu. Dodatkowo wszystkie bieżące informacje i dokumenty związane ze strategią udostępniane są na stronach internetowych gmin PPK.

Zaangażowanie interesariuszy ze środowiska lokalnego zostało opisane w niniejszym rozdziale. Szczegóły konsultacji społecznych na etapie opracowania diagnozy oraz kierunków rozwoju strategicznego obszaru PPK, powołania i zaangażowania w prace Zespołu Społeczno-Gospodarczego PPK oraz konsultacji społecznych projektu Strategii rozwoju terytorialnego do 2030 roku zostały przedstawione.

6.1. Partycypacja społeczna na etapie przygotowywania strategii

6.1.1. Partycypacja społeczna na etapie opracowania raportu diagnostycznego

Uzupełnienie diagnostycznych analiz ilościowych stanowiły informacje wygenerowane w trakcie przeprowadzonych badań społecznych⁹, które objęły:

⁹ Raport diagnostyczny wraz załącznikami: Załącznik nr 1 Raport z badań mieszkańców, młodzieży i liderów Partnerstwa powiatu kamieńskiego. ZMP; Załącznik nr 2 Badania mieszkańców, młodzieży i liderów Partnerstwa powiatu kamieńskiego. ZMP.

- ➔ Badanie opinii oraz planów życiowych młodzieży przeprowadzone zostało online w dniach od 30 maja do 10 czerwca 2022 r. za pomocą dedykowanego systemu elektronicznego ZMP, objęty 228 uczniów ostatnich/przedostatnich klas szkół ponadpodstawowych mieszkających na obszarze partnerstwa. Ankieta koncentrowała się na kwestiach związanych z planami życiowymi i zawodowymi uczniów, postawami przedsiębiorczymi oraz postrzeganiem przez młodzież obszaru Partnerstwa, jako miejsca do życia. Badanie przeprowadzono przy aktywnym udziale szkół i ich organów prowadzących.
- ➔ Badanie opinii mieszkańców gmin obszaru partnerstwa zostało przeprowadzono online za pomocą dedykowanego systemu elektronicznego ZMP, na niereprezentatywnej próbie 734 aktywnych internautów - mieszkańców gmin obszaru partnerstwa, w dniach od 6 czerwca do 30 czerwca 2022 r. W ankiecie poruszono tematy postrzegania partnerstwa jako miejsca do życia, sposobu korzystania z usług na terenie partnerstwa i poza nim oraz zapotrzebowania na przedsięwzięcia, które powinny zostać zrealizowane w latach przyszłych.
- ➔ Badanie opinii lokalnych liderów skierowane zostało do 4 kategorii liderów lokalnych reprezentujących samorząd lokalny, organizacje społeczne, środowisko przedsiębiorców i liderów opinii, zostało przeprowadzone online na celowej próbie 56 liderów w dniach od 13 czerwca do 30 czerwca 2022 r. Ankieta zebrała „ekspercką” wiedzę liderów na temat obszaru, przepływu mieszkańców między gminami w celu realizacji usług oraz przedsięwzięć koniecznych dla dalszego rozwoju Partnerstwa.
- ➔ Badania samorządów w zakresie bilansu usług, będące analizą przepływów usług pomiędzy gminami oraz lokalizacji centrów poszczególnych kategorii usług na terenie partnerstwa uzupełniły indywidualne wywiady z wójtami i burmistrzami, konsultacje z Grupą Robozą i Radą Partnerswa oraz wyniki badań mieszkańców i liderów.
- ➔ Badanie diagnozujące warunki do rozwoju przedsiębiorczości w Partnerstwie (arkusz „Podstawowe pytania dotyczące przedsiębiorczości”). Poza analizą wypełnionego przez gminy arkusza odbyły się konsultacje wyników z Grupą Roboczą PPK oraz dyskusje na posiedzeniach Rady Partnerstwa na temat stanu przedsiębiorczości w Partnerstwie.
- ➔ Badania zasobów i produktów na obszarze partnerstwa polegały na inwentaryzacji oraz ocenie posiadanych przez samorządy zasobów i

produktów Partnerstwa (arkusze do identyfikacji i rangowania zasobów i produktów).

Drzewo problemów to narzędzie pozwalające na zidentyfikowanie kluczowych problemów wspólnych dla całego obszaru partnerstwa, ich przyczyn i skutków. Informacje wygenerowane zostały podczas warsztatów, wywiadów indywidualnych i grupowych, debat strategicznych, cotygodniowych spotkań Grupy Roboczej i cyklicznych posiedzeń Rady Partnerstwa.

Sposób organizacji badań, opierający się na dużym zaangażowaniu partnerów i lokalnych liderów oraz formuła badania opinii publicznej zapewniły procesowi diagnostycznemu walor społecznej partycypacji społeczności lokalnej. Otwartość metod badawczych na bieżący udział mieszkańców w procesie opracowania diagnozy obszaru partnerstwa umożliwił odbiór i wdrożenie, po stosownej analizie, zgłaszanych uwag, obserwacji i komentarzy pochodzących z różnych grup interesariuszy.

6.1.2. Partycypacja społeczna na etapie opracowania strategii

Proces włączenia interesariuszy został zapewniony w całym cyklu opracowywania strategii. Członkowie PPK nadali dużą rolę partycypacji społecznej, a przedstawiciele środowiska społeczno-gospodarczego obszaru PPK byli aktywnie włączani na każdym etapie prac, uczestniczyli w warsztatach i spotkaniach RP i GR PPK. Dodatkowo **powołanie Zespołu Partnerów Społeczno – Gospodarczych (ZPS-G)**¹⁰ zapewniło uwzględnienie opinii i zaleceń społeczności lokalnej obszaru. W skład ZPS-G weszli przedstawiciele podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów gospodarki, działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji, działających na obszarze Związku ZIT. Zostali wskazani przez Burmistrzów Gminy Dziwnów, Gminy Golczewo, Gminy Kamień Pomorski, Gminy Międzyzdroje, Gminy Wolin i Wójta Gminy Świerzno oraz Zarząd Powiatu Kamieńskiego i **powołani Zarządzeniem Burmistrza Gminy Dziwnów (Lidera związku ZIT OF Powiatu Kamieńskiego) nr VIII/561/2023 w dniu 27.02.2023 r.**

¹⁰ Zasady naboru członków oraz zasady funkcjonowania zespołu określa Regulamin ZPS-G.

6.2. Partycypacja społeczna na etapie realizacji i oceny efektów strategii

Stymulowanie współpracy i zapewnienie partycypacji społecznej (ryc.25) stanowią istotny aspekt efektywnego wdrażania założeń strategii, dlatego w czasie jej realizacji mechanizm partycypacji będzie stałym elementem procesu. Proces partycypacji zostanie zapewniony we wskazanych wymiarach:

- zaangażowanie Zespołu Partnerów Społeczno-Gospodarczych na etapie opracowania, realizacji i oceny strategii zapewni współudział interesariuszy. Będą oni mieli możliwość zaangażowania we wdrażanie i ocenę efektów strategii na co najmniej dwóch poziomach bezpośredniego udziału w spotkaniach PPK i poprzez opiniowanie realizowanych działań;
ZPS-G reprezentuje, prowadzi społeczny nadzór nad wdrażaniem dokumentu i ma głos doradczy w procesie wdrażania, a także może np. sygnalizować potrzebę bieżącego przeglądu realizowanych zadań czy wręcz zasugerować potrzebę aktualizacji dokumentu. Udział w projektach, na etapie ustalania priorytetów w realizacji poszczególnych projektów, okresowych przeglądów strategicznych i weryfikowania aktualności poczynionych założeń i przesądzeń strategicznych, nadzoru nad tempem i efektywnością wdrażania zapisów strategii;
- planowane jest także uruchomienie stałej możliwości komunikacji działalności PPK z lokalną społecznością z wykorzystaniem mediów oraz spotkań bezpośrednich, np. Lokalne Forum Terytorialne, jako narzędzie dialogu strategicznego w formie spotkań tematycznych np. rozwoju gospodarczego i środowiskowego, transportu niskoemisyjnego, energii, turystyki, zdrowia i usług społecznych. Mogłoby ono stać się płaszczyzną pogłębionej dyskusji na temat aktualnej sytuacji i uwarunkowań społeczno-gospodarczych, a także pożądanых kierunków zmian. Zostanie wykorzystane do przeprowadzenia debaty z władzami publicznymi i interesariuszami lokalnymi nt. efektów zrealizowanych działań oraz przeprowadzenia szczegółowych ocen oddolnych potrzeb i przyszłych wyzwań terytorialnych pochodzących od konkretnych grup docelowych; W ocenie efektów strategii uwzględniony zostanie aktywny udział lokalnej społeczności, poprzez zaplanowanie szeregu badań sondażowych i fokusowych na temat oceny zachodzących zjawisk społeczno-gospodarczych i jakości życia na obszarze partnerstwa.

Wskazane działania pozwolą na ciągły i systematyczny proces wymiany wiedzy i doświadczeń oraz weryfikację postępu realizacji strategii z wykorzystaniem endogenicznego potencjału obszaru partnerstwa.

Ryc. 25. Wizualizacja spotkań i prac warsztatowych Rady Partnerstwa i Grupy Roboczej oraz Zespołu Partnerów Społeczno-Gospodarczych.

Źródło: Opracowanie własne ZMP.

7. Źródła finansowania

Strategia terytorialna Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego będzie realizowana w latach 2023-2030, w związku z tym finansowanie działań w niej określonych obejmie okres wieloletnich ram finansowych na lata 2021-2027, czyli w dużej mierze dotyczyć będzie polityki spójności i wsparcia w ramach programu regionalnego: Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. Projekty wynikające ze strategii ZIT będą współfinansowane ze środków programów regionalnych i krajowych z wielu często niezależnych od siebie źródeł uruchamianych na różnych zasadach i w różnym czasie. Wynika to przede wszystkim ze sposobu finansowania projektów strategicznych, które mają złożoną i wielowymiarową strukturę i formułę realizacji. Dlatego skuteczność podjętych działań będzie zależała od ścisłej współpracy wszystkich członków PPK, skuteczna koordynacja działań związanych z pozyskiwaniem środków i sprawnym przeprowadzeniem przedsięwzięć pozwoli na efektywną realizację strategii.

Zasadniczym źródłem finansowania będą środki, w formie dotacji i instrumentów zwrotnych, wynikające z Umowy Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021-2027 w Polsce. Warunkuje ona ścieżkę wdrażania Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), Funduszu Spójności (FS), Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST) i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury (EFMRA) w latach 2021-2027. PPK będzie mogło skorzystać ze środków EFRR, EFS+, FS oraz EFMRA, które będą dostępne w ramach programów:

- Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027 (FEPZ);
- Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS);
- Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG);
- Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC);
- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS);
- następca Programu Operacyjnego Ryby;
- Programy INTERREG (głównie Południowy Bałtyk; Region Morza Bałtyckiego; Europa Środkowa oraz Interreg EUROPA; URBACT IV).

Zróżnicowane źródła finansowania strategii obejmą również Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska/Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska, Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększenia Odporności w ramach Europejskiego Planu

Odbudowy, Wspólną Politykę Rybołówstwa, Wspólną Politykę Rolną¹¹. Plan strategiczny Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 będzie w ramach tzw. II filara wspierać wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich (Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)). Wśród potencjalnych zewnętrznych źródeł finansowania Strategii należy także wyróżnić Krajowy Plan Odbudowy (KPO) przygotowywany przez rząd na podstawie ogłoszonego w maju 2020 r. Europejskiego Planu Odbudowy. Oprócz ww. źródeł i instrumentów jako źródła finansowania Strategii należy brać pod uwagę całe spektrum programów rządowych¹² i regionalnych, a także środki prywatne, którymi dysponują instytucje finansowe (np. w formie kredytów) i inni inwestorzy instytucjonalni (zainteresowani np. udziałem w przedsięwzięciach typu Partnerstwo Publiczno-Prywatne (PPP)).

W ramach **Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027** dla **Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego** została przydzielona **alokacja 9055845,95 euro** (tab.23).

Tabela 21. Alokacja PPK z FEPZ.

FEPZ	9055845,95 EUR	100%	W tym CP 2 EFRR	W tym CP 5 EFRR	W tym CP 4 EFS+
EFS+	1 750 796,88 EUR	19%	-	-	1750796,88
EFRR	7 305 049,07 EUR	81%	2634691,41	4670357,66	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie FEPZ.

Zdolność finansowania rozwoju odzwierciedla wpływ różnych czynników zewnętrznych oraz wewnętrznych, w tym prowadzonej polityki finansowej na możliwości rozwojowe PPK. Z tego punktu widzenia istotne jest **określenie całkowitego prognozowanego potencjału finansowego PPK w latach 2022-2030, który kształtuje się na poziomie ok. 472 mln zł** (tab. 24)¹³. Należy jednak pamiętać, że blisko 200 mln zł dotyczy zdolności do spłaty i obsługi nowego długu. Zatem

¹¹ Do potencjalnych źródeł finansowania zaliczyć możemy również programy zarządzane bezpośrednio przez KE (np. LIFE, czy Horyzont EUROPA), a także dedykowane krajom Europy środkowo-wschodniej Mechanizm Finansowy EOG, Norweski Mechanizm Finansowy, czy tzw. Program szwajcarski.

¹² np. Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg Samorządowych, Program Inwestycji Strategicznych.

¹³ Do analiz przyjęto dane pochodzące z bazy Ministerstwa Finansów dla WPF według stanu na dzień 30.06.2022 r. ze względu na to, że na moment opracowania analizy była to najbardziej aktualna baza MF zawierająca WPF wszystkich JST. Tym samym spełnione zostało kryterium kompletności danych.

ewentualna decyzja o finansowaniu projektu źródłami zwrotnymi (przychody z tytułu kredytów, pożyczek lub emisji obligacji) będzie skutkowałą zmniejszeniem poziomu środków własnych, które w przyszłości zostaną zaangażowane na spłatę długu wraz z kosztami jego obsługi. Łączna kwota wydatków majątkowych, która nie została podzielona na wieloletnie zadania inwestycyjne wynosi 272 mln zł. Natomiast prognozowana skumulowana nadwyżka operacyjna netto osiągnie poziom 115 mln zł. Z danych jednostkowych wynika, że największe możliwości finansowe w analizowanym okresie będzie posiadała gmina Międzyzdroje oraz gmina Dziwnów. Zaznaczyć należy, że pozostali Partnerzy również posiadają zdolność do finansowania poszczególnych projektów, jednak jest ona uwarunkowana m.in. od ich zakresu i kosztu. W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że jest to wstępna ocena potencjału finansowego PPK. Wpływ na sytuację finansową poszczególnych Partnerów będą miały m.in. zmiany budżetu i wieloletnich prognoz finansowych określających zdolność JST do finansowania zadań publicznych. Ponadto istotne jest ryzyko związane z obecną i przyszłą sytuacją społeczno-gospodarczą (np. ryzyko rynkowe, inflacji, stóp procentowych), które może zarówno negatywnie, jak i pozytywnie wpływać na możliwości finansowe PPK. Tym samym należy wziąć pod uwagę także ryzyko prawne związane ze zmianami w zakresie systemu finansowego JST. Skutki zmian systemowych będą wpływać na potencjał finansowy Partnerstwa w krótkim i średnim okresie. Z tego względu zaleca się monitorowanie sytuacji finansowej i ryzyka mającego na nią wpływ zarówno na poziomie całego Partnerstwa oraz poszczególnych Partnerów.

Tabela 22. Potencjał finansowy PPK w latach 2022-2030.

JST	Wyszczególnienie	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Wartości skumulowane
powiat kamieński	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	8 340 918	5 964 832	3 600 631	986 929						18 893 310
	Poziom niepodzielonych wydatków majątkowych	9 695 853	1 164 900	1 807 900	2 277 460						14 946 113
	Wynik operacyjny netto	-1 615 830	164 900	857 900	1 277 460						684 430
DZIWNÓW	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	12 302 260	9 703 200	9 674 480	8 620 480	795 320	1 044 700	1 186 240	1 236 790	1 991 670	46 555 140
	Poziom niepodzielonych wydatków majątkowych	3 063 795	344 620	7 590 000	8 000 000	7 100 000	7 100 000	7 100 000	7 100 000	7 100 000	54 498 415
	Wynik operacyjny netto	-1 736 450	900 000	2 400 000	2 800 000	1 900 000	1 900 000	1 900 000	1 900 000	1 900 000	13 863 550
GOLCZEWO	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	1 818 120	1 765 532	1 534 203	1 468 537	1 080 826	1 097 464	1 206 398	1 193 293	1 465 023	12 629 396
	Poziom niepodzielonych wydatków majątkowych	3 296 263	1 328 450	1 800 000	1 900 000	2 000 000	2 000 000	2 100 000	2 200 000	2 200 000	18 824 713
	Wynik operacyjny netto	-1 985 215	185 000	400 000	580 000	750 000	800 000	1 000 000	1 200 000	1 400 000	4 329 785
KAMIEŃ POMORSKI	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	6 443 634	4 514 208	4 099 487	3 496 239	2 270 949	1 921 222	1 972 372	1 850 373	2 963 274	29 531 759
	Poziom niepodzielonych wydatków majątkowych	5 845 593	213 539	181 529	248 648	1 216 083	1 969 637	2 846 030	4 410 432	5 055 350	21 986 841
	Wynik operacyjny netto	-325 362	-166 463	493 506	1 139 428	2 078 060	2 831 614	3 708 007	4 468 037	5 055 350	19 282 177
MIĘDZYZDROJE	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	10 804 036	7 649 726	7 690 250	8 332 800	1 752 000	2 577 600	3 076 800	3 907 200	6 187 200	51 977 612
	Poziom niepodzielonych wydatków majątkowych	12 787 836	6 334 409	10 244 417	11 805 373	5 245 039	5 245 039	5 965 035	5 661 705	6 671 882	69 960 735
	Wynik operacyjny netto	-14 897 103	7 625 039	8 509 139	9 435 039	2 685 039	2 685 039	2 685 035	3 101 705	3 111 882	24 940 817
ŚWIERZNO	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	2 462 222	2 148 628	2 464 943	1 820 104	2 093 194	2 114 644	2 262 464	2 234 468	3 147 920	20 748 585
	Poziom niepodzielonych wydatków majątkowych	13 064 698	3 498 575	3 671 575	3 916 575	3 799 575	3 963 575	4 036 575	4 111 575	4 736 575	44 799 298
	Wynik operacyjny netto	1 089 216	2 412 000	2 485 000	2 630 000	2 613 000	2 687 000	2 860 000	3 025 000	3 760 000	23 561 216
WOLIN	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	878 868	3 531 334	3 363 921	3 321 660	63 959	1 025 344	1 743 017	2 135 469	4 156 281	20 219 853
	Poziom niepodzielonych wydatków majątkowych	12 448 468	591 232	2 138 322	5 104 894	6 261 429	5 419 217	5 078 274	4 738 616	4 900 261	46 680 713
	Wynik operacyjny netto	-8 710 790	2 076 540	3 298 322	5 104 894	6 261 429	5 419 217	5 078 274	4 738 616	4 900 261	28 166 763
PPK	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	43 050 058	35 277 459	32 427 914	28 046 749	8 056 248	9 780 974	11 447 291	12 557 593	19 911 368	200 555 655
	Poziom niepodzielonych wydatków majątkowych	60 202 506	13 475 725	27 433 743	33 252 950	25 622 126	25 697 468	27 125 914	28 222 328	30 664 068	271 696 828
	Wynik operacyjny netto	-28 181 534	13 197 016	18 443 867	22 966 821	16 287 528	16 322 870	17 231 316	18 433 358	20 127 493	114 828 738

Źródło: Opracowanie własne na podstawie złożonych WPF według stanu na dzień 30.06.2022 r., Ministerstwo Finansów, <https://www.gov.pl/web/finanse/wieloletnia-prognoza-finansowa>.

8. Wykazy i spisy

8.1. Spis rycin

Ryc. 1. Ogólny wskaźnik rozwoju w gminach PPK w 2020 r.....	13
Ryc. 2. Wskaźnik ogólny rozwoju dla poszczególnych gmin PPK w 2020 r.	13
Ryc. 3. Ogólny wskaźnik rozwoju PPK w obszarach tematycznych w latach 2016-2020.....	14
Ryc. 4. Społeczny wskaźnik rozwoju w gminach PPK w 2020 r.	15
Ryc. 5. Gospodarczy wskaźnik rozwoju gmin obszaru PPK w 2020 r.	16
Ryc. 6. Wymiar środowiskowo - przestrzenny zróżnicowanie wewnętrzne obszaru PPK.	17
Ryc.7. Kluczowe deficyty obszaru PPK.	22
Ryc. 8. Kryzys demograficzny obszaru PPK – drzewo problemów.	23
Ryc. 9. Zróżnicowany poziom rozwoju gospodarczego PPK – drzewo problemów.	24
Ryc. 10. Brak zrównoważonego wykorzystania potencjału przyrodniczo-kulturowego obszaru PPK – drzew problemów.	25
Ryc. 11. Kluczowe potencjały obszaru PPK.	27
Ryc. 12. Wyniki analizy TOWS/SWOT w układzie wewnętrznych i zewnętrznych czynników rozwoju	47
Ryc. 13. Sieć miast Partnerstwa i w jego otoczeniu wg liczby ludności.	71
Ryc. 14. Partnerstwo Powiatu Kamieńskiego – Struktura sieci osadniczej.....	73
Ryc. 15. PPK – Ochrona i kształtowanie środowiska, system powiązań przyrodniczych.....	76
Ryc. 16. Partnerstwo Powiatu Kamieńskiego – Zabytki i krajobraz kulturowy.....	78
Ryc. 17. Partnerstwo Powiatu Kamieńskiego – Transport i komunikacja.....	80
Ryc. 18. Partnerstwo Powiatu Kamieńskiego – Infrastruktura techniczna i OZE.....	82
Ryc. 19. Maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową mieszkań w obszarze Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego do 2041 r.....	88
Ryc. 20. Koncepcja głównych powiązań transportu publicznego w powiecie kamieńskim.	93
Ryc. 21. Pozytywne i negatywne schematy rozwoju zabudowy i zagospodarowania.	95

Ryc. 22.	OSI – Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym.	99
Ryc. 23.	OSI kluczowe dla gmin Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego: OSI I, II, III.	111
Ryc. 24.	Podpisanie Porozumienia Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego - Rada Partnerstwa.	133
Ryc. 25.	Wizualizacja spotkań i prac warsztatowych Rady Partnerstwa i Grupy Roboczej oraz Zespołu Partnerów Społeczno-Gospodarczych.	144

8.2. Spis tabel

Tabela 1.	Kluczowe zasoby obszaru PPK.	28
Tabela 2.	Produkty obszaru PPK.	29
Tabela 3.	Szczegółowe wyniki analizy TOWS/SWOT dla Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego	47
Tabela 4.	Korelacje ważne między mocnymi stronami i szansami.	48
Tabela 5.	Korelacje ważne między słabymi stronami i zagrożeniami.	49
Tabela 6.	Korelacje ważne między słabymi stronami i szansami.	50
Tabela 7.	Korelacje ważne między mocnymi stronami i zagrożeniami.	51
Tabela 8.	Tabela integracji celów strategicznych strategii.	61
Tabela 9.	Kierunki działań na rzecz realizacji celu strategicznego nr 1 PPK.	63
Tabela 10.	Kierunki działań na rzecz realizacji celu strategicznego nr 2 PPK.	64
Tabela 11.	Kierunki działań na rzecz realizacji celu strategicznego nr 3 PPK.	65
Tabela 12.	Kierunki działań na rzecz realizacji celu strategicznego nr 4 PPK.	66
Tabela 13.	Rezultaty strategiczne poszczególnych celów i ich wskaźniki.	68
Tabela 14.	Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w obszarze Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego do 2041 r.	88
Tabela 15.	OSI – Obszar Specjalnej Strefy Włączenia – działania dotyczące gmin Partnerstwa wskazane w PZPWZ.	101
Tabela 16.	OSI – MOFOW - Szczeciński Obszar Metropolitalny – działania dotyczące gmin Partnerstwa wskazane w PZPWZ.	103
Tabela 19.	Lista projektów PPK przewidzianych do sfinansowania w ramach Funduszy Europejskich dla Pomorza Zachodniego 2021-2027 dedykowanych insterumentowi terytorialnemu ZIT, przedsięwzięcia priorytetowe (lista podstawowa).	114

Tabela 20. Lista projektów PPK przewidzianych do sfinansowania w ramach Funduszy Europejskich dla Pomorza Zachodniego 2021-2027 dedykowanych instrumentowi terytorialnemu ZIT, przedsięwzięcia warunkowe (lista rezerwowa)	121
Tabela 21. Lista projektów PPK do sfinansowania w ramach innych źródeł finansowania środki FEPZ tryb konkursowy, własne, regionalne, krajowe i zagraniczne, PPP.	122
Tabela 22. Wiązki projektów i opisy powiązań między projektami.	127
Tabela 23. Alokacja PPK z FEPZ.	146
Tabela 24. Potencjał finansowy PPK w latach 2022-2030.....	148

